

Møte onsdag den 26. mai kl. 10

President: Hans J. Røsjorde

Dagsorden (nr. 94):

1. Spørretime
  - muntlig spørretime
  - ordinær spørretime (nr. 21)
2. Referat

Presidenten: Fra den norske delegasjon til Den nordatlantiske forsamlings vårsesjon i Warszawa foreligger søknad, undertegnet av delegasjonens leder, stortingsrepresentant Jan Petersen. Søknaden gjelder permisjon i tiden fra og med 27. mai til og med 31. mai for representantene John Dale, Dagrun Eriksen, Ranveig Frøiland, Bjørn Tore Godal, Anne Helen Rui, Hans J. Røsjorde, Gunnar Skaug, Per Ove Width og Jan Petersen.

Denne søknaden foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Første vararepresentant for Hordaland fylke, Bjørg Hope Galtung, er forhindret fra å møte under representanten John Dales permisjon på grunn av utenlandsopphold.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
  - For Vest-Agder fylke: Sigmund Kroslid
  - For Akershus fylke: Julie Christiansen
  - For Hordaland fylke: Terje Søviknes, Sigurd Grytten og Magnar Lussand
  - For Oslo: Anders Hornslien
  - For Vestfold fylke: Jan Th. Langaard, Karin Lian og Trond Mathisen
  - For Østfold fylke: Morten Olsen
2. Terje Søviknes, Magnar Lussand, Jan Th. Langaard, Karin Lian og Trond Mathisen innvelges i Lagtinget for den tid de møter for representantene Hans J. Røsjorde, John Dale, Per Ove Width og Anne Helen Rui.

Presidenten: Øystein Hedstrøm vil fremsette et privat forslag.

Øystein Hedstrøm (Frp): På vegne av representantene Per Sandberg, Terje Knudsen og meg selv har jeg den glede å fremsette et forslag om å oppheve reguleringen av fjærkresektoren ved å ta denne sektoren ut av loven om omsetning av jordbruksvarer.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Spørretime

- muntlig spørretime
- ordinær spørretime

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok fredag 21. mai meddelelse fra Statsministerens kontor om at følgende regjeringsmedlemmer vil møte til muntlig spørretime:

- statsråd Kåre Gjønnes
- statsråd Dag Jostein Fjærvoll
- statsråd Dagfinn Høybråten

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

De representantene som i tillegg til de forhåndsannmeldte ønsker å stille hovedspørsmål, bes reise seg. – Da er det avklart.

Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Karl Eirik Schjøtt-Pedersen.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A): Til samferdselsministeren. –

Vi husker alle at sentrumspartiene før valget foreslo betydelige økninger i veiinvesteringene, mens de i inneværende års budsjett har fått gjennomført 10 pst. kutt i veiinvesteringene. Ifølge Sunnmørsposten den 19. april har samferdselsministeren uttalt at statsministeren overfor ham har gjort klart at han «ikke skal ha noen forhåpninger om noe løft i samferdselsbevilgningene i årene framover». Beskjeden fra samferdselsministeren var at «folk må innstille seg på at vi blir liggende på det lave nivået som vi er på i dag». Hvis Regjeringen vil videreføre dagens nivå på veiinvesteringene, betyr det at den nåværende veiplanen ikke kan gjennomføres. Hvordan vil Regjeringen i så fall legge fram for Stortinget omprioriteringene innenfor planen, slik at Stortinget får anledning til å forholde seg til det?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Som representanten Karl Eirik Schjøtt-Pedersen vet, vil Nasjonal transportplan bli lagt fram i mars neste år, og allerede et år før den ordinært berammede tidsfrist vil Stortinget ha dette til behandling her i salen. Det betyr at prioriteringer vil skje både mellom luftfart, mellom jernbane, mellom havner og mellom veier. Der vil også Regjeringens prioriteringer bli omtalt, og ulike spørsmål vil bli veid mot hverandre.

I mitt råd til dem som planlegger på vegsektoren i tiden framover, har jeg brukt utgangspunktet 1999-nivå. Det er et greit utgangspunkt i planleggingssammenheng. Det vil alltid være slik at størrelsen på de enkelte bevilgninger bestemmes i det enkelte statsbudsjett, og det vil kunne svinge litt opp og litt ned.

Når det gjelder oppfyllelsen i forhold til veg- og vegtrafikkplanen, vil denne regjeringen og dette stortinget ligge godt an i forhold til det den forrige regjering og det forrige storting gjorde med hensyn til graden av oppfyllelse i forhold til vedtatt veg- og vegtrafikkplan.

Når det derimot gjelder statsministerens uttalelser som skal være sitert i Sunnmørsposten, har jeg en gang før kommentert det i denne salen, og gjentar det: Når en journalist spør om en statsråd fra Distrikts-Norge har fått løfter om økte bevilgninger, og vedkommende svarer at statsministeren har verken lovt økte bevilgninger eller re-

duserte bevilgninger, er det opp til journalisten å vurdere hvilken overskrift han vil lage.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A): Det er interessant at statsråden her gjør det klart at planleggingen for neste veiplanperiode bygger på et nivå som er vesentlig lavere enn det nivå vi har for inneværende periode. Det vesentligste her er likevel at statsråden rimelig klart har gitt uttrykk for at man må forvente at man i denne perioden ikke engang vil foreslå bevilgninger som tilsvarer det som man tidligere kritiserte så sterkt, som var Arbeiderpartiets veiplan, og langt mindre følge opp sine egne forslag til veiplan. Da er mitt poeng at veiutbyggingene i veiplanen er forelagt Stortinget, og Stortinget har tatt standpunkt til prioriteringene, og Stortinget forholder seg til den fastsatte veiplanen med mindre Regjeringen legger fram for Stortinget til vurdering et annet opplegg.

Når nå statsråden gjør det rimelig klart at han ikke legger opp til å gjennomføre den veiplanen som ligger til grunn, må det også være en forutsetning at Stortinget får anledning til å forholde seg til det. Hvordan vil statsråden sørge for at så skjer?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Det vil fortløpende skje gjennom de årlige budsjettframlegg, og Regjeringen forholder seg til Stortingets prioriteringer inntil Stortinget gjør endringer i sine prioriteringer. Jeg vil minne om at vi bare er to år på vei i inneværende periode. Det betyr med andre ord at de tallene som vi nå diskuterer, ikke trenger å være de samme i alle de årene vi har foran oss. Men i planleggingssammenheng har jeg skissert et utgangspunkt som det er riktig å legge seg på. Jeg kan med andre ord ikke se at debatten om samferdsel i Norge bare skal dreie seg om veger. Samferdsel er tog, fly etc., etc. Samferdselsbevilgningene i Norge må ha et høyt nivå også i fremtiden, men prioriteringene innenfor samferdselsbevilgningene kan variere litt fra år til år.

Presidenten: Ola Røtvei – til oppfølgingsspørsmål.

Ola Røtvei (A): Jeg vil stille følgende tilleggsspørsmål til statsråden: Hvilket signal er det Regjeringen sender ut når man midt i veiplanperioden legger opp til et prosjekt som er prioritert av fylkesting og storting, ikke blir gjennomført? Jeg tenker i denne forbindelse på statsrådets svar i spørretimen vedrørende Eiksundsambandet og Regjeringens opplegg for veiforbindelsen mellom Huftarøy og Hundvåko i Austevoll i Hordaland. Det samme gjelder manglende gjennomføring av prosjekt i stamveinettet som er prioritert av Stortinget. Ser ikke statsråden at dette undergraver veiplanen som styringsdokument, nettopp i en tid hvor Regjeringen selv har understreket behovet for langsiktig styring i samferdselssektoren?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Jo, hvis det var tilfellet, ser statsråden det.

Når det gjelder endringer i forhold til Eiksundsambandet og andre prosjekt som er nevnt, er ikke dette en reali-

tet. Det er ikke tatt noe konkret standpunkt om endringer innen prioriteringer etc. Det jeg har påpekt ganske sterkt, er at det er nødvendig at vanlig saksgang skal gjennomføres i Vegdirektoratet og så i departementet, og vi skal ha de påfølgende prioriteringer klart for oss før vi går videre.

Fra en fagstatsråds side er det alltid slik at man gjerne skulle gjort noe mer enn både vegplanen og andre planer tilsier. Men også en statsråd har å forholde seg til de budsjetttrammer som Stortinget til enhver tid vedtar, og man har vedtatt en budsjetttramme for inneværende år, og det har denne statsråden å forholde seg til.

Presidenten: Oddvard Nilsen – til oppfølgingsspørsmål.

Oddvard Nilsen (H): Det er ikke noe nytt at sentrumspartiene har gått fra løftene fra våren 1997 når det gjelder veiplanen, men la nå det ligge.

Det er åpenbart at det er et problem knyttet til at Regjeringen reiser land og strand rundt og ber om dugnad og nye bompengeprosjekter i en situasjon hvor staten ikke er i nærheten av å kunne oppfylle sine forpliktelser med hensyn til de bompengeprojektene som allerede er i gang. Ser ikke statsråden at man er i ferd med faktisk å øke gapet mellom de løfter staten gir, og statens mulighet til å innfri de løftene, idet de ber folk om å bli med på nye dugnader?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Jeg ville vært helt enig, hvis det var slik.

Dugnad er viktig i det norske samfunn for å løse felles oppgaver. Dugnad vil jeg fortsette å invitere til. Andelen i denne dugnadsprosessen kan alltid diskuteres. Jeg har uttalt at man ikke skal forutsette den helt store statlige deltakelse i dugnader og tallfeste eller prosentfeste det. Det kan av og til gi overraskelser. Men jeg har samtidig sagt at skal vi forsere prosjekter i Norge som man ønsker forsert i forhold til de ressurser som er tilgjengelige, må man ta utradisjonelle virkemidler i bruk. Bompengeprosjekter kan være løsningen. Da får man løst dette tidligere, man får større effekt av investeringene tidligere, og man rydder plass for prosjekter som står lenger bak. Og igjen – husk på at bompengeprojekter ofte er de eneste prosjekter hvor øremerkede midler i hovedsak går direkte til prosjektene som skal gjennomføres.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Thore Aksel Nistad (Frp): Jeg vil få lov å stille et spørsmål til samferdselsministeren.

Stortinget får snart Oslopakke 2 til behandling, og Oslopakke 2 er en samlet investering og en plan over satsing i kollektivtrafikken. Oslopakke 1, som omhandlet en samlet plan for utbygging av hovedveinettet i Oslo- og Akershus-området, ble vedtatt av Stortinget for en del år siden. Går Oslopakke 1 etter planen, og vil Oslopakke 1 bli fullført i henhold til den vedtatte planen?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Jeg ville nok ikke uttale meg korrekte hvis jeg ikke tar høyde for forsinkelser

når det gjelder Oslopakke 1. Det jeg har bedt mine folk klargjøre, er: Hva står igjen av investeringsbehov etter perioden for Oslopakke 1 er ute? På det har jeg foreløpig fått til svar: Behovet er 5 milliarder kr. Det har betydning for fremdriften av andre prosjekter, det har betydning for hvordan vi vinkler Oslopakke 2 videre, som i hovedsak er en kollektivpakke. Men det er slik at når man har en totalramme til rådighet, over ett år eller flere år, må de ulike store prosjekter som skal innpasses, ta høyde for at det kan skje kostnadsøkninger, forskyvninger, og det må også tas høyde for at de vil utelukke andre prosjekter.

Det denne statsråden har prøvd å si både i forhold til Østfoldpakken og Oslopakke 2, er at jeg nå har behov for, og har holdt på en stund, å pakke opp pakken for å se på hvilke elementer som raskt kan komme til Stortinget, og hvilke elementer som eventuelt må vente til framlegging av Nasjonal transportplan i mars neste år. Min intensjon både når det gjelder Oslopakke 2 og Østfoldpakken, er at jeg skal være i stand til å presentere det for Regjeringen og videre for Stortinget på sensommeren/tidlig på høsten.

Thore Aksel Nistad (Frp): Jeg takker for svaret.

Jeg vil ha en litt nærmere klargjøring. Du snakket om forsinkelser og om behovet for 5 milliarder kr. Er det da slik å forstå at det er 5 milliarder kr som er igjen av prosjekter som ikke er bygd? Og vil du bekrefte at det blir forsinkelser, men at planen blir gjennomført, slik at man ikke begynner å si: ta bort en del av Oslopakke 1 for å få gjennomført Oslopakke 2?

Presidenten: Presidenten gjør representanten Nistad oppmerksom på at talen skal rettes gjennom presidenten.

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Dette som det nå spørres om, er litt vanskelig å håndtere rett over bordet uten å ha snakket mer sammen med de involverte parter. Hvis presidenten og spørreeren tillater det, vil jeg gi et rundt svar nå og si at dette som representanten spør om, nå er under nøye vurdering, er under oppfølging og er grunnlag for forhandlinger mellom de parter som er inne både i Oslopakke 1 og Oslopakke 2.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Oddvard Nilsen (H): Jeg har et spørsmål til samferdselsministeren.

Etter at den nye statsråden tiltrådte, hersker det stor tvil om Regjeringens holdning til veiprising, eller rushavgift, som det nå kalles på folkemunne.

I stortingsdebatten i forrige uke om bompengepakken på Nord-Jæren ble det fra regjeringspartiene gitt ulike signaler om partienes holdning til veiprising. Og mitt spørsmål er: Kan statsråden avklare sentrumsregjeringens holdning til veiprising?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Regjeringen vil komme til Stortinget med sin holdning innen rimelig kort tid.

Veiprising er ikke noe nytt bompengesystem. Veiprising er et trafikkreguleringssystem for dem som ønsker

å ta det i bruk. Denne statsrådens formål med å videreføre prinsippet og diskusjonen om veiprising er basert på Stortingets eget flertallsvedtak, hvor Stortinget i flere år har bedt om at departement og regjering utreder dette. Det vil bli gjort. Det vil videre bli foreslått et hjemmelsgrunnlag for at man lokalt kan fatte vedtak om veiprising.

I et veiprisingssystem er pengene et biprodukt, trafikkreguleringen er hovedsaken. Det er ikke meningen at veiprising og bompenger skal brukes på samme områder. Det betyr at hvis et slikt opplegg gjennomføres, vil det måtte skje reforhandlinger eller utsettelse av gjennomføring av veiprising – reforhandling da med bompengeselskapene, hvis det skulle bli aktuelt. Med andre ord – her er det ikke snakk om å innføre nye avgifter for avgiftenes skyld. De som måtte innføre dette, gjør det av trafikkreguleringsgrunner. Og så er det et meget viktig punkt, og det er at det er Stortinget som har styringen med det. Alle disse sakene vil gå via vegdirektorat til regjering og storting, og Stortinget fatter enkeltvedtak om hvordan dette skal praktiseres.

Oddvard Nilsen (H): Jeg takker for svaret, og det bekrefter jo igjen at Kristelig Folkeparti som hele tiden har vært spydspissen med hensyn til veiprising, fortsatt er det. Og det er heller ikke noe nytt, for Kristelig Folkeparti uttalte, sammen med Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, følgende i forbindelse med veiplanen at de

«viser til at kødannelsen særlig i rushtiden er et problem i de store byene. ... Flertallet har tidligere uttrykt seg positivt til prinsippet om at slike kostnader kan innkreves i et system med veiprising. Målet er at veiprising skal fungere som et trafikkregulerende virkemiddel».

De uttalte også i forbindelse med veiplanen, at staten kan pålegge dette. Dette uttalte de seg også positivt til. Men hovedregelen skal være at det skal være lokalpolitisk enighet. Det står videre at veiprising ikke bare skal kunne brukes i byene våre.

Betyr dette at vi nå faktisk kan følge opp det som står i veiplanen, at sentrumsregjeringen har tenkt å innføre et system også utenfor byene og trykke det ned på lokalbefolkningen uten at det er lokalpolitisk enighet, og at Regjeringen vil gjøre det? Det var det som stod i veiplanen.

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Regjeringen og statsråden har ikke tenkt å tre noe som helst ned over folk flest. Tvert imot har statsråden den holdning at dette skal det fattes lokale vedtak om, det skal være lokale vedtak som ligger i bunnen, og det betyr med andre ord at de som har problemene lokalt, også må finne løsninger.

Jeg går ut fra at representanten Nilsen ikke mener at denne statsråden skal la være å følge opp Stortingets vedtak og Stortingets merknader. Det er det jeg vil gjøre når jeg skal presentere dette, via Regjeringen, for Stortinget, og så må Stortinget ta stilling til dette.

De midler som måtte komme inn ved veiprising, der pengene er et biprodukt av trafikkreguleringene, er etter mitt syn riktig å bruke til trafikkformål. Det betyr med

andre ord at vi høster gevinster, samtidig som vi får en nyttig trafikkregulering.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Gunhild Øyangen (A): Jeg vil stille et spørsmål til helseministeren.

I 1997, for to år siden, vedtok Stortinget fastlegeordningen og det var gjennomført vellykkede forsøk i fire kommuner. Pasientene var svært fornøyd med ordningen, og det viste seg at særlig eldre mennesker, barnefamilier og pasienter med kroniske lidelser hadde stor nytte av ordningen.

Fra Arbeiderpartiets side er vi sterkt opptatt av at pasientene skal oppleve den trygghet det gir å ha en fast lege. Hvor står denne saken nå? Greier departementet å sikre legedekningen?

Statsråd Dagfinn Høybråten: På det første spørsmålet vil jeg svare at departementet har arbeidd aktivt med gjennomføringen av Stortingets vedtak i et forpliktende samarbeid med Kommunenes Sentralforbund og Den norske lægeforening, slik Stortinget forutsatte. Forslag til lovgrunnlag og forskrifter for ordningen har vært sendt til høring, og vi er i disse dager i ferd med å legge siste hånd på en odelstingsproposisjon til Stortinget som skal gi Stortinget muligheter til en bred drøfting av lovgrunnlaget og forskriftsgrunnlaget for gjennomføringen av fastlegeordningen, som vi forutsetter gjennomført fra 1. januar 2001, i tråd med det som skjedd ved siste budsjettbehandling.

Det har vært et konstruktivt samarbeid mellom partene, og jeg har håp om at vi skal kunne legge fram et godt grunnlag for å gjennomføre en reform som jeg, i likhet med representanten Øyangen, tror blir tjenlig for den norske befolkning.

Gunhild Øyangen (A): I Danmark har man hatt en fastlegeordning i mange år, og erfaringene derfra er positive. Det viser seg også at legedekningen i distriktene er blitt bedre etter en tid, fordi fastlegeordningen også medfører fornuftig tidsbruk for leger, og pasientene slipper å fortelle sin livshistorie på nytt og på nytt til stadig nye leger. Er statsråden enig i denne vurderingen, at det på sikt også kan bli bedre legedekning ved at en innfører en fastlegeordning?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg er enig i at en fastlegeordning vil bidra til en større stabilitet i lege-/pasientkontakten og en større grad av fortrolighet. Det vil utvilsomt også bidra til en bedre og mer rasjonell utnyttelse av de samlede legeressursene vi har, fordi man da unngår det som populært er kalt legeshopping, altså en bruk av legeressurser som ikke er rasjonell.

Det som er den største utfordringen ved gjennomføringen av fastlegeordningen, er at vi i store deler av landet har en altfor dårlig legedekning, og det har gjort at vi i 1999 har forsterket stimuleringsiltakene for å styrke både utdanning, rekruttering og ikke minst gjøre forsøk

med hvordan vi kan gjøre det enklere å være lege i utkantstrøk, hvor man ofte må være alene.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Bjarne Håkon Hanssen (A): Jeg vil stille et spørsmål til statsråd Gjønnnes.

I forbindelse med jordbruksoppgjøret for 1999 har staten og bondeorganisasjonene kommet fram til at muligheten for å etablere samdrifter i melkeproduksjon skal begrenses. Det skal nå bare aksepteres at maksimalt tre deltakere går sammen. Det finnes i og for seg gode argumenter for å begrense størrelsen på samdrifter i melkeproduksjonen, det handler om å ta vare på et norsk småskalalandbruk. Men en grense på tre deltakere er merkelig. Da vil tre bruk, hver med en kvote på 200 000 liter melk, få lov til å slå seg sammen. Men fire bruk, hver med en kvote på 60 000 liter melk, vil bli stoppet. Hva er begrunnelsen for at statsråden har akseptert at sånne merkelige grenser fastsettes i årets jordbruksoppgjør?

Statsråd Kåre Gjønnnes: Fra statsrådets side har det flere ganger blitt poengtert at jeg tror systemet med samdrifter innenfor melkeproduksjon vil være tjenlig og kan utvikles videre både ut fra at dette er en god samarbeidsform og samtidig også en mer effektiv utnyttning av en del av de investeringene som gjøres i en kostbar produksjon, som en har innenfor melkeproduksjon.

Når det er sagt, vil jeg si at det har også vært en klar målsetting at dette ikke skal utvikle seg til å bli en form for industrialisering som får altfor stort omfang og dermed kan virke uheldig i forhold til målsettingene om at vi skal ha en småskala jordbrukspolitikk også i Norge. Det er derfor dette taket nå settes. Før har det vært fritt fram for å ha så mange deltakere som mulig, så dette er et nytt skritt som tas gjennom den jordbruksavtalen som nå kommer til Stortinget til behandling.

Grunnen til at en velger å gå på antall medlemmer, er, sett fra mitt ståsted at disse samdriftene skal være slik at en deltar som bruker i den type produksjon, og dette reflekteres da i en samdrift der tre brukere går sammen, og det synes for meg på dette tidspunktet å være en høvelig størrelse på disse samdriftene.

Bjarne Håkon Hanssen (A): Jeg takker for svaret.

Statsråden har ved flere anledninger pekt på samdrift som et viktig moment i debatten om den framtidige landbrukspolitikken. Nå tas spørsmålet om størrelsen på en samdrift etter min mening ut av sin sammenheng og forsøkes avgjort i jordbruksoppgjøret. Det gjøres altså til et forhandlingsspørsmål. Øvrige spørsmål om samdrift skal man komme tilbake til i stortingsmeldingen om landbrukspolitikken.

Etter min mening er spørsmålet om en begrensning i størrelsen på en samdrift et svært viktig landbrukspolitisk spørsmål. Nå forsøkes dette unndratt politisk behandling ved at man gjør det til en forhandlingssak.

Mitt spørsmål må da bli: Hvorfor tas spørsmålet om en begrensning inn i jordbruksoppgjøret, mens alle andre spørsmål skal tas inn i den kommende stortingsmeldingen?

Statsråd Kåre Gjønnes: Det er ikke så enkelt å tilfredsstille alles ønsker.

Statsråden har tidligere blitt kritisert for at han skyver de fleste spørsmål foran seg og fram til landbruksmeldingen. Her har han altså forsøkt å ta et standpunkt til et spørsmål.

For meg er det viktig at denne begrensningen kommer nå, slik at spørsmålet om størrelsen på en samdrift ikke ligger som et åpent terreng fram til høsten. Hvis både departementet, statsråden og Regjeringen vil ha andre vurderinger, er det naturligvis fritt fram for å ta opp spørsmålet på nytt i forbindelse med meldingen. Stortinget vil naturligvis også kunne debattere det som kommer til Stortinget i forbindelse med meldingen. Men statsråden har funnet det nødvendig å sette denne begrensningen nå, i og med at vi har sett tendenser til at dette kunne få en utvikling som ikke er ønskelig.

Presidenten: Oddbjørg Ausdal Starrfelt – til oppfølgingssspørsmål.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Kan me oppfatta det slik at det ikkje er statsråden si meining å dra spørsmålet om samdrift unna politisk handsaming, og at me står fritt til å gjera ei totalvurdering av dette når me vonleg ganske snart skal handsama landbruksmeldinga?

Det andre spørsmålet går på realitetane i saka. For oss verkar dette med talet på akørar underleg, og eg synest ikkje statsråden svara spesielt godt på det. At bondeorganisasjonane har det som krav, er greitt. Men kvifor viste ikkje statsråden primært til landbruksmeldinga, eller sekundært tok opp andre spørsmål som er meir relevante her, t.d. dette med kor mange liter, altså kor stor kvote som er taket – det er det som vil seia om det er industriklignande produksjon eller ikkje – og eventuelt kriterium for avstand til det nye bruket? Eg vil gjerne ha statsråden sine refleksjonar på dette.

Statsråd Kåre Gjønnes: Jeg har i mitt første svar forsøkt å begrunne hvorfor en bruker antall deltakere: Det er ut fra at disse skal ha et samarbeidsfellesskap i samdriften, og etter statens vurdering er tre personer en høvelig samarbeidskonstellasjon når det gjelder samdrift. Dette at det nå er med i jordbruksoppgjøret, har sammenheng med at de økonomiske virkemidlene som er relevante i forhold til samdrift, også ligger i jordbruksoppgjøret; hvor store tilskuddene skal være, og hvilke avgrensninger det skal være i forhold til samdrift som sådan. Slik sett synes ikke statsråden det er irrelevant at også spørsmålet om hvor mange som skal inn i denne typen fellesskapsløsninger, vurderes.

Men den politiske arena vil ligge åpen, ikke minst i forbindelse med det som har med landbruksmeldingen å gjøre, der samdrift som sådan og samarbeidsløsninger vil bli et sentralt tema.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Inge Myrvoll (SV): Samferdselsministeren har nå fått hvilt seg litt, så nå kan det være aktuelt med et nytt spørsmål.

Det er bred politisk enighet – der også sentrumpartiene er med – om nødvendigheten av å styrke kollektivtrafikken i Norge. Nå viser det seg, ifølge en meget fersk rapport fra Transportøkonomisk institutt, at kollektivtrafikken i de større byene har hatt et fall. Noe av årsaken ligger i at det har vært reduserte tilskudd, som har ført til takstøkninger og passasjerbortfall. Dette må jo være det motsatte av sentrumsregjeringas ønske.

Er samferdselsministeren bekymret for denne utviklinga? Og dersom han er bekymret, hva har sentrumsregjeringa tenkt å gjøre for å snu trenden og nå målsettinga om ei øking av kollektivtransporten i de større byene? Hva vil man gjøre i forhold til økonomien? Sentrumsregjeringa har jo – i likhet med tidligere arbeiderpartiregjeringer – kuttet i tilskuddene til kollektivtransporten.

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: En reduksjon i kollektivtrafikken bekymrer denne statsråden. Det bekymrer denne Regjeringen, og jeg håper det også bekymrer Stortinget.

Jeg erkjenner at denne rapporten viser det motsatte av det som var en ønskelig utvikling. Men da må jeg også si at her er det mange aktører på banen. Jeg forstår representanten Inge Myrvoll slik at han ønsker at staten skal gå sterkere inn og styre fylkeskommunenes prioriteringer og bruk av virkemidler overfor kollektivtransporten. Jeg er betenkt over det, i og med at kollektivansvaret i hovedsak ligger hos fylkeskommunene og kommunene. Men jeg er fullstendig klar over at man gjennom noen år har satt inn en betydelig effektiviseringsgevinst i forbindelse med kommuneøkonomien, en effektiviseringsgevinst som kanskje har vært for høy. Det er derfor grunn til å reise spørsmålet om forutsetningene for effektiviseringsgevinsten bør justeres.

Jeg vil også minne om at samferdsel er et av de få områder der det er igjen frie inntekter. Jeg erkjenner at fylkeskommunene står overfor et tøft valg når man skal matche øremerkede bevilgninger med frie bevilgninger og dermed lettere tar fra enkelte områder enn fra andre.

Konklusjonen min er at dette er et tema som nøye vil bli fulgt videre opp, men jeg ser det ikke riktig i dag å gripe inn i fylkeskommunenes prioriteringer.

Inge Myrvoll (SV): På mange måter griper jo Regjeringa inn, bl.a. ved de årlige kuttene som er rettet inn mot kollektivtransport ut fra en såkalt effektiviseringsgevinst. I stedet for å bruke den eventuelle effektiviseringsgevinsten til å øke kollektivtransporten, blir det et kutt. Og så fins det jo en annen måte å gjøre det på enn å overstyre, det fins en måte man kan motivere på.

Jeg har lyst til å sitere fra Voksenåserklæringa, og da stille spørsmålet om hvordan dette skal realiseres, for jeg antar at sentrumpartiene hadde en idé om å realisere det. Der står det følgende:

«En sentrumsregjering vil prioritere kollektivtransporten fremfor privatbilismen i byer og tettsteder. Kollektivtrafikktilbudet må få økt kvalitet med hensyn til reisetid, hyppigere avganger og komfort. Prisene må brukes aktivt for å fremme bruken av kollektivtrafikktilbudet.»

Med andre ord klare målsetninger, og jeg forutsetter at Regjeringa har noen virkemidler for å nå de målsetningene uten nødvendigvis å overstyre fylkeskommunen.

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Noe av virkemidlene har jeg så vidt berørt tidligere i dag, og det er innvinklingen på samferdselsbudsjettet. Jeg har prøvd å si at det ikke bare er veier som er på samferdselsbudsjettet. Der er fly, der er jernbane, og der er også til en viss grad kollektivtrafikk. Med andre ord vil vi innenfor et totalt samferdselsbudsjett måtte se på fordelingen mellom de ulike aktørene og hvilke budsjettmidler de skal få til rådighet. Vi vil dermed også via kroner og øre motivere til økt kollektivandel.

Når det gjelder de årlige kuttene som det henvises til i kommuneøkonomiproposisjonen, vil dette også måtte vurderes fortløpende. Jeg har ingen problemer med å se at dette kan slå begge veier. Opprinnelig var det en effektiviseringsgevinst, og man skulle også få en miljøgevinst ut av dette. Nå må vi vurdere om dette i virkeligheten har skjedd.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har et spørsmål til landbruksministeren.

Den fremforhandlede jordbruksavtalen vil øke matvareprisene i Norge med ca. 1 pst. Isolert sett er ikke det mye, men vi ligger på verdenstoppen fra før, og våre naboland vil redusere sine priser fremover i henhold til landbruksreformen i EU. Vi har også utfordringene med lave avgifter i Sverige,

WTO-forhandlinger osv. Kari og Ola Nordmann valfarter til Sverige. Grensehandelslekkasjen i år vil sette ny rekord med over 7 milliarder kr.

Hva vil statsråden nå bidra med for å bedre rammebetingelsene og konkurransedyktigheten for norske landbruksvarer?

Statsråd Kåre Gjønnes: Det fremforhandlede jordbruksoppgjøret vil Stortinget få til behandling. Det er riktig, som representanten Hedstrøm viser til, at det i dette oppgjøret er lagt inn et prisuttak på 330 mill. kr., som i gjennomsnitt vil ha en virkning på matvareprisene på ca. 1 pst. og en virkning i konsumprisindeksen på 0,1 pst. Sett i relasjon til prisøkningen for øvrig i samfunnet, er denne ikke stor ut fra virkningen i selve jordbruksoppgjøret. Tar vi f.eks. det siste lønnsoppgjøret og ser på hvilken betydning det har for dannelsen av prisen fra produsent til marked, vil vi se at et ordinært lønnsoppgjør har samme virkning på prisen på varene i korga til forbrukeren som jordbruksoppgjøret. Det er i hvert fall viktig å ta med seg at det ikke ene og alene er et jordbruksoppgjør som avgjør hvilken pris du må betale i butikken.

For øvrig har departementet satt ned et utvalg som ser på prisdannelsen i markedet. Utvalget er i ferd med å fullføre sitt arbeid, som vil foreligge ferdig i departementet først i neste måned, og det vil gi grunnlag for at vi kan sammenligne dette delvis i forhold til prisdannelse i Sverige. Jeg tror at dette vil bli et interessant dokument å få innsyn i også for Stortinget.

Øystein Hedstrøm (Frp): Norge setter stadig negative rekorder på dette området. Grensehandelslekkasjen har jeg nevnt, den vil passere 7 milliarder kr til Sverige i år. Vi har også det dyreste landbruk, bortsett fra Sveits, sier en fersk OECD-rapport. Og på grunn av de enorme subsidier som sprøytes inn i norsk landbruk, har vi stort sett overproduksjon på alle vanlige tradisjonelle landbruksvarer. Og da vil vi sette rekord nr. 3 i år: Det vil dumpes kjøtt i utlandet – over 9 000 tonn svine- og storfekjøtt. Det er hundrevis av trailere som vil frakte dette ut og dumpe det til verdensmarkedspriser og himmelske priser helt ned til 5 kr. kiloen.

Hva vil statsråden gjøre for at forbrukerne i Norge skal komme bedre ut og for å rydde opp i denne organiserte galskapen?

Statsråd Kåre Gjønnes: Det er vel ikke ukjent at det blant politiske partier er en del ulike synspunkter på jordbrukspolitikken generelt sett. Nå har vi et politisk flertall som ønsker en jordbrukspolitikk som er slik at man skal ha et landbruk i hele landet, og det koster noe. I forhold til de produksjonsmulighetene og vilkårene man har i andre land, er det klart at vi har et relativt dyrt landbruk, hvis vi skal opprettholde dette som et småskalajordbruk, slik som det ble sagt tidligere i dag.

Ellers ser jeg med bekymring på den økning vi har i grensehandelen og har forstått at finansministeren har uttalt at han ønsker å se nærmere på den og på hvilken måte dette fungerer generelt sett. Denne prisdannelsesundersøkelsen som er foretatt av vårt departement, i samarbeid med mange andre aktører som var med og gjennomførte dette prosjektet, vil kanskje gi svar også på de spørsmålene. Men ellers deler jeg bekymringen for veksten i grensehandelen.

Presidenten: Ivar Kristiansen – til oppfølgingsspørsmål.

Ivar Kristiansen (H): Det spørres om ikke statsråden med åpne øyne nesten kan sies å gå inn for å øke handelslekkasjen til våre naboland, all den tid vi ser at skjeringsstøtten i Norge i fjor økte med 5 pst., til et nivå som er det dobbelte av det som er gjennomsnittet i OECD. Da må jo det sentrale spørsmålet være om man ikke nærmest kapitulerer overfor den situasjonen vi har, jf. henvendelsene fra HSH, NHO og NNN, der en kjærbær Regjeringen om å gjøre noe med disse spørsmål på grunn av denne problematikken.

Det videre spørsmålet i denne forbindelse må jo ganske enkelt være om man ikke gjør norske bønder en bjørnetjeneste ved å fjerne seg så dramatisk i avstand når det

gjelder det norske prisnivået og det prisnivået som nordmenn kan oppnå ved å gå og handle i eksempelvis svenske butikker.

Statsråd Kåre Gjønnes: Norske bønder har naturligvis også krav på å ha en inntektsutvikling som er noenlunde rimelig i forhold til andre grupper i samfunnet. Spørsmålet er da på hvilken måte vi skal la denne gruppen få en slik lønnsøkning. Er det gjennom pris i markedet, er det gjennom bevilgninger over budsjettet, er det gjennom en kraftig strukturendring i norsk landbruk, eller er det andre ting som må endres i selve landbrukspolitikken?

Hele dette komplekset vil Stortinget få anledning til å debattere i forbindelse med landbruksmeldingen. Fra statsrådets side er det en målsetning å opprettholde en landbrukspolitikk som gjør at vi skal kunne drive jordbruk i hele landet, og det vil ha konsekvenser i forhold til kostnader. Dette blir da en politisk prioritering som Stortinget må ta stilling til.

Presidenten: Vi går da til neste hovedspørsmål .

Annelise Høegh (H): Jeg har et spørsmål til helseministeren, et spørsmål som jeg dessverre må si er høyaktuelt fordi det dreier seg om situasjonen for allergikerne – og vi er midt i pollensesongen.

Jeg er kjent med at Norges Astma- og Allergiforbund og Landsforeningen for Hjerte- og Lungesyke har sendt brev til departementet – ja sågar to brev – uten å få svar, ikke engang på at departementet har mottatt brevene. I brevene etterlyser en departementets behandling av et nytt legemiddel mot astma, som sies å være et gjennombrudd i behandlingen av astmaplager.

Jeg har da to spørsmål til helseministeren – for det første: Er han enig i at det kanskje ikke er uttrykk for den aller beste forvaltningsskikk ikke å svare på brev man får, og heller ikke gi kvittering på at brevene faktisk er mottatt? Og for det andre: Tatt i betraktning at vi er midt i pollensesongen og det dessverre er mange som lider av astma, vil helseministeren sette forrang i departementets arbeid med denne saken?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Saken gjelder spørsmålet om opptak på blåreseptlisten av et medikament som er tilgjengelig i det norske markedet. Som representanten Høegh er vel kjent med, vil en slik saksbehandling nødvendigvis måtte ta noe tid, fordi både Legemiddelkontrollen og Rikstrygdeverket skal gjøre sine vurderinger før departementet kan ta standpunkt. Og hvis departementet tar en beslutning om at man vil anbefale opptak på blåreseptlisten, vil det i de fleste tilfeller være en budsjettsak fordi det kan dreie seg om store tilleggsutlegg for folketrygden.

I dette tilfellet er saken nå kommet til departementet. Den er til vurdering, og en avklaring i departementet er snarlig forestående. Hvis departementet da vil gå inn for et slikt opptak på blå reseptliste og dermed en subsidiering av prisen, vil saken komme til Stortinget som budsjettsak.

For øvrig vil jeg uten videre si meg enig i at brev skal besvares – det er det ikke noen tvil om. Jeg vil påse at det blir gjort.

Annelise Høegh (H): Det var jo et – forhåpentligvis – svært hyggelig svar.

Jeg håper at departementet nå kan gi et positivt svar, fordi Norge, etter hva jeg skjønner, står i en særstilling når vi ennå ikke har gitt noen form for refusjon av dette legemiddelet, som, etter hva jeg har fått opplyst, er såkalt kortisonfritt – det betyr at det gir langt mindre bieffekter enn astmapasienter i dag utsettes for. Det er visst også svært effektivt, idet et stort flertall av dem som plages av astma eller allergi, kan benytte det. Så jeg håper – og det tror jeg ikke minst pasientene gjør – at departementet kan komme med sin positive tilråding før pollensesongen er helt over.

Astmapasienter har selvfølgelig plager hele året, så uansett når det kommer, er det positivt, men vi hadde jo håpet at det kanskje ville kommet i forbindelse med revurdert nasjonalbudsjett. Når det ikke er mulig, håper jeg at departementet finner en løsning som kommer flest mulig pasienter raskest mulig til gode.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Saken vil bli behandlet med alvor, noe representanten Høegh nå pålegger helseministeren.

Jeg kan ikke gå inn på sakens realiteter, men den er av et slikt omfang at den vil måtte håndteres i forhold til Stortinget i en budsjettsammenheng. Dermed tror jeg forhåpningene om at et eventuelt generelt opptak på blå reseptliste skal kunne være avklart også i forhold til Stortinget i inneværende pollensesong, er vel optimistisk. Men jeg vil peke på at enkeltpasienter som har store utgifter, har mulighet til på individuell basis å søke om refusjon ut fra den bidragsordningen som gjelder i folketrygdsystemet.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Eirin Faldet (A): Jeg vil gjerne få lov til å rette mitt spørsmål til samferdselsministeren.

Det treffes nå tiltak for å rette opp de mangler som var på Gardermoen i vinter. Ifølge flyselskapene ser det ut til at hovedproblemet på Gardermoen i tiden framover vil være mangelen på flygeledere. Jeg er blitt kjent med at grunnet den generelle mangel på flygeledere i Norge er det forhåndsvarslet ca. 100 udekkede vakter ved innflygingskontrollen i Røyken i forbindelse med ferieavviklingen i sommer.

Kan statsråden svare på hva som er gjort for å unngå denne situasjonen, samt hvilke følger dette vil få for flypassasjerene i sommer? Det er det bekymringen dreier seg om.

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Statsråden er ikke kjent med de konkrete tallene som representanten opererer med når det gjelder sommeravviklingen. Jeg vil derfor måtte gå tilbake og få dette nærmere undersøkt.

Men: Som utgangspunkt har man for tiden en klar mangel på flygeledere i Norge. Jeg har derfor behov for å understreke at dette er et spørsmål som er tatt meget alvorlig i den senere tid, og for så vidt også i 1990-årene, og i begynnelsen av 1990-årene la man til rette for en ny måte å utdanne flygeledere på, og man inngikk avtaler med flygelederne når det gjaldt arbeidstid og overtid.

Jeg ser for meg at vi i løpet av år 2000 vil komme rimelig brukbart ut når det gjelder Gardermoen og Oslo kontrollsentral. Men jeg må nok i denne sal si at vi på landsbasis heller ikke vil være i mål med behovsdeknin-gen i år 2000.

Lufftartsverket utdanner vanligvis sine flygeledere ved kurs i England og ved praksisopplæring i Norge. Begrensningen i opplæringskapasiteten ligger i antall flyplasser med tilfredsstillende trafikksamsetning og volum. Gjennom 1990-årene er eksisterende utdanningskapasitet utnyttet, og 120 av landets 370 flygeledere er utdannet i perioden 1989 – 1998.

Vi har videre kjøpt utdanningskapasitet i Sverige og i Canada. Vi har 13 aspiranter i Sverige og 15 i Canada. Det spesielle med disse kontraktene er at aspirantene føres helt fram til sertifisering i de respektive landene. Når de da kommer tilbake til Norge, er de ferdig utdannet. Vi vil fortsette med dette og inngå avtaler med naboland.

Eirin Faldet (A): Dette er jo vel og bra. Dette er vi kjent med. Men nå snakker ikke jeg om hva som kan gjøres på sikt. Jeg er veldig bekymret for hva som kan oppstå i sommer. Det er den akutte situasjonen jeg snakker om. Hva vil denne statsråden gjøre for å forhindre at det oppstår kaos på Gardermoen hovedflyplass i sommer som følge av at det mangler flygeledere? Jeg forventer faktisk at det settes inn akutte tiltak som kan avhjelpe denne situasjonen, slik at flypassasjerene ikke igjen opplever å måtte vente fordi det oppstår kaos på Gardermoen.

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Ingen blir født som flygeleder her til lands. Det betyr med andre ord at de må gjennom en utdanningsperiode. De må gjennom en kvalifiseringsperiode. De som skulle ha gjort tjeneste i dag for å dekke behovet, burde mer eller mindre ha vært klarert for tre-fire år siden. Det vi når gjør, er å forberede oss på at den situasjonen som vi er i i dag, ikke skal oppstå i løpet av de nærmeste årene.

Når det gjelder den konkrete sommersituasjonen, vil alle krefter bli satt inn, både når det gjelder omplasseringer og når det gjelder effektivisering, slik at vi kan se luftrafikk-tjenesten som en helhet. Men jeg kan ikke her og nå fra Stortingets talerstol bekrefte at det ikke vil oppstå problemer under den økte trafikken som det vanligvis er i en sommersesong.

Presidenten: Inge Myrvoll – til oppfølgingsspørsmål.

Inge Myrvoll (SV): Som en ser, er det kø også bak talerstolen, ikke bare på Gardermoen.

Én ting er utdanning av flygeledere, noe annet er *behovet* for flygeledere. Det går an å gjøre noe med beho-

vet. Gjennom åpninga av hovedflyplassen på Gardermoen har det blitt økt lufttrafikk, samtidig som økningen av passasjerer ikke har kommet. Vi har bl.a. fått et miljøproblem av den grunn. Det flyges med tomme fly i dette landet som aldri før. Da er en annen vinkling for å løse et umiddelbart problem ikke utdanning av flygeledere, for det er en mer langsiktig strategi, men å se på hva som kan gjøres for å redusere lufttrafikken når det ikke er behov for den. Det er bare snakk om en konkurranse som har vokst så sterkt at selskapene går med underskudd, og miljøet lider.

Er det mulig gjennom avgiftspolitik og andre tiltak å motivere selskapene til å fly med fulle fly i stedet for tomme fly? Er det mulig å sette i verk tiltak som gjør at man motiverer til å redusere flytrafikken og dermed også behovet for flygeledere? Det vil være god miljøpolitikk, og det vil løse de akutte problemene vi har i dag.

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Representanten Myrvoll peker på et meget viktig område i forbindelse med den situasjonen vi er kommet opp i. På grunn av den sterke veksten i antall flyginger i 1998 og 1999 har bemanningssituasjonen selvfølgelig blitt forverret. Den forventede etterspørselen etter både nyutdannede og utenlandske flygeledere vil gradvis avhjelpe situasjonen på sikt, men ikke allerede i dag. Vi har altså tenkt også i de baner.

Når det gjelder reguleringer av den frie konkurransen i luften, er dette litt langsiktige tanker. Det er fri anledning til å etablere seg og fly fra Gardermoen. Det betyr med andre ord at så lenge flyselskapene ser seg tjent med den ordningen man har i dag, er det fra myndighetenes side vanskelig å tenke seg andre tiltak enn avgifter på sikt. I tillegg er det i miljøsammenheng forunderlig at Stortinget nå går over fra seteavgift til passasjeravgift, noe som var en regulering i seg selv.

Presidenten: Presidenten vil forsøke å avvikle køen av representanter som ønsker å lande på talerstolen.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen – til oppfølgingsspørsmål.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A): Nå viser statsråden til økningen i antall flybevegelser. Men det er jo Regjeringen som godkjenner økningen i antall flybevegelser, og i fjor høst godkjente denne regjeringen en betydelig økning i antall flybevegelser over Gardermoen uten å ha sikkerhet for at man hadde kapasitet med hensyn til flygeledere til å møte den økte trafikken. Var det en rimelig beslutning?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Hvis beslutningen ensidig var tatt i fjor uten at det var lagt føringer tidligere, kunne noe av denne kritikken rettes mot denne regjeringen og mot de statsråder som har hatt ansvaret på dette området. Men det er slik at da Gardermoen ble planlagt og igangsatt, ble det forutsatt et økt nivå på flybevegelser og på kapasitet. Flyselskapene hadde grunn til å tro og regne med at deres behov ble dekket. Derfor er det i etter-

tid bare å innrømme at antall flybevegelser, antall gjennomførte trafikkbevegelser var større enn vi var i stand til å håndtere på Gardermoen i oppstartingsfasen. Vi regner med at dette skal være under kontroll i løpet av sommeren, og i alle fall til vinteren som kommer, men jeg kan ta selvkritikk på at vi ikke hadde kapasitet nok til å gjennomføre det antall flybevegelser det var lagt opp til.

Presidenten: Christopher Stensaker – til oppfølgings-spørsmål.

Christopher Stensaker (Frp): Når vi vet at det er tu-senvis som søker om opptak på flygelederskole, og at det bare er noen få som slipper til, må det være en feil ved opptaket til utdanningen her i Norge. Før man går til opptaksprøve burde man kanskje gjennomgått et kurs i hva det hele går ut på. Man kan få inntrykk av at opptak hindres for å beskytte en yrkesgruppe uten at det kan begrunnes i sikkerhet, da prøver tas underveis i utdannelsen.

Erfarne flygeledere fra andre land nektes også arbeid hvis de ikke kan godt nok norsk, selv om språket i kontrolltårnet er engelsk.

Vil statsråden se på dette?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: For det første skjer det en utvelgelse allerede ved opptak. Det skjer også en del frafall og utvelgelse underveis, og den siste runden ved en endelig eksamensavleggelse. Det er vel som i samfunnet for øvrig en prosess man er igjennom, og jeg synes det er veldig vanskelig å gå inn på selve utdanningens innhold her og nå. Jeg har imidlertid merket meg det som representanten har sagt, og vil ta dette med videre.

La meg si når det gjelder spørsmålet om utenlandske flygeledere, at Luftfartsverket har tatt initiativ til å endre regelverket. Kravet om norsk statsborgerskap er borte, slik at man får anledning til å ansette utenlandske flygeledere. I løpet av mars 1999 er det tilsatt tre svenske flygeledere, ved Oslo kontrollsentral i Røyken – en – og ved Gardermoen kontrolltårn. Det er videre sendt tilbud om jobb til flere svenske og danske søkere. Vi er underveis.

Presidenten: Da er vi underveis til neste hovedspørsmål.

John I. Alvheim (Frp): Mitt spørsmål går til helseministeren.

Sosial- og helsedepartementet har holdt tilbake ca. 190 mill. kr til fylkeskommunene som de rettmessig mener å ha krav på for utført behandling i forhold til DRG-priser i 1998. Manglende innbetalinger til fylkeskommunene for utført behandling med innsatsbasert finansiering i 1998 vil i driftsterminen 1999 gi som resultat redusert behandlingsskapasitet, noe jeg personlig ikke tror at Stortingets flertall kan akseptere.

Vil helseministeren medvirke til at det skyldige beløp til fylkeskommunene for utført pasientbehandling i 1998 samt det foretatte kutt i de polikliniske takstene kommer

på plass igjen under finanskomiteens behandling av revidert nasjonalbudsjett for 1999?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Aktiviteten ved norske sykehus har økt betydelig i 1998. Det er gledelig, for det har ført til at flere får hjelp, og at antallet brudd på ventetidsgarantien har gått dramatisk ned. Det fører til et merbehov når vi skal gjøre opp året 1998, som skjer etter-skuddsvis på grunn av akonto-ordningen. Regjeringen har foreslått 315 mill. kr mer til sykehusene i revidert nasjonalbudsjett som følge av dette.

I sykehusenes registrering av aktivitet i 1998 er det gjort en del feil, og dette er det departementets ansvar å kontrollere. Det dreier seg om at sykehusene har registrert aktivitet som ikke faller inn under innsatsstyrt finansiering, som f.eks. legevakt- og poliklinikkvirksomhet. Det kan vi ikke gi oppgjør for. Det er også gjort en del feil koding, og det er i enkelte fylkeskommuner foretatt en markert omlegging av registreringspraksis, som har gitt en utilsiktet høy økonomisk uttelling, fra to opptil fire ganger hva de faktiske kostnader for denne aktiviteten utløser. Departementet ville ikke oppfylle sitt kontrollansvar hvis man ikke gjennomgikk dette og tok affære i de tilfeller hvor man mener at det er skjedd feil.

Vi har nå en dialog med de berørte fylkeskommuner som selv mener at de kan dokumentere at de har rett og departementet har feil på noen av disse punktene. Vi møter dem enkeltvis i denne og neste uke, og jeg vil si at fra min side skal det ikke stå på oss å endre departementets opplegg hvis det kan dokumenteres at vi har tatt feil på noe punkt.

John I. Alvheim (Frp): Jeg takker helseministeren for svaret, og jeg tør spørre: Mener helseministeren at enkelte sykehus bevisst har foretatt beregninger for å tjene mer penger? Helseministeren sa jo selv at departementet hadde et kontrollansvar. Når man har fått disse restansene med de begrunnelsene som nå er gitt av helseministeren, må det vel være kritikkverdige at departementet ikke har fulgt bedre opp på et tidligere tidspunkt, slik at vi ikke hadde fått disse problemene midt i en driftstermin for sykehusene, som nødvendigvis må gå ut over pasientbehandlingen fordi budsjettene da vil sprekke og fylkeskommunene må korrigere sine budsjetter.

Kan helseministeren forsikre at disse problemene ikke vil oppstå for innværende driftsår, og da under forutsetning av at departementet må foreta en løpende kontroll med disse registreringene, slik at man slipper det problemet vi nå er midt oppe i?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Systemet er slik, og det turde være kjent for representanten Alvheim, at det skjer akontoutbetalinger i driftsåret, og det skjer et etter-skuddsvis oppgjør innen 1. mai året etter, og det er det vi nå er igjennom.

Det er helt klart at det er rom for forbedringer i retningslinjer og praksis når det gjelder ISF. Det er tross alt en ordning som ikke engang er to år gammel. Jeg vil ikke si at det er kritikkverdige at man først ved avregningen oppdager dis-

se store registreringsmessige endringene, fordi de faktisk i stor grad skjedde ved slutten av året og departementet ikke hadde noen muligheter til å oppdage det tidligere.

Jeg vil ikke beskyldre noen for bevisst å ha gjort feil, men når feil avdekkes, er vi nødt til å ta det opp og håndtere det, med det ansvar vi har.

Presidenten: Vi går da til siste hovedspørsmål.

Asmund Kristoffersen (A): Dette spørsmålet går til helseministeren.

Det er fortsatt slik at for mange pasienter venter for lenge på behandling. Og etter det som vi hørte nå i siste runde, er jeg bekymret for at vi får en tilbakegang i pasientbehandlingen i 1999 i forhold til 1998. Jeg vil nevne et par forhold.

Det er slik at det ble bevilget ca. 300 mill. kr mer til pasientbehandling i 1999, men så viste det seg, som også Arbeiderpartiet pekte på, at disse pengene i stor grad var brukt i 1998.

Et annet forhold som jeg også vil peke på, er den reduksjonen i takstene som ligger i statens betaling til fylkeskommunene for utført behandling ved poliklinikkene i sykehusene. Dette fratar slunkne fylkeskommunekasser penger, og etter mitt syn må det føre til mindre pasientbehandling.

Hvordan ser helseministeren på disse to forhold som jeg har nevnt?

Statsråd Dagfinn Høybråten: I den tilleggsbevilgning som Regjeringen har foreslått til sykehusene, og som nå er til behandling i Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, ligger det at vi på grunn av den aktivitetsøkningen som vi så i 1998, forventer en større vekst i 1999 enn det som vi la til grunn da vi la fram statsbudsjettet i høst. Og det er det tatt høyde for i det forslaget til tilleggsbevilgning på 315 mill. kr som det er fremmet forslag om fra Regjeringens side. Det er en gledelig utvikling, og jeg tror at det er grunnlag for det økte vekstanslaget som vi har lagt fram.

Når det gjelder poliklinikkene, har det også der vært en god og tilsiktet vekst, men den var i 1998 større enn det budsjettet gav grunnlag for. Poliklinikkbudsjettet er en budsjettstyrt ordning, en rammestyrt ordning, og det vil si at da vi fikk regnskapstallene for 1998 og så at det var en større vekst enn det som var lagt til grunn i budsjettet for 1999, var det en del av vårt budsjettansvar å sørge for at vi kunne gjennomføre denne ordningen i 1999 innenfor rammen på det budsjettkapitlet. Det er en del av budsjettstyringen, som ligger i at Stortinget faktisk har vedtatt at dette er en budsjettstyrt ordning.

Asmund Kristoffersen (A): Når fylkeskommunene som sykehusdrivere nå får mindre penger enn det de hadde beregnet for å kunne videreføre nivået, kan jeg ikke skjønne annet enn at det må få betydning for pasientbehandlingen.

Så er det også slik at en del grupper pasienter, f.eks. med kroniske lidelser, gjennom ventelistesystemet kom-

mer veldig langt bak i køen og får behandling etter altfor lang ventetid.

Jeg lurer på hvordan helseministeren vurderer helheten – pasienter som venter og fylkeskommuner som ikke greier å opprettholde sin kapasitet. Betyr ikke det redusert pasientbehandling i 1999?

Jeg synes ikke jeg fikk et tilfredsstillende svar på det grunnlag jeg la for mitt første spørsmål heller.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Etter min oppfatning er det i et budsjett som – hvis Stortinget gir sin tilslutning til Regjeringens forslag – blir over 300 mill. kr større enn det var da det ble vedtatt i fjor høst, grunnlag for en økning i aktiviteten.

Så peker representanten Kristoffersen på at en del fylkeskommuner faktisk har forutsatt enda større inntekter enn dette i sine budsjetter. Og det tilsier at aktiviteten kanskje ikke blir så stor som disse fylkeskommunene hadde budsjettet med, men den blir større enn det staten hadde budsjettet med i statsbudsjettet for 1999, slik som jeg kan se det i dag.

Presidenten: Tiden for den muntlige spørretimen er omme, og vi går over til den ordinære spørretimen.

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den oversikt som er omdelt på representantenes plasser i salen.

De foreslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 2, fra representanten Grethe G. Fossum til barne- og familieministeren, vil bli besvart av kulturministeren på vegne av barne- og familieministeren.

Spørsmål 3, fra representanten Marit Nybakk til barne- og familieministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 23, fra representanten Olaf Gjedrem til samferdselsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 31, fra representanten Ågot Valle til miljøvernministeren, vil bli besvart av helseministeren på vegne av miljøministeren, som er bortreist.

S p ø r s m å l 1

Olaf Gjedrem (KrF): «Vil statsråden ta nye initiativ for å betra teksting og tolking av TV-program for døve og tunghørde i NRK og TV 2?»

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg har ved flere anledninger besvart spørsmål i Stortingets spørretime om teksting og tolking av fjernsynsprogram for døve og hørselshemmede. Tilbudet av tekstede program ble også omtalt i stortingsmeldingen om kringkasting og dagspresse for 1997.

Jeg har innhentet en redegjørelse fra Norsk rikskringkasting om status for de prosjekter som er i gang for å forbedre tilbudet til døve og hørselshemmede.

Det ene prosjektet retter seg mot døve, med digital formidling av tolketjeneste. Om dette sier NRK:

«NRK planlegger neste år å omsette erfaringene fra tolkeprosjektet til permanent drift ved å tolke inntil 3 timer av sendingene på hverdagene i NRK1 og legge tolkningen ut via digital satellitt. Denne tolketjenesten vil omfatte program for barn og sendinger med aktuelt innhold.»

Det andre prosjektet gjelder et system som skal kunne tekste på direkten. NRK opplyser at en ferdig utviklet prototyp trolig foreligger neste år. En slik prototyp kan gi grunnlag for prøvedrift og deretter normal drift. NRK er innstilt på å ta i bruk teknologien så snart den er ferdig utviklet.

Dersom dette systemet ikke er i drift i løpet av neste år, vil jeg starte et lovgivningsarbeid som skal sikre døve og tunghørte et mer omfattende tilbud av tekstede fjernsynsprogram i våre allmennkringkastingskanaler, dvs. NRK og TV 2. Jeg anser imidlertid at å lovfeste teksting av fjernsynsprogram må være siste utvei dersom allmennkringkasterne ikke klarer å oppfylle kravet om et tilfredsstillende tilbud av tekstede program for døve og hørselshemmede.

Olaf Gjødrem (KrF): Eg takkar for svaret.

Bakgrunnen for at kulturministeren òg ved tidlegare høve har blitt spurt om dette, er at det er eit visst utolmod i det norske samfunnet for å få retta opp ein urett som har fått utvikla seg altfor lenge. Me har venta, og det har vore gjeve uttrykk for gode intensjonar frå dei to institusjonane, men dessverre har ikkje nok skjedd. Det er derfor gledeleg å konstatera at kulturministeren nå meir offensivt vil møte desse to institusjonane, gje dei nok ein sjanse til å få dette på plass, og om ikkje det hjelper, at ein brukar andre verkemiddel, f.eks. lov eller konsesjonsvilkår, for å få dette på plass. Dette gjeld ei stor gruppe, nærare ein halv million menneske, og stasjonane burde sjå på dette som eit konkurransefortrinn, slik at det burde vera i deira eiga interesse å utvikla ei slik tolke- og tekstingsteneste.

I utlandet har dei kome mykje lenger enn i Noreg med aktualitetsprogram, nyheiter og debattprogram som blir direkte oversette og tolka for denne viktige gruppa. TV 2, som ved sida av NRK har ei sterk nasjonal forpliktning, har positive intensjonar, og det burde vera aktuelt å ta dette inn i konsesjonsvilkåra til dette viktige selskapet, som går med god økonomi, for å løysa denne sjølvlagde oppgåva.

Derfor vil eg takka kulturministeren for hennar engasjement og håpar at det kan lukkast å få dette på plass seinast i løpet av neste år.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg vil gjerne gi uttrykk for at når det gjelder spørsmålet Gjødrem tar opp, og som han også har tatt opp tidligere, er jeg er helt enig i den utålmodighet som har kommet til uttrykk, og at det

er en urett begått mot hørselshemmede og døve ved at vi ikke har kommet lenger i arbeidet. Så der er vi helt på linje. Jeg skal love å følge opp de gode intensjonene som jeg her har gitt uttrykk for igjen. Jeg vil også understreke at hvis allmennkringkasterne ikke tar dette på alvor, er det mulighet for å bruke både lovverket, som jeg antydte i mitt første svar, og også konsesjonsbetingelser.

S p ø r s m å l 2

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Grethe G. Fossum til barne- og familieministeren, vil bli besvart av kulturministeren på vegne av barne- og familieministeren.

Grethe G. Fossum (A): Jeg vil da få stille kultur-, olje- og barne- og familieministeren følgende spørsmål:

«I budsjettproposisjonen for 1999 skriver Regjeringen at deres målsetting er at foreldrebetalingen i barnehagene ikke skal overstige prisstigningen.

Er denne målsettingen oppnådd?»

Statsråd Anne Enger Lahnstein: På vegne av barne- og familieministeren vil jeg gi representanten Fossum følgende svar:

I spørretimen 24. mars i år stilte representanten Fossum et nesten identisk spørsmål om foreldrebetaling i barnehager. I svaret som barne- og familieministeren gav den gang, gjorde hun rede for at hun er opptatt av at foreldrebetalingen skal være på et akseptabelt nivå både i offentlige og i private barnehager. Videre gav hun uttrykk for at hun var bekymret over at økningen i foreldrebetalingen er høyere enn økningen i konsumprisindeksen i samme tidsrom.

I svaret som ble avgitt i mars i år av statsråd Svarstad Haugland, ble det også gjort rede for at spørsmål om foreldrebetaling vil bli drøftet i stortingsmeldingen om barnehager. I denne meldingen tar Regjeringen sikte på å drøfte de ulike måtene å regulere foreldrebetalingen på, sett i sammenheng med andre virkemiddel for styring av barnehagesektoren. Når Stortinget skal behandle barnehagemeldingen, vil vi få en bred diskusjon om framtidige rammevilkår for barnehagesektoren, inkludert en diskusjon om mulige tiltak for å holde foreldrebetalingen på et akseptabelt nivå. For øvrig har ikke Regjeringen på dette tidspunkt noe nytt å melde om arbeidet i forhold til foreldrebetalingen.

Grethe G. Fossum (A): Jeg er bekymret, og jeg har lyst til å dele min bekymring med Regjeringen, som tross alt kan gjøre noe med det. Jeg skulle ønske at Regjeringen var like opptatt av å følge barnehageutviklingen, og spesielt foreldrebetaling, som de er av å følge kontantstøtten.

Etter min oppfatning har Regjeringen gitt velgerne en garanti om at foreldrebetalingen ikke skal overstige prisstigningen. Når det skjer, skyver de ansvaret fra seg. Siden Regjeringen ikke ønsker å undersøke hva foreldrebetalingen er, har Norsk Lærrelag gjort det. De har under-

(Fossum)

søkt en tredjedel av barnehagene i landet og sett på foreldrebetalingen. 10 pst. av disse barnehagene oppgir ingen økning, og 90 pst. oppgir en økning. 65 pst. av de 90 sier at foreldrene vil få en økning på inntil 5 pst., og 29 pst. at de vil få en økning på 5-10 pst.

Er ikke dette bekymringsfullt for Regjeringen, og holder det å vente på en barnehagemelding?

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Selvfølgelig er vi opptatt av barnehageutviklingen. Det er derfor vi har bebudet at det kommer en barnehagemelding i løpet av høsten. I den meldingen vil også – slik jeg redegjorde for i mitt første svar – spørsmålet om foreldrebetalingen være en sentral del.

Så viser representanten Fossum til tall fra Norsk Lærrelag om utviklingen av foreldrebetalingen. Og det er riktig, det er også konstatert ved en undersøkelse fra Statistisk sentralbyrå at det har vært en økning i barnehagesatsene som i gjennomsnitt er høyere enn utviklingen i konsumprisindeksen. Dette er selvfølgelig noe som vi vil ta med oss i det videre arbeidet.

For øvrig er det sikkert slik at dette også henger sammen med utviklingen av kommuneøkonomien. Det er klart at når det ikke er flertall i Stortinget for å øke inntektene til fellesskapet, vil man være i en situasjon hvor f.eks. foreldrebetalingen vil måtte øke mer enn konsumprisindeksen.

Grethe G. Fossum (A): Nå er ikke jeg helt sikker på hvem som kommer best ut av en debatt om kommuneøkonomien, men jeg hengte meg opp i det statsråden sa om at de var interessert i barnehageutviklingen.

Da må jeg spørre: Hva er man interessert i når man ikke ønsker å gjøre noe med foreldrebetalingen selv om man ser at den stiger mer enn prisindeksen, og man ikke ønsker å gjøre noe med barnehagekøene i det hele tatt? Man ser på det som skjer, og avventer en barnehagemelding som har vært varslet skulle komme i vår, men som ikke kommer fordi Regjeringen ikke arbeider med barnehager. Hva er Regjeringen opptatt av når det gjelder barnehager?

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg tolker dette spørsmålet som uttrykk for at representanten Fossum er utålmodig når det gjelder å få den barnehagemeldingen som er bebudet fra Regjeringen. Når vi har sagt at vi skal legge fram en barnehagemelding, er svaret på spørsmålene fra Fossum at vi arbeider med det. Vi skal legge fram en barnehagemelding. Vi er opptatt av barnehagedekningen. Vi er opptatt av foreldrebetalingen og at foreldrene skal ha valgfrihet med tanke på hvilke tilbud som skal gis til barna.

Når det gjelder diskusjonen om kommuneøkonomien og hvem som skulle komme best ut av den, er det sikkert en diskusjon som vi kommer til å få i tiden framover på mange måter. Da jeg tillot meg å peke på at det ikke var flertall for å øke inntektene til fellesskapet, hadde det sammenheng med det som skjedde i fjor høst, da Regje-

ringen la fram et opplegg for å øke inntektene til fellesskapet og det ble klart at Arbeiderpartiet ikke ville være med på det, men tvert imot sammen med Høyre og Fremskrittspartiet gav uttrykk for at det ikke var aktuelt å øke skatte- og avgiftsnivået i Norge.

L o d v e S o l h o l m hadde her teke over presidentplassen.

S p ø r s m å l 3

Frå representanten Marit Nybakk til barne- og familieministeren:

«Nok en gang har det vært en modellkonkurranse med deltagere ned til 12 år. En av vinnerne var 13 år.

Vil statsråden vurdere nedre aldersgrense for bruk av voksenmodeller i Norge?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsett.

S p ø r s m å l 4

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har et spørsmål til nærings- og handelsministeren:

«For å kunne avhende statens eiendommer og bygningssmasse på Fornebu uten å utløse notifikasjonsplikt til EFTAs overvåkningsorgan, bør det avholdes en uavhengig takst før staten utpeker den private samarbeidspartner for IT- og kompetansesentret.

Har Nærings- og handelsdepartementet innhentet slik takst, eller er slik takst under arbeid? Hvis ikke, hvilken begrunnelse har departementet for å utsette dette?»

Statsråd Lars Sponheim: Norge er i utgangspunktet forpliktet til å forhåndsmelde – det vi på finere språk kaller notifisere – alle planer om nye støttetiltak til næringsvirksomhet til EFTAs overvåkingsorgan, ESA.

Departementet har hele tiden lagt til grunn at verdifastsettelsen av eiendommene på Fornebu skal skje på en faglig kvalifisert måte, og at det skal være åpenhet omkring takstarbeidet. Det er derfor lagt opp til at verdifastsettelsens kvalitet er hevet over enhver tvil, og at den i seg selv ikke tilsier notifisering til ESA. Jeg vil likevel understreke at notifiseringsplikten er videre enn statsstøttebegrepet, og ved tvil er det behov for å utøve skjønn om tiltaket skal notifiseres.

Takst av statens eiendommer på Fornebu er under forberedelse av Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Det er nedsatt en takstnemnd, som i første omgang har fått i oppdrag å taksere det området staten skal kjøpe av Oslo kommune, beliggende mellom Koksa og terminalbygget. Den samme takstnemnden vil deretter taksere de resterende områdene staten eier på Fornebu.

En viktig forutsetning for takstarbeidet er at det foreligger en vedtatt kommunedelplan 2 for Fornebu, slik at områdets utnyttelsesgrad og formål er klargjort. Bærum kommunestyre skal behandle kommunedelplan 2 den 16. juni 1999 etter en høringsrunde med frist den 20. mai. Det har heller ikke vært mulig å gjennomføre en uavhen-

gig takst før en visste hvem som var aktuelle tilbydere til det aktuelle området på Fornebu – dette av hensyn til takstnemndens medlemmers uavhengighet, dvs. at det ikke eksisterer noen inhabilitet til selskaper som har interesse av området. Det ble ikke klart hvem som var aktuelle tilbydere før den 18. mai, og oppdragsbrevet til takstnemndens medlemmer ble sendt umiddelbart etter denne dato.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Stortingets flertallet har sagt at verdien av statens grunn og bygninger avgjøres ved takst i henhold til EØS-reglementet. Etter Stortingets vedtak den 25. februar ville det vært mulig, slik jeg ser det, å bestille en takst basert på de forutsetninger som ligger i forslag til kommunedelplan 2. Endringer som måtte bli vedtatt etter Bærum kommunes behandling av planen den 16. juni, vil da måtte føre til justeringer. Men jeg understreker: Det er justeringer som, slik jeg har forstått det etter å ha snakket med EØS-jurister, kan foretas uten at man notifiserer. Når det gjelder det statsråden påstår om inhabilitet, gikk det vel an å velge takstmenn – eventuelt tre uavhengige takstmenn – som det var stor sannsynlighet for ikke ville være involvert i forhold til de tilbyderne som har kommet med tilbud på Fornebu.

Statsråd Lars Sponheim: Til det siste først: Inntil fristen gikk ut den 18. mai, har det i hvert fall vært ukjent for Regjeringen hvem som ville være tilbydere. Det vi i dag vet, er at her er det en bred representasjon fra norsk næringsliv som er interessert.

Hovedargumentasjonen som jeg brukte i mitt svar, og som er den avgjørende, er at før man kan gjennomføre en takst, må man vite reguleringsformålet. Det er ganske avgjørende for verdien av et areal om det blir regulert til park, vei eller næringsbygg i en eller flere etasjer, og det må være på plass før man kan gjennomføre en takst. Slik Regjeringen legger opp til nå, vil den første delen av en takst, som jeg redegjorde for, kunne gjøres innen slutten av juni, basert på at Bærum kommunestyre gjennomfører sine vedtak den 16. juni, som det ble sagt i mitt svar. Resten vil kunne gjennomføres i løpet av sommeren – innen slutten av august – hvis alt går etter de planene vi nå har lagt til grunn.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Det har hele tiden vært kjent at det var daværende administrasjonsminister Løwer og Regjeringen som tilla Bærum kommune reguleringsansvar. Det har gått igjennom i formannskapet, og høyst sannsynlig vil det passere kommunestyret med klart flertall den 16. juni, så jeg vil påstå at det måtte kunne gå an å justere dette, og få avholdt en takst på bakgrunn av Bærum sine vurderinger når det gjelder å utnytte dette området.

Men jeg vil også spørre statsråden om han i disse vurderingene har konsultert andre departementer, f.eks. Arbeids- og administrasjonsdepartementet, om avholdelse

av takst. Mener han ikke at det er veldig viktig at dette takstarbeidet har stor fremdrift, for resultatet vil jo være uavhengig av valg av aktør?

Statsråd Lars Sponheim: La meg først understreke at det ikke er Regjeringen eller tidligere administrasjonsminister Eldbjørg Løwer som har tillagt Bærum kommune reguleringsmyndighet for dette arealet, men det er faktisk regulert i lov. Det er kommunene som er reguleringsmyndighet, og det respekterer og forholder selvsagt Regjeringen seg til.

Selvsagt er det slik at Regjeringen og departementene er i full overensstemmelse med hverandre når jeg redegjør for denne måten å gjennomføre en takst på, som altså forutsetter at vi har en kjent reguleringsplan.

Selv om det nå er kjent at det er kommet innsigelser til reguleringsplanen, vil takstarbeidet kunne starte opp på bakgrunn av et vedtak i Bærum kommunestyre. Formelt sett vil det være Statsbygg, underlagt Arbeids- og administrasjonsdepartementet, som gjennomfører dette arbeidet. Men selvsagt står Regjeringen samlet bak det reguleringsapparatet gjør.

S p ø r s m å l 5

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg vil gjerne stilla følgende spørsmål til utanriksministeren:

«EURATOM-direktivet ble vedtatt av EU 16. mars i 1996, og skal være innarbeidet i nasjonal lovgivning i alle EU-land innen mai 2000. Direktivet trekker en grense mellom lavaktivt avfall og avfall som ikke er aktivt. Det «ikke aktive» skal behandles som vanlig avfall og derved i prinsippet kunne spres hvor som helst. Før var prinsippet fravikes altså.

Hva er Regjeringens holdning til dette direktivet, og hva gjøres for å hindre at det gjennom EØS-avtalen blir implementert i norsk regelverk?»

Utenriksminister Knut Vollebæk: Rådsdirektiv 96/29/EURATOM, som representanten Langeland viser til, fastlegger grunnleggende sikkerhetsstandarder for vern av befolkningen og arbeidstakerne mot radioaktiv stråling.

Direktivet pålegger nasjonale myndigheter å regulere all radioaktiv bestråling og behandling av radioaktivt materiale med sikte på å redusere stråledosene til et minimum. Innsatsen forutsettes konsentrert om områder av strålemessig betydning. Visse strålekilder og visse bruksområder er derfor unntatt fra regulering. Avfall med svært lavt innhold av radioaktivitet klassifiseres som såkalt ikke-aktivt, da det anses ikke å utgjøre noe strålemessig problem. Slikt avfall er derfor unntatt fra regulering.

De fleste strålekilder og bruksområder som faller inn under direktivets unntaksregler, er heller ikke regulert i norsk lovgivning. Utgangspunktet for dette er at man alltid utsettes for en viss radioaktivitet fra naturens side, og at produkter som medfører en liten tilleggseksposering, kan unntas fra regulering. Dette gjelder i dag bl.a. enkelte elektriske produkter.

Direktivet er vedtatt i medhold av EURATOM-traktaten, som ikke inngår i grunnlaget for EØS-avtalen. Det er derfor ikke aktuelt å innlemme direktivet i EØS-avtalen.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg takkar statsråden for eit positivt svar.

Slik eg tolkar han, vil den norske regjeringa motarbeida alle forsøk frå EU på at dette skal implementerast i EØS-avtalen, og aktivt jobba for det. Det er ikkje tvil om at noko som Regjeringa har vore opptatt av før i alle fall, altså føre var-prinsippet, vil bli fravike dersom dette prinsippet blir innført. Men eg ser det slik at den norske regjeringa vil motarbeida at dette direktivet skal bli ein del av norsk lov.

Utenriksminister Knut Vollebæk: I denne sammenheng trenger vi faktisk ikke å motarbeide det heller. Det er ikke aktuelt å innlemme det i EØS-avtalen, som jeg sa, fordi det ikke inngår i grunnlaget for EØS-avtalen.

S p ø r s m å l 6

Dag Danielsen (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til utenriksministeren:

«I henhold til inngått avtale mellom Norge og Russland er det gebyrfrie visa mellom de to land. Russere kan i dag få hastevisum til Norge samme dag uten å betale noe. Nordmenn som reiser til Russland, må derimot betale såkalte ekspedisjonsgebyrer for visum til Russland, varierende fra 50 til 700 kroner alt ettersom hvor kort tid i forveien visumet utstedes.

Hva vil Regjeringen gjøre for at nordmenn ikke diskrimineres i forhold til russere, i tråd med intensjonen i avtalen?»

Utenriksminister Knut Vollebæk: Den tidligere avtalen mellom Norge og Sovjetunionen om fritak for gebyr ved visumutstedelser ble etter oppløsningen av Sovjetunionen i en overgangsperiode videreført til å gjelde samtlige tidligere sovjetrepublikker. I august 1998 ble avtalen om fritak for gebyr opphevet med disse landene med unntak av Russland.

Jeg er imidlertid kjent med at alle norske borgere som søker visum til Russland, blir avkrevd et administrasjonsgebyr for å få søknaden behandlet. Dette gebyret øker i forhold til hasteaspektet i den enkelte sak. Russland praktiserer denne ordningen også overfor andre land, i tillegg til vanlig visumgebyr.

Både tidligere regjeringer og denne regjeringen har ved en rekke anledninger tatt opp denne saken med russiske myndigheter, dog uten at administrasjonsgebyret er blitt fjernet.

Fra norsk side har man valgt ikke å innføre et slikt gebyr fordi vi ikke ønsker å legge hindringer i veien for folk til folk-relasjonene mellom Norge og Russland, ikke minst i nord.

Dag Danielsen (Frp): Jeg takker statsråden for et positivt svar i den forstand at man ved gjentatte anledninger

har tatt dette opp. Men det er også et spørsmål om hvilket engasjement man legger i oppfølgingen av dette. Det er et faktum at det innebærer store problemer for bl.a. forretningsfolk og andre som er avhengige av disse visumene, at det stadig er endringer fra russernes side når det gjelder visum. Det dreier seg også om betydelige beløp, og det er unødige og irriterende kostnader, som skaper masse utgifter og byråkratisk irritasjon.

Jeg vil spørre om hva man aktivt vil gjøre, om man som et pressmiddel mot russerne vil vurdere å innføre gebyr på norsk side, eller hva man mer konkret vil gjøre.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Som jeg sa, har man gjentatte ganger tatt opp denne saken med russiske myndigheter uten å ha fått gjennomslag. Vi ser det ikke som hensiktsmessig å gå til mottiltak i form av å innføre noen gebyrer på norsk side. Jeg forstår den uleiligheten som dette påfører norske forretningsmenn og andre, men vi skal huske på at den økonomiske situasjonen i Russland i dag er slik at man nok tyr til de tiltak som er mulige, for å skaffe penger til ulike tjenester. Et norsk gebyr ville hindre nettopp det som vi fra norsk side ønsker, nemlig økt folk til folk-kontakt.

Dag Danielsen (Frp): Jeg må medgi at jeg synes dette virker litt tafatt. Poenget er at det her er en åpenbar diskriminering av nordmenn, og det bør være et sentralt mål for norsk utenriksstjeneste å ivareta norske interesser. Her har man jo faktisk en avtale som sier at det skal være likebehandling.

Jeg må da spørre, dersom man ikke vurderer noen form for reaksjoner på dette området, om ikke intensjonen i denne avtalen da blir undergravd.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Dette er ikke tafatthet. Dette er en aktiv russlandspolitikk hvor Regjeringen ønsker å ta sikte på å få et så nært og godt forhold til Russland som mulig, og nær kontakt også når det gjelder folk til folk. Vi mener at innføring av et tilsvarende visumgebyr, eller administrasjonsgebyr, som det man har på russisk side, nettopp ville virke i motsatt hensikt, man ville legge beskrankninger på den kontakten vi ønsker.

Jeg vil ikke si at vi ikke vil nevne dette for russerne ved leilighet, men jeg ser det ikke som riktig, etter de gjentatte gangene vi har tatt opp dette, på nytt å ta dette opp som en egen sak. Men i samtaler vi har, vil det ikke være unaturlig at vi forklarer den uleiligheten som dette medfører for norske forretningsmenn og andre, uten at jeg mener at dette er et stort problem for nordmenn i dag.

S p ø r s m å l 7

Dag Danielsen (Frp): Jeg har et nytt spørsmål til utenriksministeren:

«Nordmenn som reiser på privatbesøk til Russland, må registreres i det lokale politidistriktet der de oppholder seg. Det bør være en sentral målsetting at norske borgere ikke diskrimineres.

Hvilke retningslinjer gjelder for russere på turistvisum i Norge, og må disse stemple inn hos det lokale politiet?»

Utenriksminister Knut Vollebæk: Det er riktig at nordmenn som reiser på privatbesøk til Russland, må registreres i det politidistriktet der de oppholder seg. Dette er imidlertid en ordning som omfatter utlendinger generelt, ikke bare norske borgere.

Alle utlendinger som kommer til Norge på turistvisum, er underlagt ens retningslinjer. Etter å ha fått utstedt visum ved norsk utenriksstasjon i hjemlandet, må utlendingen passere grensen til Norge på et godkjent overgangssted. Her vil norsk grensepoliti stemple innreisdato i utlendingens pass. Etter dette kan utlendingen oppholde seg i Norge så lenge visumet er gyldig. Det er bare dersom en utlending ønsker å forlenge visumet, at det er nødvendig å henvende seg til et lokalt politikammer, som har myndighet til å forlenge visumets gyldighet inntil tre måneder totalt.

Dag Danielsen (Frp): På mange måter ser jeg dette spørsmålet absolutt i sammenheng med det forrige; jeg opplever dette som en situasjon hvor russerne diskriminerer nordmenn, og hvor vi stilles overfor dårligere ordninger enn det russerne gjør når de kommer til Norge.

Dette er jo en byråkratisk ordning, i realiteten en levning fra kommunisttiden, og det er overhodet ingen trøst for meg at dette også gjelder borgere fra andre land, systemet er like gammeldags og avleggs etter min mening.

Mitt spørsmål blir da: Hva er gjort fra norsk side for å skape likebehandling for nordmenn og russere, altså i den betydning å fjerne denne ordningen?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Så vidt jeg kjenner til, er denne saken ikke tidligere tatt opp med russiske myndigheter. Grunnen er nok i første rekke at den ikke retter seg bare mot norske borgere, men mot utlendinger generelt. Det er derfor ikke en diskriminering av nordmenn, som representanten Danielsen uttrykker det.

Det er i første rekke de personer som innkvarteres privat, som møter dette kravet om registrering. Ved innkvartering på hotell vil hotellet normalt ta hånd om registreringen. Det kan være at de økende kontakter mellom nordmenn og russere i de senere årene har ført til at mange selv har måttet foreta registreringen ved eget oppmøte hos lokale politimyndigheter.

Det vurderes ikke som aktuelt å innføre tilsvarende ordning for utlendinger i Norge.

Dag Danielsen (Frp): I og med at det nå opplyses at dette ikke er tatt opp med russerne tidligere, håper jeg at man gjør det – viser at man ikke er komfortabel med en slik ordning, og at man ikke syns den er hensiktsmessig i dagens verden.

Jeg må igjen si at jeg syns man viser en litt unnfalende holdning i forhold til Russland. Jeg håper man vil legge litt sterkere press på Russland for å få også dette forholdet i orden.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Som jeg sa i et av mine svar på representanten Danielsens forrige spørsmål, er vi fra norsk side opptatt av å utbygge kontaktnettet med Russland på alle nivåer, ikke minst når det gjelder folk til folk. Det betyr ikke at vi ikke skal ta opp de problemer som ligger der av administrativ karakter. Det vil også være naturlig å gjøre det, som jeg sa, ved passende anledninger. Samtidig synes jeg det er viktig at vi i den spesielle saken som vi nå drøfter, husker på at registreringen gjelder alle utenlandske borgere som besøker Russland, ikke bare nordmenn. Det vil da være mer naturlig og hensiktsmessig at man tar opp dette kanskje i en ramme hvor også andre land deltar, slik at man kan få gitt uttrykk for at det er mange som oppfatter dette som utidig i den nåværende situasjonen, og det kan vi se på.

S p ø r s m å l 8

Grethe G. Fossum (A): Jeg vil gjerne få stille følgende spørsmål til utenriksministeren:

«Hva er begrunnelsen for at hjelpeorganisasjonene må vente opptil 2 år før de får svar på sine søknader, og hva har utenriksministeren tenkt å gjøre for å få en raskere behandling?»

Utenriksminister Knut Vollebæk: Utenriksdepartementet får hvert år inn en stor mengde søknader om støtte til humanitær bistand i forskjellige deler av verden. Antallet søknader øker fra år til år. Bare til årets bevilgning for det tidligere Jugoslavia har departementet mottatt 163 søknader. Jeg kan også opplyse om at av de 225 mill. kr som Stortinget bevilget til Kosovo-krisen 26. april i år, er 168,2 mill. kr allerede utbetalt.

Hver søknad blir vurdert nøye, og i løpet av behandlingstiden for en søknad er det normalt en løpende og nær kontakt mellom departementet og søkeren, spesielt når det gjelder de store norske frivillige organisasjonene, som står for hovedtyngden av søknadene.

Etter samråd med søkeren blir en del søknader som anses støtteberettiget, ikke umiddelbart avvist, selv om det ikke finnes tilgjengelige budsjettmidler. I stedet legges de til side i tilfelle ytterligere midler kan gjøres tilgjengelig på et senere tidspunkt. Alternativet er å avslå søknaden. Dette er situasjonen for mange søknader det etterlyses positivt svar på.

Den spesielle saken som det her refereres til av spørsmålsstilleren, gjelder, så vidt jeg forstår, støtte til et mor/barn-senter i Pristina i Kosovo. Søknaden er blitt tatt opp til diskusjon med søkeren i flere omganger, men det var dessverre ikke mulig å kunne prioritere den innenfor gitte budsjetttrammer i 1997 eller 1998. Da søknaden berører tiltak inne i Kosovo, er det naturlig nok ikke aktuelt med støtte i den nåværende situasjon.

Departementet har til vurdering et forslag fra de frivillige organisasjonene om opprettelse av rammetilskudd. En slik ordning vil under visse omstendigheter kunne være hensiktsmessig som redskap og redusere behovet for behandling av enkeltsøknader. Dette drøftes med organisasjonene.

Grethe G. Fossum (A): Mitt spørsmål gjaldt ikke noe spesielt prosjekt, men en tendens som de store hjelpeorganisasjonene har meldt fra om. Inntrykket disse hjelpeorganisasjonene sitter med, er at prosjektstønader til bistandsarbeid av en mer langsiktig karakter, f.eks. demokratioppbygging, ikke blir prioritert behandlet i UD.

Det er mange som skjønner at Utenriksdepartementet har mye å gjøre når det gjelder OSSE-situasjonen og situasjonen på Balkan. Det er imidlertid viktig å ikke bare tenke nødssituasjon og på de midlene som trengs der, men også på oppbygging av demokratiet. Enkelte søknader har ventet i to år uten at man har hatt kontakt tilbake til søkeren, søknaden har bare ligget der. Og det gjelder bl.a. demokratimidler til tidligere Jugoslavia.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Hvis det er en tendens, så beklager jeg det sterkt, for mitt inntrykk er at vi har en god dialog med de norske frivillige organisasjonene, ikke minst de fem store. Og i de møtene jeg har hatt, har de vel stort sett vært fornøyd med oss. Vi har vært opptatt av at vi skulle behandle søknader relativt raskt. Mine informasjonen – men jeg skal undersøke dette når jeg kommer tilbake til departementet – er at det kun er denne ene søknaden om et mor/barn-senter som har ligget i to år, og at det i den sammenheng har vært kontakt med søkeren. Hvis de opplysningene jeg har fått, ikke er riktige, så beklager jeg det, men skal jeg selvsagt se på det. Jeg tror nok det er forståelse hos organisasjonene for at ikke alle søknader kan imøtekommes med en gang fordi det er behov for å gå nærmere inn i dem. Men det er klart at organisasjonene har krav på å få tilbakemelding om hvordan søknaden står, og det skal vi sørge for blir gjort.

Grethe G. Fossum (A): Jeg takker statsråden for svaret og for viljen til å se på denne problemstillingen. Jeg tror det er viktig med samhandling mellom organisasjonene og Utenriksdepartementet.

Jeg står her med et brev fra Norsk Folkehjelp, sendt etter et møte som ble holdt i departementet mellom generalsekretæren og statssekretæren. De viser til at for Bosnia f.eks. er det fem prosjektsøknader fra 1998 som ikke er besvart, for den jugoslaviske republikk er den eldste søknaden fra 23. mai 1997, og mange er ubesvarte. Det samme gjelder Albania. Jeg tror departementet ville ha det bedre med de store frivillige organisasjonene hvis en tok dette på alvor.

Da blir spørsmålet mitt igjen, som jeg ennå ikke har fått svar på: Hva vil statsråden gjøre for at dette skal være effektivt og at man skal få tilbakemeldinger om hvorvidt man får penger eller ikke – eller om søknaden må vente?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Når det gjelder effektiviteten, vil vi fortsette det arbeidet vi allerede gjør med å utbetale penger og behandle søknadene så raskt som mulig.

Når det gjelder den praksis som tydeligvis har etablert seg ved at man snakker på telefonen og ikke skriver, vil

jeg som en oppfølging av dette spørretimespørsmålet i dag gi beskjed til mine medarbeidere om at her skal det skrives, og ikke snakkes på telefonen. Jeg er nokså sikker på at i de aller fleste tilfeller er disse søknadene drøftet, men det er klart at man kan oppfatte ulikt når det ikke settes ned på papiret. Og jeg vil da ta et initiativ til at alle søknader alltid besvares skriftlig, slik at organisasjonene vet hvor søknaden står.

S p ø r s m å l 9

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg vil gjerne stilla spørsmål til utanriksministeren:

«Det som ble definert som en «kirurgisk humanitær bombeaksjon», er blitt noe helt annet. Sivile drepes i fødeavdelinger på sykehus, i traktorkolonner, i flyktningsleirer, i bolighus, i ambassader, i nyhetsredaksjoner, i busser og tog. De som styrer denne folkerettsstridige NATO-aksjonen, må nå endre strategi.

Er utenriksministeren enig i at tiden er inne for å forsøke en tidsavgrenset bombestans, eventuelt på hvilken måte kan denne bombeaksjonen, med tragiske resultater, fortsatt forsvares?»

Utenriksminister Knut Vollebæk: NATO ønsker ikke bare en pause i bombekampanjen, men en full stans i luftangrepene. Det er imidlertid opp til president Milosevic å skape forutsetninger for dette ved å imøtekomme det internasjonale samfunns krav.

Målsettingen er ikke bare å stanse overgrepene mot og fordrivelsen av befolkningen i Kosovo, men også å sørge for at flyktingene kan returnere trygt til sine hjem. Dette vil bare være mulig dersom president Milosevic aksepterer å trekke sine militære styrker ut av Kosovo og samtykker i et internasjonalt militært nærvær i provinsen.

En ensidig tidsavgrenset bombestans fra NATOs side i dagens situasjon er etter min vurdering en gal tilnærming. Det vil bare gi president Milosevic et pusterom som han, basert på tidligere erfaringer, vil utnytte til ytterligere overgrep mot sivilbefolkningen.

Mye tyder på at den humanitære situasjonen i Kosovo er langt verre enn de fleste har forestilt seg. FN's visegeneralsekretær Sergio de Mello har nettopp besøkt Kosovo, og hans foreløpige tilbakemeldinger er rystende: brente landsbyer, hundretusener internt fordrevne og tusenvis av forsvunne menn hvis skjebne er ukjent. Kosovoalbanelne gir entydig uttrykk for at det er Milosevic-regimets overgrep og ikke NATOs bomber de flykter fra.

Uten tegn til imøtekommenhet fra Milosevic' side, vil en bombestans være et svik mot dem som er fordrevet, og de verdier og prinsipper vi alle tror på. Bombestans i seg selv løser ingen problemer. Den må inngå som et element i et helhetlig fredsopplegg. Varig fred i Jugoslavia må bygge på en omforent løsning i FN's sikkerhetsråd, basert på prinsippene i G8-erklæringen, som alle de vestlige land og Russland har sluttet seg til.

Det er sterkt beklagelig at NATOs luftoperasjoner også rammer sivile. De seneste ukers feilbombinger som har rammet helt uskyldige mennesker, er dypt tragiske.

Vi har fra norsk side tatt opp feilbombingen i NATOs råd. Det er full enighet i alliansen om at det må utvises den største aktsomhet i utvelgelsen av mål for å unngå flere sivile skader.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg takkar for svaret. Eg kunne tenkt meg eit heilt anna svar, sjølvsagt, for det som utanriksministeren seier, er at ting skal halda fram som før.

Lat meg då starta med eit konkret spørsmål som gjeld dagens nyheiter. NATOs bomber går nok ein gong til åtak på nyheitsmedium i Jugoslavia, sannsynlegvis for å hindra andre nyheiter enn dei ein sjølv styrer over. Synest statsråden det er greitt at ein gjer slike ting?

Spørsmål nr. 2: Målet for aksjonen var edelt nok, men er ein i dag nærare målet, eller er ein mye lenger frå målet enn det ein var då dette starta opp? Har ikkje situasjonen blitt forverra for alle partar? Og er det ikkje slik at det går an for NATO òg å ta initiativ her, og ikkje berre venta på ein Milosevic som skulle knekkast på 14 dagar, men som altså nå etter 60 dagar sit like trygt som før?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Nå har jeg et problem, for det var så mange spørsmål, og jeg har så kort tid, så det er mulig at representanten Langeland og jeg må fortsette i restauranten etterpå.

NATO tar initiativ. NATO, den vestlige verden og den utenforstående verden gjør ikke annet enn å ta initiativ: Her samtaler man, her reiser man til Beograd, her prøver man å finne muligheter. Her har man G8-møter, EU-møter, OSSE-møter, FN-møter – vi tar initiativ hele tiden, men vi møter en vegg.

Representanten Langeland sier at situasjonen er blitt forverret for alle parter. Det kan vel hende at en del mennesker også mente det under annen verdenskrig, men fra norsk side var vi opptatt av at man engasjerte seg i en frigjøringskamp for Norge. Kosovoalbanerne støtter NATOs strategi. Kosovoalbanerne sier at det er riktig at vi engasjerer oss. Jeg kunne ha lyst til – det har jeg ikke lov til – å stille et motspørsmål: Hvordan ville representanten Langeland forsvare seg overfor kosovoalbanerne hvis man i dag stoppet bombingene og sa: Nå får dere ha det så godt, for nå orker vi ikke dette, å se på disse ødelagte bygningene, lenger?

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg tar gjerne, og ønsker faktisk òg, viss eg kan få det, ein samtale med utanriksministeren i restauranten etterpå, nettopp for å forklara han grundig kor galen denne aksjonen er, og kor gale det er at han får halda fram. Det tar eg med takk imot, ja for all del, så då ventar me på det. Då skal eg òg svara på det spørsmålet som utanriksministeren stilte meg.

Men eg hadde eit spørsmål som det i alle fall ikkje blei svara på. Det gjeld spørsmålet frå dagens nyheiter – berre for å vera veldig aktuell – der NATO nok ein gong bombar nyheitsredaksjonen for å sikra seg, sannsynlegvis, at ein ikkje skal få nyheiter frå begge partar. Kva synest utanriksministeren om det? Er det liksom å forsvara – ut frå den målsettinga denne aksjonen hadde?

Så vil eg òg gjerne spørja, viss det blir tid til å svara – viss ikkje, får me ta det etterpå: Kva trur utanriksministeren dette vil bety for FN si rolle framover?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Når det gjelder FN's rolle, er vi fra norsk side og i de aller fleste land som jeg er kjent med, veldig opptatt av at FN skal få en rolle. Og i det opplegget som nå ligger, når vi skal gjennomføre en fredsavtale, ser man nettopp for seg at FN skal ha en overordnet rolle for gjenoppbyggingen. Så FN er klart inne.

Når det gjelder spørsmålet om bombingene av denne fjernsynsstasjonen, er jeg nok i tvil om det er riktig, hvis jeg skal være ærlig, og vi har tatt opp dette spørsmålet i NATO tidligere. Samtidig er det helt galt når representanten Langeland sier at man er redd for nyheter fra begge sider. Problemet har jo vært at den serbiske befolkning ikke har fått en eneste nyhet annet enn det som er Milosevic' propaganda. Det er ikke så veldig rart da at man også ser for seg at det er viktig å stoppe det propagandaapparatet som president Milosevic har.

Igjen må jeg si at jeg synes det er mindre alvorlig å bombe hus og bygninger enn å fordrive mennesker, voldta kvinner og barn og drepe menn, som vi vet at Milosevic har gjort i Kosovo.

Presidenten: Presidenten ber utanriksministeren vente med dei vidare drøftingane sine med Langeland til spørsmål 10 er svara på.

S p ø r s m å l 1 0

Jørn L. Stang (Frp): Jeg har følgende spørsmål til utenriksministeren:

«Norske sjøfolk kan i fremtiden bli dømt til døden dersom de blir tatt for oljesøl i Den persiske golf. De forrente arabiske emirater vurderer innføring av dødsstraff for dette. Norske skip har 750 anløp til landet hvert år. I tillegg går minst like mange skip gjennom statens farvann.

Kan utenriksministeren og norske myndigheter øve påtrykk overfor landets myndigheter til ikke å innføre en slik lovendring?»

Utenriksminister Knut Vollebæk: Det har fremkommet i presseoppslag at det i De forente arabiske emiratene er under utarbeidelse en ny lov om forurensning til sjøs. Det er videre blitt hevdet at denne skulle hjemle dødsstraff for forsettlig miljøforurensende utslipp fra skip.

Så snart vi ble gjort oppmerksom på dette, tok vår ambassade i Abu Dhabi kontakt med myndighetene i Emiratene. De opplyste at den nye miljølovgivningen som er under utarbeidelse, ikke inneholder adgang til å ilegge dødsstraff for oljeforurensning til havs. Derimot inneholder forslaget mulighet for å ilegge dødsstraff for alvorlig radioaktiv forurensning.

Den klare hovedregel etter folkeretten er at kun bøtstraff kan benyttes ved forurensning til havs. Dette tilsier i seg selv at dødsstraff for slike forhold etter norsk syn ikke vil være en akseptabel reaksjonsform. Fra norsk side

er vi opptatt av å styrke folkeretten. I lys av dette, våre betydelige skipsfartsinteresser og ikke minst vårt prinsipielle syn på dødsstraff vil vi følge denne saken nøye fremover.

Jørn L. Stang (Frp): Jeg vil takke statsråden for svaret.

Rederienes organisasjoner fryktet et sånt forslag, som i ettertid viser seg å inneholde visse nyanser. Man ville jo fryktet for norske sjøfolks ve og vel hvis en slik lov ville blitt vedtatt. Det ville vært en svært urimelig straffebehandling som faktisk ville gjøre det risikabelt å føre skip i dette området.

Forståelig nok har disse gale opplysningene skapt uro i norske rederier og blant norske sjøfolk som ferdes i området. Emiratene har som kjent ikke et åpent system slik som vi har i Norge, og man vet derfor ikke hvordan retts-systemet for øvrig fungerer. Og bekymringene for hva som kan komme til å skje i fremtiden dersom dødsstraff blir innført, er berettiget.

Det har kommet internasjonale reaksjoner på det nye forslaget, som da tydeligvis baserer seg på misforståelser. Og hvordan norske myndigheter reagerer på disse reaksjonene fra internasjonale miljøer er usikkert med henblikk på det statsråden allerede har vært inne på.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Jeg er ikke sikker på om jeg forstod representanten Stangs siste kommentar, at norske reaksjoner var usikre.

Det vi har gjort, er som jeg nevnte – bare for å gjenta det – at vi tok opp denne saken med det samme vi ble kjent med den. Vi har fått forsikringer om at det ikke dreier seg om en reaksjonsform for oljesøl, men for radioaktiv forurensning. Men det er jo fortsatt uakseptabelt både etter internasjonale konvensjoner og folkeretten. FNs havrettskonvensjon har ikke Emiratene tiltrådt, men vi mener allikevel at det her finnes en internasjonal sedvanerett som begrenser dette.

I tillegg til det har som kjent Norge et klart prinsipielt syn på dødsstraff, slik at vi vil, som jeg sa i mitt første svar, følge denne saken nøye og selvsagt ta opp på nytt dette spørsmålet, fordi det er uakseptabelt å tenke seg at man skal ha dødsstraff for noen slags forurensning.

Jørn L. Stang (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Intensjonen jeg var ute etter, er blitt imøtekommet. Jeg vil likevel si at Norsk Sjøoffisersforbund uttaler at de tviler sterkt på om noen norske sjøfolk vil ta sjansen på å føre skip i disse farvann hvis man i det hele tatt innfører dødsstraff for forurensning.

Det er også viktig å legge vekt på at ethvert land selvsagt er suverent til å innføre egne lover, men landet kan heller ikke selv leve med slike lover hvis de skulle bli innført. Det ville jo innebære at landet isolerer seg fullstendig fra et internasjonalt handelssamkvem hvis dette skulle bli tilfellet.

Presidenten: *Då* kan utenriksministeren halde fram med sine samtalar med hr. Langeland i restauranten!

S p ø r s m å l 1 1

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har et spørsmål til landbruksministeren:

«Omsetningsrådets vedtak 19. mars 1999 om å begrense Tines leveringsplikt til private meierier er i strid med Stortingets intensjon om like konkurransevilkår på foredlingsleddet i melkesektoren. Private meierier som vil utvide virksomheten eller nye meierigründere, vil møte sterke konkurransebegrensninger.

Vil statsråden ta et initiativ slik at Omsetningsrådets sammensetning kan endres til fordel for forbrukerne?»

Statsråd Kåre Gjønnes: Omsetningsrådets sammensetning og oppnevning har vært behandlet av Stortinget flere ganger, og senest i forbindelse med stortingsvedtak av 16. januar 1992. Det ble da bestemt at åtte av Omsetningsrådets 15 medlemmer skal oppnevnes etter innstilling fra jordbrukets faglige og økonomiske organisasjoner, mens ledervervet skal innehas av en statlig valgt person.

Omsetningsloven helt tilbake fra 10. juli 1936 gir fullmakt til å legge avgift på produsentenes salgsproduksjon av visse landbruksvarer og overproduksjonsavgift på melk for å finansiere tiltak for å fremme omsetningen. Omsetningsrådet er oppnevnt av departementet og har som oppgave å kreve inn og forvalte omsetningsavgiftsmidlene.

Jordbruket har i dette systemet det økonomiske ansvar for overproduksjon, og deres økonomiske organisasjoner har et forpliktende ansvar til å følge opp omsetningsloven og jordbruksavtalens prisbestemmelser. I og med at det vesentlige av kostnadene ved Omsetningsrådets virksomhet er finansiert gjennom trekk i produsentprisene, og at det er jordbrukets økonomiske organisasjoner som har et forpliktende ansvar for gjennomføringen, har det vært sett som naturlig at jordbruket også har flertall i Omsetningsrådet.

For å sikre at dette flertallet ikke blir brukt slik at de samfunnsmessige interessene blir skadelidende, oppnevner departementet et tilsynsutvalg som skal kontrollere Omsetningsrådets virksomhet. Jeg vil her særlig peke på at departementet i ny instruks for Tilsynsutvalget av 14. januar 1999 har tatt inn et særskilt punkt om at utvalget skal prioritere spørsmål om konkurransenøytralitet.

Videre kan departementet omgjøre vedtak fattet i Omsetningsrådet dersom det er i strid med loven eller den gjeldende jordbruksavtale. Kongen i statsråd kan også omgjøre vedtak i Omsetningsrådet dersom det åpenbart er i strid med samfunnsinteresser.

Den saken representanten Hedstrøm refererer til, har departementet orientert Stortinget om i St. prp. nr. 75 for 1998-99. Saken er påklaget, og departementet legger til grunn at saken følger normal saksgang.

Jeg vil legge til at Omsetningsrådets sammensetning bør vurderes regelmessig ut fra den aktuelle situasjon. Men på grunnlag av det jeg nå har redegjort for, mener jeg at samfunnets interesser, og dermed også forbrukernes interesser, er ivaretatt gjennom det system vi har i dag.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg registrerte at han ikke ønsket å ta noe initiativ for å endre sammensetningen i Omsetningsrådet. Og da er det kanskje på tide at Stortinget tar et initiativ. Det er jo lenge siden 1992 nå. Og den praktiske situasjonen ut fra det vedtaket som er fattet, er at landbruksorganisasjonene sitter på begge sider av bordet og har en avgjørende betydning når det gjelder landbrukspolitikken innenfor visse områder.

Nå behandlet Stortinget ny markedsordning for melk, og der ble det fremhevet fra Stortingets side at det skulle skapes konkurranse i foredlingen basert på åpne, sammenliknbare og like forhold.

Mener statsråden at dette vedtaket i Omsetningsrådet er forenlig med Stortingets ønske om like konkurransevilkår? Ellers er det alvorlig hvis Omsetningsrådet kan sette seg over stortingsvedtak.

Statsråd Kåre Gjønnes: Jeg finner grunn til å understreke at statsråden naturligvis håndterer dette ut fra det som er Stortingets tidligere vedtak fra 1992. Og jeg vil understreke at de midlene som Omsetningsrådet forvalter, er midler som næringen selv bidrar med for å regulere omsetningen, og dermed har det også ansvaret for den overproduksjonen som en får på enkelte produkter til visse tider.

Når det gjelder vedtaket i Omsetningsrådet, er det påklaget og under behandling, og det vil i sin tur komme til departementet. Og statsråden finner det uriktig å kommentere den behandlingen før saken er havnet i departementet.

Ellers vil jeg vise til, når det gjelder konkurranse, at departementet i ny instruks til Tilsynsutvalget av januar i år har tatt inn et særskilt punkt om at utvalget skal prioritere spørsmål om konkurransenøytralitet. Så statsråden vil påpeke at dette er det tatt initiativ til fra departementets side.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for tilleggssvaret.

Han har i flere omganger nå understreket at det er landbruket via omsetningsmidlene som finansierer dette, som liksom en formildende omstendighet. Men det som i realiteten skjer, er at man legger en del av disse varene inn på reguleringslageret, slik at man ikke får for mye landbruksvarer ut i markedet, som kan bidra til å presse prisene nedover. Man ivaretar da kun landbrukets interesser og ikke forbrukernes interesser. Det er det som er mitt hovedpoeng. Vi vet at vi ligger på verdenstoppen når det gjelder priser på matvarer fra før, så hvorfor ikke håndtere dette noe bedre og gi forbrukerne en mulighet i Omsetningsrådet til å si ifra om dette? Mener ikke statsråden det er betenkelig at produsentorganisasjonene sitter på begge sider av bordet i en flertallssituasjon, når det beviselig påvirker prisene på norske landbruksvarer?

Statsråd Kåre Gjønnes: Til slutt vil jeg bare presisere at organisasjonene har et forsyningsansvar og skal sør-

ge for at produktene til enhver tid skal finnes på forskjellige plasser i landet. Og det at det i enkelte perioder vil oppstå en overproduksjon, hvis en skal følge opp det ansvaret, må vi sannsynligvis leve med. Jeg synes derfor ikke dette er en unaturlig organisering, slik som ansvaret er pålagt. I andre land er det staten som har ansvaret for overproduksjonen, her er det altså produsenten som har ansvaret.

I forhold til Omsetningsrådets rolle og eventuelt misbruk av sin makt er det innlagt kontrollorganer som skal gripe inn, eller det er anledning til å påklage de vedtakene som Omsetningsrådet gjør, slik at alle skal få prøvd sin sak i forhold til det som er samfunnsinteressene for øvrig. Og det vil naturligvis bli fulgt opp fra departementets side i forbindelse med konkrete saker som måtte bli påanket.

S p ø r s m å l 1 2

Einar Holstad (KrF): Jeg vil stille følgende spørsmål til forsvarsministeren:

«Mange soldater opplever høytlesning av refs på oppstilling som en tilleggsstraff og i strid med Forsvarets eget verdigrunnlag. Disiplinærreglementet slår fast at selve kunngjøringen av refselsen ikke er en del av reaksjonen. Forsvarsdepartementets pågående arbeid med disiplinærreglementet blir sluttført i løpet av året.

Hva kan statsråden gjøre for å bedre nevnte forhold?»

Statsråd Eldbjørg Løwer: Problemstillingen som reises, er også tatt opp av Landsutvalget for Tillitsvalgte i Forsvaret. Spørsmålet vil bli vurdert i forbindelse med revisjonen av disiplinærreglementet. Dette arbeidet er – som representanten Holstad påpeker – igangsatt, men jeg har foreløpig ikke vurdert spørsmålet om opplesning av refselsler under oppstilling.

Før jeg tar stilling til spørsmålet, finner jeg det riktig å sende saken på høring til de berørte parter. Og jeg tar sikte på at dette vil skje kort tid etter sommerferien.

Jeg vil presisere at det følger av disiplinærloven § 20 annet ledd at refselsler vanligvis skal meddeles refsede i nærvær av flere befal eller menige. Dersom jeg kommer til at det vil være riktig å gå inn for en endring av rutine-ene vedrørende høytlesning av refselsler, vil det også måtte vurderes om det er behov for å foreslå endringer av disiplinærloven.

Einar Holstad (KrF): Jeg takker statsråden for svaret.

Brudd på reglementet skal straffes, men formen er lang på vei en levning fra en annen tid. I Forsvarets verdigrunnlag leser vi følgende om grunnleggende verdier:

«Menneskelige normer, holdninger og egenskaper som er positive og oppbyggende for den enkelte og omgivelsene.»

Forsvarets holdninger til enkeltmennesker skal speile det samfunn det skal forsvare. Respekten for enkeltmennesket forsvinner ikke om det befinner seg i uniform.

Likestillingsombudet har i en henvendelse til departementet oppfordret til en gjennomgang av regelverket og

ordninger for å avdekke hindringer mot en høyere kvinneandel i Forsvaret. Opplever statsråden at høytlesning av refs på oppstilling kan være en slik hindring for økt kvinneandel i Forsvaret?

Statsråd Eldbjørg Løwer: Jeg har lest Forsvarets verdigrunnlag, og jeg stiller meg helt og fullt bak de holdninger og de formuleringer som kommer til uttrykk der. De er fra 1998. Men det er klart at det i Forsvaret kan være levninger fra tidligere tider både når det gjelder holdninger til enkeltindivid og til ledelse, som det er behov for å se på med dagens øyne.

Når det gjelder refselse spesielt, har jeg sagt at den ønsker jeg å komme tilbake til, men jeg har også lyst til, som et generelt utsagn, å si at jeg tror at gjennomføring av disse holdningene som ligger i verdisynet til Forsvaret, vil være med på å forankre Forsvaret i flere miljøer i Norge, og også på kvinneområdene for å få flere kvinner til å delta. Jeg er veldig opptatt av å se om vi kan gjennomføre dette verdigrunnlaget også ved at vi rydder unna gamle tiltak og ordninger som ikke passer inn i dagens holdninger.

S p ø r s m å l 1 3

Ane Sofie Tømmerås (A): Jeg vil gjerne få lov å stille et spørsmål til justisministeren:

«Jeg viser til punkt 2b i forskriftene til ny våpenlov som nå er ute på høring, hvor det med hensyn til nedlåsing er satt en grense på fire registreringspliktige våpen av typen rifler og/eller hagler for påbud om oppbevaring i FG-godkjent sikkerhetsskap.

Synes statsråden at denne grensen på antallet våpen er i tråd med justiskomiteens Innst. O. nr. 39 (1997-98) og våpenloven om kontrollen med oppbevaring av våpen?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Justisdepartementet har i forslaget til lov om endringer i våpenloven i Ot.prp. nr. 19 for 1997-98, jf. Ot.prp. nr. 74 for 1996-97, bl.a. uttalt følgende om oppbevaring av skytevåpen:

«De nærmere krav til oppbevaring, herunder krav til låssystemer, eventuelt forskjellige krav avhengig av våpentype og/eller antall våpen, må imidlertid fastsettes i forskrifter».

Justiskomiteen uttalte i Innst. O. nr. 39 for 1997-98 bl.a. følgende om oppbevaring av våpen:

«Komiteen har med tilfredshet merket seg at proposisjonen ikke går inn for at hoveddel, vital del og ammunisjon må være nedlåst hver for seg og er også enig i at disse bestemmelser tas inn i selve våpenloven. Komiteen går derfor inn for at våpenet eller én vital del, samt ammunisjon, skal være nedlåst og at godkjente våpenskap o.l. ansees som betryggende og lovlig oppbevaring.»

Departementet har i utkastet til forskrifter lagt til grunn at det gis bestemmelser om differensierte krav til oppbevaring av skytevåpen, avhengig av våpentype og antall våpen. Det er imidlertid slik at for alle våpen er det et krav om at våpenet eller en vital del av dette skal være

«forsvarlig nedlåst», jf. våpenloven § 27 a. Det er i utkast til forskrift foreslått at det kun for revolver og pistol og for automatiske skytevåpen skal være påkrevd med FG-godkjent våpenskap allerede fra første våpen. For rifler eller hagler er godkjent våpenskap nødvendig når det oppbevares mer enn fire våpen. Forslaget til forskrifter er nå ute til høring, og departementet vil fastsette de endelige krav til oppbevaring av skytevåpen når høringsinstansene har avgitt sine uttalelser.

Ane Sofie Tømmerås (A): Jeg takker for svaret. Jeg spør så tidlig i denne prosessen nettopp for å gi justisministeren mulighet til å justere dette, slik at vi slipper å komme med kritikk senere. I dette spørsmålet har jo regjeringspartiene og Arbeiderpartiet gått sammen for å sikre en bedre oppbevaring av våpen.

Når man viser til «forsvarlig nedlåst», som det står i våpenloven, er det ikke nok i forhold til det justiskomiteen sa i sin innstilling om nedlåsing, for, som statsråden siterte, sa justiskomiteen at det skulle være «godkjente våpenskap o.l.» for alle typer våpen. Så det er tydelig at her må man presisere nærmere i forskriftene enn bare å vise til en forsvarlig nedlåsing.

Dessuten håper jeg at statsråden kan gi en vurdering av om det er hensiktsmessig å sette en begrensning på antall våpen. Vi vet jo alle at én hagle hvis den kommer i urette hender, gjør like mye skade som tre. Vi vet også at en begrensning på fire hagler kan slå uheldig ut, f.eks. på gårder, hvor det kan være flere registrerte våpen på ulike husstandsmedlemmer.

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg forstår selvfølgelig at man vil påvirke forskrifter ved å stille spørsmål, og da er hovedsvaret at forslaget er sendt på høring for at vi skal få synspunkter. Jeg vil gjerne vise til hva representanten Bjørnstad sa i debatten om denne saken:

«På bakgrunn av spørsmål vil jeg også presisere at det ikke stilles krav om at alle som eier et våpen, nå skal gå til innkjøp av et våpenskap. Her vil det bli utarbeidet nærmere forskrifter som vil omhandle andre nedlåsingsalternativer».

Og så til slutt i hans uttalelse:

«Jeg regner med at Justisdepartementet vil ha kontakt med brukerorganisasjonene ved utarbeidelse av regelverk.»

Jeg oppfatter komiteinnstillingen som klar. Man vil skjerpe kontrollen med våpen, man vil ha register, man vil ha muligheten til å visitere private hjem, og man vil også ha muligheten til å trekke tilbake en tillatelse. Dette er hovedpunktene, slik jeg ser det, og de vil jeg selvfølgelig lojalt følge opp. Jeg vil også følge opp det at vi gjennom en høringsprosess har en dialog. Jeg har selvfølgelig merket meg representantens spørsmål og vil ta med det videre i mitt arbeid med saken.

Ane Sofie Tømmerås (A): Det er godt å høre at du merker deg mine synspunkter og vil ta dem med deg. Men jeg forutsetter selvfølgelig også at du merker deg hva komiteen sa i innstillingen til lov om endringer i

våpenloven og tar det med. Når det gjelder nedlåsning, viste vi ikke bare til en forsvarlig nedlåsning, men sa at det skulle være «godkjente våpenskap o. l.». Det betyr selvfølgelig ikke nødvendigvis et våpenskap, men det må presiseres nærmere i forskriftene hva en nedlåsning er. Hvis det er opp til hver enkelt våpeneier å definere hva man ser på som en forsvarlig nedlåsning, tror jeg vi lett vil komme tilbake til dagens tilstand med en dårlig hengelså på en eller annen loftsbod osv.

Dessuten vil jeg igjen etterlyse statsrådets vurdering av om det egentlig er hensiktsmessig å ha en grense for antall våpen. Er ikke én hagle i urette hender like farlig som tre eller fire?

Presidenten: Presidenten har ikkje noko imot engasjement, men vil likevel peike på at all tale skal gå via presidenten.

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg har vel aldri vært i en situasjon i Stortinget der en representant i en komite fortolker hva en komite mener. Selvfølgelig har jeg både satt meg inn i innstillingen fra komiteen og debatten rundt denne saken. Jeg har faktisk forberedt meg for å gjøre dette på en skikkelig måte. Jeg vil selvfølgelig legge det til grunn. Da framgår det veldig klart at hovedhensikten med lovgivningen er å gi en betryggende kontroll, men som det har framgått fra en rekke talere, også fra det flertallet representanten viser til, vil man ikke mistenkeliggjøre et flertall som har en lang tradisjon for å opptre skikkelig. Så framgår det at det ikke alltid må være et skap, og vi skal lytte til organisasjonene ved høring. Vi er inne i den prosessen nå. Det er selvfølgelig slik vi må jobbe.

Jeg har merket meg alle sider ved innstillingen. Jeg skal gjerne sitere fra den her:

«Komiteen går derfor inn for at våpenet eller én vital del, samt ammunisjon, skal være nedlåst» – og så kommer da ordene – «og at godkjente våpenskap o.l. anses som betryggende og lovlig oppbevaring.»

Det er en sideordning, slik at det ikke er pekt på ett alternativ, men flere alternativer, og at de kan differensieres når man finner de praktiske løsningene.

S p ø r s m å l 1 4

Rolf Reikvam (SV): Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«For at yrkessjåførlærlingene under 21 år skal kunne kjøre kjøretøy over 7 500 kg må de i tillegg til førerkort ha eget eksamensbevis. Det er nå over to år siden denne ordningen skulle ha blitt iverksatt. Manglende eksamensbevis gjør det umulig å gjennomføre opplæringen.

Vil statsråden rydde opp slik at godkjent eksamensbevis kan komme på plass snarest?»

Statsråd Jon Lilletun: Eg seier meg lei for at denne saka ikkje har vore løyst tidlegare. Eg kan opplyse representanten Reikvam om at saka endeleg er løyst. Det har allereie gått brev til fylkeskommunane med kopi til partane om den praktiske ordninga med utskriving av kompetansebevis. Sentralregisteret for Yrkesbevis på Brasker-

eidfoss skal stå føre den praktiske ordninga rundt kompetansebevisa. Krava for å få kompetansebevis er at lærlingen har bestått vidaregåande kurs I transportfag og gjennomført modul 1 Trafikksikkerhet i læreplan for opplæring i bedrift, yrkessjåførfaget. Bevisa gjeld fram til lærlingen fyller 21 år.

Etter Kjøre- og hviletidsforskriften kan lærlingar under 21 år utan kompetansebevis køyre tunge køyretøy over 7 500 kg innanfor ein radius på 50 km frå heimstaden til køyretøyet. Skal lærlingen køyre tunge køyretøy utanfor denne radiusen, må dei ha kompetansebevis.

Som sagt: Saka er altså løyst.

Rolf Reikvam (SV): Jeg takker for svaret. Jeg er også glad for at saken nå tydeligvis er blitt løst.

Situasjonen har vært ganske vanskelig i de to årene dette har pågått. Det har gått ut over opplæringen. Og hvis en har valgt å la lærlingen kjøre, til tross for manglende kompetansebevis, har jo dette kunnet medføre en bot for den som har ansvaret for opplæringen. Det har vært en veldig uheldig situasjon, og selv om jeg ikke kan dokumentere det her og nå, er jeg ganske overbevist om at manglende bevis har gått ut over opplæringen. Men det er nå historie. Jeg er glad for at det er historie, og jeg er fornøyd med at det er sendt ut brev om dette, og at de formelle ting rundt bevisene – det er det jo en del av – kommer på plass ganske kjapt, slik at de elevene som har VK I, kan få bevisene og dermed kjøre lovlig i henhold til de forskriftene som gjelder.

Statsråd Jon Lilletun: Eg skal ikkje dra ut dette spørsmålet, men berre seie fylgjande i tillegg til det representanten Reikvam sa: Det har teke for lang tid. Saka kan opplagt forklarast, men ikkje forsvarast. Difor: Saka er no løyst.

Presidenten: Og då er alle nøgde!

S p ø r s m å l 1 5

Rita Tveiten (A): «Ei gransking som vart presentert i Skolefokus nr. 4 1999, syner at haldningane til nynorsk mellom elevane heng saman med kvaliteten på opplæringa. Elevane frå fleire kantar av landet har kravd betring av norskopplæringa utan at det førebels har gjeve resultat. Det vert også peika på at forskingsinnsatsen på dette feltet er svært låg.

Har statsråden tenkt å gjera noko som helst for å styrkja nynorsken i skulen?»

Statsråd Jon Lilletun: Artikkelen i Skolefokus som representanten Tveiten viser til, er basert på eit omfattande forskingsarbeid i samband med forsøksordninga med fellesspråkelege lærebøker i samfunnslære. Forskinga har både ei samfunnsvitskapleg og ei språkvitskapleg tilnærming. At forskingsinnsatsen på dette feltet er låg, er eg difor ikkje samd i.

Konklusjonar i rapportane viser m.a. at bokmålslevane ikkje har god nok kjennskap til den norske språksitu-

sjonen og forholdet mellom dei to skriftspråka. Det går òg fram at lærarar med ei positiv haldning til ordninga med fellesspråklege lærebøker i større grad har elevar som er positive til nynorsk.

Vi står her overfor ei problemstilling med mange sider. Eg er oppteken av at opplæringa i skulen – både grunnskulen og den vidaregåande skulen – må leggjast opp slik at elevane får kunnskap om den særigne norske språksituasjonen og samstundes utviklar språkleg toleranse. Lærarane sine haldningar og val av arbeidsmetodar er viktige for å stimulere elevane til å bruke nynorsk, både skriftleg og munnleg.

Eg vil informere lærarutdanningsinstitusjonane om forskingsarbeidet og konklusjonane i rapportane og be dei fylgje dette opp i lærarutdanninga.

Rita Tveiten (A): At statsråden ikkje er samd i at forskingsinnsatsen på dette feltet er låg, overraskar meg. At han ikkje vil vera heilt samd i det, får så vera, men at han ikkje er samd i det heile, trur eg han er nøydd til å ta i seg att. For det er grunn til å vera uroa når meir enn 30 pst. av elevane som har nynorsk som hovudmål i grunn- og ungdomsskulen, vel bokmål som hovudmål når dei tek til i den vidaregåande skulen. Dei vel altså bort sitt eige mål, og det skulle i seg sjølv få klokkene til å ringa for statsråden.

Kva er årsaka til denne utviklinga? Sjølv om nynorsk har vore jamstelt med bokmål i over 100 år reint lovmessig, opplever me framleis kvar haust at elevar som vel nynorsk, ikkje får bøkene sine på nynorsk samstundes som bokmålelevane får sine.

Det er heilt klart at lærarane sin måte å formidla språkkunnskap på er viktig. Når det gjeld fransk og engelsk, må dei meistra det både munnleg og skriftleg. Det er ikkje tilfellet når det gjeld nynorsk. Kva vil statsråden konkret gjera for å retta på dette?

Statsråd Jon Lilletun: Det som representanten Tveiten skisserer som problem, er statsråden heilt samd i, men ikkje at vi ikkje etter kvart veit meir om det. Det som eg dokumenterte her, var at vi har sett i gang forskning, m.a. den som er presentert i den rapporten som ho sjølv viste til. Men det må vidareførast i den praktiske kvardagen. Her er det eit stort haldningsarbeid å utføre.

Lærarane er utgangspunktet. Difor er det at vi no prøver i samband med forskingsrapportane å få lærarutdanningsinstitusjonane til å fylgje opp. Vidare kan eg nemne for representanten Tveiten at vi akkurat har hatt eit møte med Det Norske Samlaget om læremiddel. Vi har innskjerpa i forhold til forlaga og kjem til å fylgje endå strengare opp at dei må liggje føre til rett tid, og vi er i gang med eit arbeid i forhold til nye, elektroniske læremiddel.

Rita Tveiten (A): Eg er særleg glad for det siste statsråden var inne på, at når det gjeld elektroniske læremiddel, vil dette verta fylgt opp.

Det er eit paradoks at når norske firma utviklar språkprogram som skal kunna omsetja kva språk som helst,

kan dei ikkje greia å få med seg at nynorsk òg kan omsetjast. I Finland greier ein det – dei seier at nynorsk kan dei godt ta med i si programpakke. Men her i Noreg er det altså eit problem. Det viser kor alvorleg dette er.

Det som uroar meg verkeleg sterkt, er eit oppslag i vinter som stod i Dagens Næringsliv, trur eg det var, det var iallfall ei Oslo-avis, om at finansfolk ikkje ville bruka nynorsk fordi dei var redde for at dei skulle høyrast «bondsk» ut. Eg skal ikkje kommentera det nærmare, men eg synest det seier noko om kva ungdomar, som vert påverka til dei grader av det media skriv, står overfor. Det er altså ikkje godt nok å snakka og skriva nynorsk.

Eg vil vita litt meir om kva reint konkret statsråden vil gjera. Korleis skal me få bukt med dette?

Statsråd Jon Lilletun: Eg må nok seie at eg treng meir enn eitt minutt til det.

Det kan hende at representanten Tveiten og eg er samde om at det å verte kalla «bondsk» fordi vi brukar eit folkeleg språk, er noko vi kan leve med. Men eg ser at det kanskje ikkje er fullt så lett for tenåringar å få same nemninga.

Reint konkret for å fylgje opp når det gjeld elektroniske læremiddel, har vi sett ned ei arbeidsgruppe mellom departementet, Samlaget og Forleggerforeningen for å rette opp dei tinga som representanten Tveiten nemner. Eg vil òg nemne ein gledeleg ting som skjer akkurat i dag. Det er at i Rita Tveitens heimfylke, Hordaland, på Voss, vert Nordisk Språkteknologi opna, eit stort, kommersielt selskap som heilt opplagt vil gjere desse spørsmåla mykje enklare.

Eg er rimeleg optimistisk. Eg vil erkjenne at vi ikkje har vore flinke nok, men vi vert stadig flinkare.

Presidenten: Og godt er det!

S p ø r s m å l 1 6

Astrid Marie Nistad (A): Eg vil gjerne stille følgjande spørsmål til kyrkje-, utdannings- og forskingsministeren:

«I samband med sal av prestegarden i Jostedal vil ikkje Kyrkje-, utdannings- og forskingsdepartementet selje garden under eitt, men bit for bit. På NRK Sogn og Fjordane vart det uttalt av ein embetsmann i departementet at her vart prioritert økonomi og ikkje distriktpolitikk. Ved sal til ein familie vil ein sikre fullverdig drift av garden og ein ny familie til bygda.

Er dette i tråd med Regjeringa si politiske målsetting om at distrikta skal leve?»

Statsråd Jon Lilletun: Prestegardane er eigde av Opplysningsvesenets fond, eit eige rettssubjekt, og forvaltninga skal drivast på forretningsmessig best mogleg vis. Prestebustaden i Jostedal har stått tom i fleire år utan interesse for leige, og det har ikkje budd prest i bustaden sidan 1974. Då departementet etter synfaring i 1997 tok ei avgjerd om sal, var dette med eit ynske om at interesserte kunne setje huset i stand og busetje seg der. Jorda på gar-

den har vore leigd ut som tilleggsjord til naboeigedommar sidan 1950-talet. Driftsbygningen står på eit jorde eit stykke unna prestebustaden, og har ikkje vore i bruk sidan den vart bygd i 1949. Den er i dårleg stand og tilfredsstillar ikkje dei krava som vert stilte til driftsbygningar i dag. Prestebustad og driftsbygning har ikkje felles tun.

Sett i samanheng meinte vi at manglande vedlikehald på bygningane og dårleg driftsapparat ikkje gjorde det tenleg å selje garden som ei driftseining. Eit samla sal ville i tillegg krevje utgreiing av felles utmarksrettar, noko som i så fall ville trekkje salet ut i tid. Av omsyn til tilstanden på bygningane såg vi ikkje det tilrådeleg.

Ved sal av prestegardar til paktarar har paktar førerett til kjøp, og i desse tilfella vert gardane selde som ei eining. I tilfellet Jostedalen prestegard er det ingen paktar. Eit delt sal vil samstundes kunne styrkje eksisterande bruk med tilleggsjord.

Eg er nyleg blitt kjend med at det etter at delingssøknad vart send kommunen, har meldt seg ein søkjar til heile eigeiendomen. Departementet vil vurdere denne søknaden mot dei andre omsyna eg har gjort greie for. Eg vil vidare avvente kommunen si handsaming av saka. Men eg meiner at løysinga med delt sal kan vere med på å sikre busetjinga i bygda gjennom å gje ein familie tilbod om bustad, samtidig som ein tryggjer levekåra for eksisterande bruk.

Astrid Marie Nistad (A): Når det gjeld Opplysningsvesenets fond, går eg ut frå at det er statsråden som politisk ansvarleg som kan gripe inn i eventuelle sal her og gjere det slik at ein kan oppfylle dei krava som vi kanskje set til distriktspolitikk i slike samanhengar. Men slutten av svaret følte eg gav ei opning for at ein ung familie som ønskjer å kjøpe ein gard og busette seg i ei bygd som har fråflyttingstendensar, vil verte positivt motteken i departementet, med den tilråding kommunen eventuelt måtte gi. Eg er kjend med at Luster kommune faktisk er oppteken av å selje heile eigedommar til familiar som vil busette seg i bygda, så eg trur faktisk at eg her frå denne talarstolen kan seie at utsegna frå kommunen kjem til å vere positiv. Med bakgrunn i det vil eg få stadfesta at dersom det kjem ei positiv utsegn frå kommunen når det gjeld sal til denne unge familien, vil departementet omgjere sitt vedtak.

Statsråd Jon Lilletun: Sjølv sagt er det statsråden som er ansvarleg for forvaltninga av Opplysningsvesenets fond, og det ansvaret er todelt. Ein skal ta seg av fondet og forvaltninga av det i samsvar med dei vedtaka som Stortinget har gjort som hovudretningslinje, men ein skal òg sjølv sagt innafør det mandatet sjå til å oppfylle dei måla som representanten Nistad snakkar om. Det som heilt klart har vorte eit nytt moment for statsråden i saka, er dette ynsket frå *ein* kjøpar. Eg tykkjer då det er veldig trygt at kommunen sine landbruksmyndigheiter kjem til å behandle kva det er som tener busetjinga best, anten ei deling og tilleggsjord til nokon, eller eitt bruk. Det vil vi då få svar på, og det svaret kjem til å verte svært avgjerande for mi endelege vurdering av saka.

S p ø r s m å l 1 7

Rolf Reikvam (SV): Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Akershus fylkeskommune avslutter nå «Prosjekt delkompetanse», et treårig nasjonalt utviklingsarbeid i samarbeid med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Nord-Trøndelag fylkeskommune har hatt et lignende nasjonalt prosjekt. Begge fylkeskommunene har utarbeidet nye prosjekter basert på funnene. Dette er prosjekter som faller innenfor rammene av arbeidet med å utvikle systemer for vurdering av realkompetanse.

Vil statsråden gjennom statlige midler sikre at disse viktige prosjektene kommer i gang?»

Statsråd Jon Lilletun: Prosjekta «Delkompetanse» og «Brukertilpasset opplæring for voksne» har vore treårig utviklingsarbeid i fem fylkeskommunar initierte av departementet. Prosjekta vert no avslutta, og evalueringa vil ligge føre i juni 1999. Dokumentasjon og verdsetjing av vaksne sin realkompetanse har vore eit sentralt element i begge desse prosjekta. Gjennom arbeidet er det vunne verdifull erfaring om korleis fylkeskommunane kan vurdere realkompetanse ved opptak, «innfasing» og tilrettelegging av opplæringa. Erfaringane frå prosjekta er i prosjektperioden gjorde kjende gjennom konferansar og evalueringsrapportar. Dei samla erfaringane frå prosjekta vil ved prosjektslutt verte spreidde til fylkeskommunane.

Departementet fylgjer no opp Stortinget sitt vedtak om dokumentasjon av realkompetanse gjennom eit treårig prosjekt. Prosjektet tek sikte på å hjelpe alle fylkeskommunane i arbeidet med å vidareutvikle verdsetjinga av realkompetanse og få ei mest mogleg lik praktisering nasjonalt, og fylka er inviterte til ein startkonferanse i september.

Eit system for dokumentasjon og verdsetjing av realkompetanse må ha truverd både i arbeidslivet og utdanningssystemet. Planane for dette prosjektet er difor utvikla i nært samarbeid med partane i arbeidslivet, utdanningssystemet og andre som tilbyr utdanning, og desse er med i ei sentral prosjektgruppe for det vidare arbeidet. Målet for arbeidet er eit nasjonalt system som gjev vaksne rett til å dokumentere sin realkompetanse utan å måtte gå vegen om tradisjonelle prøveordningar.

Prosjektplanane er m.a. baserte på dei kunnskapar og erfaringar som er tileigna gjennom dei to prosjekta, «Brukertilpasset opplæring for voksne» og «Delkompetanse». Men eg kjenner òg til at fleire fylkeskommunar har tileigna seg kompetanse gjennom eigne prosjekt, og at andre ligg i startgropa med prosjektplanar. Departementet har difor i informasjonsbrev til fylkeskommunane bedt om opplysningar om relevante prosjekt og erfaringar, slik at dei kan inngå i eit samla erfaringsmateriale. Frist for innsending er 10. juni 1999.

Departementet har alt teke imot fleire enkeltsøknader om støtte til prosjekt knytte til dokumentasjon og verdsetjing av realkompetanse, m.a. frå seks fylkeskommunar. Mellom desse er Akershus, Nord-Trøndelag og

Oppland, som har arbeidd med dei nemnde prosjekta «Delkompetanse» og «Brukertilpasset opplæring for voksne». Eg oppfattar representanten Reikvam slik at han er oppteken av at desse fylka får fylgje opp arbeidet sitt så raskt som råd er, gjennom dei nye prosjekta. Eg har forståing for det, og departementet vil gjere dei vurderingar som trengst, for å finne ut om desse kan vidareførast raskt.

Rolf Reikvam (SV): Jeg takker for svaret.

Jeg hadde kanskje håpet at det hadde vært noe mer positivt når det gjelder det arbeidet som er gjort, og de funnene man har kommet fram til. På bakgrunn av det er det utarbeidet et forslag til nye prosjekter som går rett inn i det vi her snakker om, nemlig det treårige prosjektet med sikte på å lage systemer for vurdering av realkompetanse.

Jeg tror det er viktig at vi tar vare på det som er utviklet, og de funnene vi har, og at vi ut fra dette utvikler nye prosjekter og går videre på den veien vi har startet på. I dette tilfellet er det to fylkeskommuner som har startet på en bestemt vei. De har helt konkrete forslag til oppfølging, og da er det viktig at det kommer signaler fra departementet om at man er innstilt på å følge opp dette og være med på å finansiere de nye prosjektene som man her har lagt opp til. Det er et viktig signal å få.

Jeg velger å tolke statsråden slik at han vil ta et møte med fylkeskommunene og gå gjennom disse prosjektene med sikte på å finne fram til en praktisk ordning.

Statsråd Jon Lilletun: Eg forstår godt at representanten Reikvam ynskjer at eg skal vere noko meir konkret. Eg er alltid noko tilbakehalden med å saksbehandle frå Stortingets talarstol, men etter at representanten Reikvam tok opp dette, har eg sett på denne saka spesielt.

Sidan vi skal ha ein startkonferanse i september, der ein skal leggje det totale grunnlaget, har ein vel tenkt å behandle saka slik at det er klart innan den tid. Men etter som det her er nokon som har vore i gong med prosjekt og som allereie har planar om å halde fram, og som då kan vinne inn tid for oss, er eg innstilt på å invitere desse fylkeskommunane nokså omgåande og prøve å kome fram til ei løysing før sommarferien, slik at dei kan få klarsignal til å gå vidare. Eg håpar likevel representanten Reikvam har forståing for at eg ikkje kan gje noko tal o.l. før vi har vore gjennom ei behandling i lag med fylkeskommunane.

Rolf Reikvam (SV): Etter det som nå ble sagt, er jeg godt fornøyd. Jeg forstår godt at vi ikke skal drive saksbehandling fra Stortingets talerstol. Det var heller ikke det som var mitt utgangspunkt. Jeg leverte inn spørsmålet for flere dager siden, og dette er jo vurderinger som departementet holder på med over lang tid. Men på bakgrunn av det som statsråden nå sa, er jeg godt fornøyd.

Jeg oppfatter det slik at han tar kontakt med fylkeskommunene og går igjennom dette, og ser om prosjektene passer inn i det samlede bildet vi nå ser for oss. Jeg håper at disse prosjektene og det arbeidet som man står i startgroppen med, kan komme i gang, slik at det blir en kontinuer-

lig prosess i forhold til det de har holdt på med så langt. Så på denne bakgrunn, at statsråden vil ta disse initiativene i forhold til de to fylkeskommunene, er jeg fornøyd med det han har sagt, og det som nå har kommet fram.

S p ø r s m å l 1 8

Anneliese Dørum (A): Jeg vil få stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren: «Vil statsråden bedre situasjonen for skolefritidsordningen før neste skoleår?»

Statsråd Jon Lilletun: Det er framleis eit mål at dei barna som har behov for det, skal ha tilbod om plass i skulefritidsordninga. Den nye § 42 d i grunnskulelova, som tredde i kraft ved nyttår, gjev kommunane plikt til å ha eit skulefritidstilbod. Forskrifta til lova avgrensar gjennom sjølvkostprinsippet kor stor del av totalkostnadene foreldrebetalinga skal kunne dekkje.

Våren 1999 har snautt 109 000 barn plass i skulefritidsordninga. Dette er ein reduksjon på 6,1 pst. sidan skulestart, men likevel er det fleire barn i skulefritidsordninga no enn det var på tilsvarande tid i fjor. Tilsvarande reduksjon frå haust til vår i fjor var på 4,5 pst.

Departementet har ikkje informasjon som tyder på at situasjonen for skulefritidsordninga er vesentleg endra. Eg vil likevel fylgje utviklinga i tilbodet nøye i tida som kjem.

Ø y v i n d K o r s b e r g hadde her overtatt presidentplassen.

Anneliese Dørum (A): Jeg takker statsråden for svaret.

I loven om skolefritidsordninger vedtok Stortinget at det skulle være en tredeling av driftsutgiftene mellom stat, kommune og foreldre. Og det første stortingsflertallet gjør etter at loven er vedtatt, er å redusere statens tilskudd med om lag 30 pst.

Mange kommuner har sett seg nødt til å øke foreldrebetalingen. Tidspunktet for prisøkningene varierer fra kommune til kommune, og mange venter med prisøkningen til høsten fordi de følger skoleåret. Flere kommuner melder nå fra om at det ble sagt opp uvanlig mange plasser nå i vår. En foreldrebetaling på mellom 1 500 og 2 000 kr pr. måned, som ikke er uvanlig, blir for dyrt for mange foreldre. Er statsråden bekymret over denne utviklingen?

Statsråd Jon Lilletun: På initiativ frå Stortinget, i eit spørsmål, innhenta departementet informasjon frå utdanningsdirektørane på eit tidlegare tidspunkt enn det den vanlege tilbakemeldingsprosedyren tilseier. Det var dei tala eg gav, og dei viser ikkje vesentleg endring. Der er altså fleire i systemet i år enn i fjor, men der er ein litt større nedgang frå haust til vår.

Avisoppslag har tydd på at det har vore ein atskilleg verre situasjon, noko som dokumentasjonen så langt ikkje viser. Men ut frå same initiativ frå Stortinget og ut

frå Regjeringa sine interesser for å fylgje det opp har vi bede utdanningskontora om framleis systematisk å melde tilbake om utviklinga, og det var det som låg i svaret mitt, at eg vil fylgje denne saka nøye fram igjennom.

Anneliese Dørum (A): Arbeiderpartiet er bekymret over utviklingen. Vi har hatt kontakt med mange kommuner, og det viser seg at nå på våren sies det opp uvanlig mange plasser. Det er også store forskjeller i foreldrebetalingen. Enkelte steder kan forskjellene variere med ca. 17 000 kr pr. år. Arbeiderpartiet har gått inn for at det skal settes et øvre tak på foreldrebetalingen i skolefritidsordningen, slik at den ikke blir så høy at den utelukker barn som har behov for omsorg og tilsyn etter skoletid.

Det viser seg at det også er store forskjeller kommune imellom når det gjelder bemanning, ledelse og lokaliteter. Vil statsråden vurdere å sette tak på foreldrebetalingen og lovfeste krav til bemanning og ledelse ved skolefritidsordningen, slik at vi kan få mer like forhold i landet vårt?

Statsråd Jon Lilletun: Som representanten Dørum sa, er det enno berre eit år sidan Stortinget behandla lova og korleis skulefritidsordninga skulle organiserast. Eg meiner at den må få høve til å verke litt lenger og så evaluere før det vert gjort endringar på generelt grunnlag med omsyn til bemanning, lokalitetar og liknande, som representanten Dørum no tok opp.

Når det gjeld utviklinga i vår, som representanten Dørum skildrar, vil vi fylgje med i den, og det vil vi gjere gjennom våre utdanningsdirektørar. Det vil vere ein del av det grunnlaget som vi vurderer situasjonen på i arbeidet med statsbudsjettet for neste år. Difor skal vi fylgje nøye med. Tala og tilbakemeldingane så langt er samla sett slik som eg sa innleiingsvis, men vi skal også få ei tilbakemelding når våren er slutt.

S p ø r s m å l 19

Tomas Norvoll (A): Jeg vil gjerne få stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Øket nasjonal og internasjonal konkurranse om penger så vel som personale krever at våre universiteter settes i stand til å takle omstillinger.

Vil statsråden legge fram en egen omstillingspakke for universitetene?»

Statsråd Jon Lilletun: Fagleg og pedagogisk utvikling, tilpassing til endra søkjarmønster og samfunnet sine krav har gjort omstilling til ein kontinuerleg og heilt naturleg del av verksemda ved universiteta. Dei seinare åra har auka omfang av oppdrag innanfor forskning og undervisning, samt internasjonal konkurranse, auka behova for omstilling.

Universiteta har, som eg reknar med representanten Norvoll er kjend med, fremja forslag om ein felles femårs tiltakspakke for omstilling, med ei samla ramme på 600 mill. kr.

Prinsippa om rammebudsjettering og institusjonane sitt sjølvstyre gjer at universiteta er gjevne stor fridom til sjølve å prioritere mellom ulike oppgåver og til sjølve å avgjere korleis dei vil løyse dei. Departementet har likevel eit ansvar for å leggje tilhøva til rette for at institusjonane skal ha eit handlingsrom som set dei i stand til å konkurrere på rimelege vilkår med både innanlandske private aktørar og med utanlandske lærestader. Spørsmål knytte til regelverk og organisering av oppdragsverksemd er handsama av Mjøs-utvalet som la fram ei delutgreiing om dette i april. Departementet har sendt denne på høyring og vil kome tilbake til Stortinget med forslag om vidare oppfølging av utvalet si innstilling.

I St.meld. nr. 36 for 1998-99 Om prinsipper for dimensjonering av høgre utdanning, som er til handsaming i Stortinget, er ulike tiltak drøfta. Mellom anna har eg i stortingsmeldinga varsla ei vurdering av institusjonane sin rett til sjølve å opprette studietilbod, at departementet skal avklare om det er grunnlag for å gjeninnføre ei ordning med seniorstipend eller bistilling i kombinasjon med pensjon, og om det i større grad enn no kan nyttast tilsetjing i mellombels stilling for tilsette med hovudstilling utanfor universiteta. I forslaget til endring av universitets- og høgskulelova som vart lagt fram i førre veke, er det, slik Stortinget har bede om, føreslått å gje høve til forsøksverksemd m.a. med nye styringsordningar.

I samband med statsbudsjettet for 1999 prioriterte Regjeringa – og Stortinget gav si tilslutning til det – å leggje til rette for at høgskulane og universiteta kan gjennomføre planlagde omstillingsprosessar. Det er difor ikkje teke ut full heilårsverknad av reduksjonane i studieplassar. Det er òg prioritert å setje av eit beløp på 10 mill. kr til institusjonar med særskilde omstillingsbehov.

Samla sett vurderer eg desse tiltaka som velegna til å gje universiteta betre tilhøve for omstilling, slik at dei m.a. kan konkurrere på rimelege vilkår med både innanlandske private aktørar og med utanlandske lærestader når det gjeld forskning og undervisning. Når det gjeld den særskilde tiltakspakka for omstilling som universiteta har fremja forslag om, er dette forslag av eit slikt omfang at det må handsamast i samband med statsbudsjetta.

Tomas Norvoll (A): Jeg har en viss forståelse for at når man snakker om flere hundre millioner kroner, må det ses i sammenheng med budsjettet. Men jeg opplevde nok at statsråden i sitt svar var negativ til at man skulle ha en egen omstillingspakke for universitetene og at han for så vidt var fornøyd med de tiltakene som var satt i verk. Nå er jo en del av de tiltakene som er satt i verk, for så vidt positive ting som vi også støtter. Men vi opplever at situasjonen er ganske dramatisk ved universitetene og for den saks skyld også ved høyskolene. Det sitter veldig mange eldre personer i høye stillinger, personer som vil gå ut i pensjon ganske raskt. Vi ser at fagprofilen endrer seg veldig kjapt, og at de ikke greier å henge med. Det er de private aktørene på markedet som overtar dette, og det kan virke som at det vi kan kalle den intellektuelle infrastrukturen som vi har brukt milliarder på å bygge opp, nå til en viss grad er i ferd med å forringes. Vi mener at det-

te haster, at man er nødt til å fremme forslag om egne tiltak for å sikre at man får i gang den omstillingen ved universitetene som er absolutt nødvendig.

Statsråd Jon Lilletun: Eg vil til ein viss grad reservere meg mot at det kan oppfattast på den måten at eg i mitt svar uttrykte meg som om eg ikkje synest det kan vere viktig med ei slik omstillingspakke. Det eg gjorde, var å vise til kva Regjeringa og Stortinget i fellesskap har sett i verk av tiltak som vil betre situasjonen på både kort og lang sikt.

Så er ein dimensjon ved den omstillingspakka som det er bede om, at det ikkje berre gjeld kva eg synest ville vere viktig, og kva eg synest kunne vere bra å få til, men at det òg er noko som må sjåast i ein total økonomisk samanheng.

Eg synest at representanten Norvoll på ein nyansert og god måte omtalte utfordringane som ligg innanfor universitet og høgskular, og eg tek det med meg. Men eg må nok stå fast på og konkludere i forhold til det som universiteta og høgskulane har bede om, at det må vi kome tilbake til seinare.

Tomas Norvoll (A): Jeg er for så vidt glad for at statsråden nyanserer, og ikke går helt imot å komme med en slik egen pakke. Det er klart at vi også er opptatt av at man skal se hele sektoren i sammenheng. Der er det ingen uenighet. Det er et komplekst og stort område, og det er fornuftig å se på flere ting samtidig for å få den rette retningen på dette, men vi mener også at det er veldig mange tog som nå går for universitetene og høyskolene våre. Når vi får stadig mye mer oppdragsforskning, og etter- og videreutdanningsreformen etter hvert kommer, og flere og flere voksne etterspør mer tilpassede kurs som er mer tilrettelagt for den enkelte, vil det være nær sagt en katastrofe hvis den intellektuelle infrastrukturen som vi har bygd opp rundt disse universitetene og høyskolene, skulle forvitte til fordel for at det er de mer private kjekke og greie løsninger som tar den biten. Derfor vil jeg igjen stresser at dette er noe som det haster at man kommer i gang med, og at institusjonene våre ikke må stivne enda mer i strukturene enn hva de har gjort til nå.

Statsråd Jon Lilletun: Dei forskingsbaserte offentlege institusjonane er ryggraden i vårt utdannings- og forskningssystem, og det er viktig at dei framleis kjem til å vere det. Difor må dei setjast i stand til å ta desse utfordringane. Eg synest at dei siste åra har vist at det som kunne verke tilstivna, likevel har vist monaleg evne og vilje til endring. Difor er eg ganske optimistisk med omsyn til at dei skal kunne spele ei sentral rolle når det gjeld kompetansereforma, slik som representanten Norvoll no tok opp.

Så skal eg ta med meg den uroa som representanten Norvoll gjev uttrykk for. Eg håper at det som vi skal diskutere i fellesskap når vi legg fram statsbudsjettet, samla sett kan gje optimisme i forhold til framtida til norsk høgare utdanning og forskning.

S p ø r s m å l 20

Grete Knudsen (A): Det har sneket seg inn en liten feil, så jeg leser den korrekte spørsmålsteksten. Det har ikke noe betydning for realitetene.

Jeg vil stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Hvor mange nye privatskoler har fått godkjenning eller er under godkjenning, hvor mange eksisterende private skoler er gitt rett til utvidelse det siste året, og kan disse godkjenningene få som følge at det offentlige skoletilbudet» – her stod det opprinnelig «skoletilskuddet» – svekkes?»

Statsråd Jon Lilletun: Det har alltid vore eit jamt tilslag av søknader om godkjenning av nye private skular og spørsmål om utvidingar ved eksisterande skular. Departementet har for tida til behandling 26 søknader om å få opprette nye skular med rett til tilskott. Av desse er det elleve grunnskular, ein kombinert grunnskule og vidaregåande skule og 14 vidaregåande skular.

Sidan i fjor sommar har departementet godkjent 12 nye private grunnskular og tre nye private vidaregåande skular. Det måtte gjerast ei prinsipiell avklaring av læreplanane før seks av grunnskulane vart godkjende. Dette har ført til at elleve vart godkjende i 1999. I 1998 vart berre ein grunnskule godkjend.

Departementet har sidan i fjor sommar godteke 26 søknader om utvida tilbod ved eksisterande skular. Dei fleste utvidingane galdt vidaregåande skular.

Eg meiner at dei private skulane er eit viktig supplement og alternativ til den offentlege skulen. Privatskulane avlastar det offentlege skulesystemet innanfor vidaregåande opplæring og medverkar også til utprøving av pedagogiske alternativ. Dei religiøse alternativa er med på å sikre gjennomføringa av Noregs menneskerettslege plikter. Eg viser til at foreldra skal gjevast rett til å sikre barna sine ei religiøs og moralsk undervisning som er i samsvar med deira eiga overtving.

Når departementet vurderer den einskilde søknaden, kan det leggjast vekt på omsynet til den offentlege skulen. Det skal likevel mykje til før slike omsyn fører til at skulen ikkje blir godkjend. Foreldreretten må etter mi mening stå like sterkt i ei lita bygd som i ein stor by.

Når det gjeld spørsmålet om godkjenning kan svekkje «det offentlege skuletilskottet», vil eg fyrst vise til at kommunen finansierer den offentlege skulen gjennom sine frie inntekter, dvs. rammetilskott og skatteinntekter. Kommunen skal dekkje utgiftene til grunnskuleopplæring for alle barn som høyrer heime i kommunen. Når somme av barna går i private skular, vert overføringane til kommunen korrigerde, slik at heimkommunane til elevar i private skular får eit trekk i rammeoverføringane frå staten. Dei midlane som vert trekte inn, vert fordelte på alle kommunane i samsvar med talet på innbyggjarar i skulepliktig alder.

Korreksjonsordninga påverkar difor ikkje dei samla overføringane til kommunesektoren, men er ei omfordeling frå kommunar som har mange elevar i private skular,

til kommunar som har få eller ingen elevar i private skular. Det er difor ikkje grunnlag for å seie at godkjenning av nye privatskular totalt sett svekkjer finansieringa av dei offentlege skulane.

Grete Knudsen (A): Jeg takker statsråden for svaret, der premissene til de private skolene blir lagt til grunn, og ikke det som er det alvorlige, nemlig enhetsskolens tap.

Vi opplever med Bondevik-regjeringen at det skjer et linjeskifte i utdanningspolitikken med flere privatskoler, som nå faktisk brukes som verktøy for å bidra til å splitte barn i nærmiljøene og unngå hva det offentlige faktisk har lagt opp til, slik vi opplever det nå både i Vågan og i Tana, der man faktisk unngår en samisk læreplan som hele Stortinget har gått inn for. Det kan bety en undergraving av enhetsskolen. Ser ikke statsråden, som er ansvarlig for all utdanning, dette? Og hva vil statsråden gjøre? For det er jo på tide at også Stortinget får diskutert dette ut fra en mer problematiserende holdning enn bare ut fra hva foreldrene har rettigheter til.

Statsråd Jon Lilletun: Eg klargjorde det som er grunnlaget for saksbehandling i forhold til eit lovverk om private skular. Representanten Knudsen og statsråden er heilt samde om at det offentlege skuletilbodet, einskaps-skulen, er berebjelken i norsk utdanningssystem. Slik ynskjer eg at det framleis skal vere. Samstundes ynskjer eg å ta vare på toleranse og foreldrerett.

Når det gjeld påstanden om at fleire privatskular svekkjer den offentlege skulen, må vi setje ting inn i ein proporsjon. Det er altså slik at det i dag er ca. 1,5 pst. av elevane i grunnskulen som har private tilbod. Kanskje vil det kunne auke ein tidel eller to ut frå det som har skjedd det siste året. Samanlikna med alle andre europeiske land er dette utruleg små tal, og difor synest eg at ein ikkje skal overdramatisere det, men sjå på det som ein del av foreldreretten og den demokratiske retten.

Grete Knudsen (A): Statsråden sier at enhetsskolen er selve bærebjelken, og at vi må se på i hvor liten grad vi har private skoler i Norge. Men de som nå opplever den konkrete situasjonen i Tana, opplever at for å unngå samisk læreplan, som vi her i Stortinget har vedtatt, starter man privatskole, og ved det undergraves den enhets-skolen som er i Tana.

På det andre stedet, Vågan, ligger det an til at den offentlige skolen nå må legges ned, mens den private skal etableres. Det er forhold som må bekymre statsråden, og jeg forventer at statsråden også problematiserer dette overfor Stortinget, for her har myndighetene et ansvar. Selv om den private skolen skal etableres og være der, må man ha som base at det også skal være en enhetsskole tilgjengelig.

Statsråd Jon Lilletun: Eg er sjølvsagt villig til når som helst, men ved eit eigna høve i tilknytning til eit dokument, å diskutere desse prinsipielle problemstillingane i forhold til norsk utdanningspolitikk. Sjølvsagt er det grunn til kontinuerleg å diskutere det som er berebjel-

ken. Samstundes kan ein òg velje ein annan innfallsvinkel her, og det er at nokre foreldre ut frå vedtak som vert gjorde av storsamfunnet, finn at dei av samvitsgrunnar, anten det gjeld å få ein eksamensfri skule eller det gjeld å få ei meir profilert livssynsundervisning eller andre ting, ynskjer å etablere alternativ. Det kan vere storsamfunnets vedtak som gjer at enkelte foreldre vil det, og det må dei òg leggje ein eigeninnsats i. Eg trur at så lenge vi ynskjer å vere det demokratiske samfunnet vi er, må desse moglegheitene ligge føre.

Men eg gjentek, sjølvsagt er statsråden villig til å kome tilbake til Stortinget og drøfte dette på brei basis.

S p ø r s m å l 2 1

Thore Aksel Nistad (Frp): Jeg vil få lov å stille følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«I Budsjett-innst. S. nr. 13 (1997-98) heter det under kapittel Vegvesenets egenproduksjon: «Flertallet vil peke på at det mange steder er ledig kapasitet i denne delen av anleggsbransjen. Flertallet mener derfor at investeringer i nytt materiell kan reduseres gjennom økt bruk av anbud, lokale entreprenører og innleie av utstyr.»

Hvorledes er dette fulgt opp fra Samferdselsdepartementets og Vegvesenets side?»

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: I St.meld. nr. 41 for 1993-94, Nytt overordnet styringssystem for Statens vegvesen, er det forutsatt at effektivitet og dokumentasjon av konkurranseevne er et sentralt krav for produksjonsvirksomheten i Vegvesenet. En forutsetning for å være konkurransedyktig er at maskinparken både dimensjoneres og fornyes slik at driften blir mest mulig lønnsom. Jeg legger til grunn at Stortingets forutsetning om effektivitet og dokumentasjon av konkurranseevne står ved lag.

Jeg kan opplyse om at Vegvesenet har fulgt opp budsjettinnstillingen ved å pålegge vegsjefene ikke å investere i maskiner som det er god tilgjengelighet på i det private markedet. Maskininvesteringene har i stedet blitt rettet mot maskintyper som det er vanskelig eller kostbart å leie i det private markedet. Dette har medført en modernisering og utskifting av gammelt og utrangert materiell. Vegvesenets egenproduksjon har derfor redusert maskinkostnadene i 1998 i forhold til i 1997. Innleie av private maskiner og bruk av private underentreprenører har på den annen side økt med 170 mill. kr eller 11 pst. i 1998 i forhold til i 1997.

Videre kan jeg opplyse om at Vegvesenets investeringsrammer for egne maskiner er redusert med 26 pst. fra 1998 til 1999. Videre har Vegvesenet igangsatt et omstillingsarbeid i produksjonsavdelingen, hvor en legger stor vekt på å tilpasse organisasjonen til det forventede oppgavevolumet i tiden framover.

Når det gjelder departementets oppfølging, kan jeg opplyse at Statskonsult er engasjert for å gjennomgå konkurranseforholdene i Statens vegvesen. Blant annet er Statskonsult gitt i oppdrag å vurdere mulige tiltak for å øke konkurransen dersom denne ikke er tilfredsstillende. Etter planen skal rapporten foreligge i løpet av somme-

(Statsråd Fjærvoll)

ren, og jeg tar sikte på å omtale disse spørsmålene nærmere i budsjettproposisjonen.

Thore Aksel Nistad (Frp): Jeg takker samferdselsministeren for svaret, som jeg er meget godt fornøyd med. Det var virkelig brukbare tall han her hadde fått.

Jeg er også glad for at investeringene er vridd over til mer spesielt utstyr, og at det generelle utstyret som Vegvesenet bruker, blir innleid fra private bedrifter og entreprenører. Jeg er også godt fornøyd med at man her har gått til utstrakt bruk av anbud og mindre firmaer til ulike oppdrag. Jeg hører også at statsråden skal komme med en melding om dette videre, og det er jeg også godt fornøyd med.

Jeg har da bare et lite tilleggsspørsmål. Når det gjelder det som formodentlig er innsparte midler i vegvesenet, er det da spesielle fylker som er flinke på dette området, eller er det generelt over hele landet at man har vært så flink? Det hadde vært fint å få opplyst om det er noe som peker seg ut som et meget positivt område.

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: La meg først si at det var hyggelig at både representanten Nistad og statsråden hadde samme innfallsvinkel og denne gangen så ut til å være både på samme linje og trekke samme positive konklusjoner.

Det kunne vært fristende i dag å framlegge en skryteliste som det nå er bedt om, men jeg ber om å få lov til å gjøre det først når vi kommer til budsjettbehandlingen og gjennomgangen av teksten der. Det vil tidsmessig også være det mest naturlige. Jeg har tatt oppfordringen, men ber om henstand med presentasjonen.

S p ø r s m å l 2 2

Arvid Falch (TF): Jeg vil stille følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«Lofotens fastlandsforbindelse (Lofast) er vedtatt i Stortinget, men det er ennå ikke bevilget penger til å fortsette arbeidet. Begrunnelsen skal visstnok være at det arbeidet som allerede er gjort, ikke kan betraktes som påbegynt fastlandsforbindelse.

Hva vil statsråden gjøre for å få satt i gang arbeidet med å følge opp Stortingets vedtak?»

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: I sitt vedtak den 17. desember 1998 bad Stortinget Regjeringen om å legge nordre trasé, alternativ C, til grunn for den videre planlegging av Lofotens fastlandsforbindelse.

Med dette valget ble det klart at den allerede bygde vegstrekningen mellom Fiskebøl og Raftsundet vil inngå som en del av Lofotens fastlandsforbindelse. Hadde Stortinget valgt tunnel under Hadsselfjorden som planløsning, ville strekningen mellom Fiskebøl og Raftsundet ikke blitt en del av denne forbindelsen.

I tråd med Stortingets vedtak fattet Miljøverndepartementet den 11. februar 1999 vedtak angående fylkesdel-

plan for Lofotens fastlandsforbindelse. I godkjenningbrevet til Nordland fylkeskommune heter det bl.a.:

«Alternativ C vil ligge til grunn for videre planlegging fram mot reguleringsplannivå. På dette plannivået skal usikkerheten for kostnadsanslagene være redusert til +/- 10 %.»

Nå arbeides det for fullt med reguleringsplaner for den gjenstående strekningen mellom Raftsundet og Gullsfjordbotn. Reguleringsplan for den første delstrekningen fra Raftsundet og østover vil tidligst være klar for godkjenning på slutten av inneværende år.

Når det gjelder tidspunkt for bygging av Lofast, vil Samferdselsdepartementet komme tilbake til dette i forbindelse med Nasjonal transportplan, våren 2000.

Arvid Falch (TF): Jeg takker statsråden for svaret.

Dette er et prosjekt som det har vært mye strid om, som Stortinget har gjort vedtak om, og som statsråden kjenner godt til.

På grunn av prosjektets art er det gjort en rekke utredninger, spesielt i forbindelse med tunnelundersøkelser. Men det har hele tiden vært en forutsetning at dette ikke skulle forsinke prosjektet. Folk i området forventer faktisk at det snarest bevilges penger. Maskinparken står jo der, slik at det skulle ligge godt til rette for en rasjonell framdrift.

Mange er i villrede om veien videre fra departementets side. Jeg vil til slutt spørre: Hva kan statsråden i så fall eventuelt bidra med?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Departementet kan bidra med å sikre at framdriften i prosjektet holder maksimal fart.

Det som nå skjer, er det jeg refererte i mitt første svar: Det arbeides nå for fullt med reguleringsplaner for den gjenstående strekningen mellom Raftsundet og Gullsfjordbotn. Disse reguleringsplanene må vi ha for å være i stand til å videreføre prosjektet.

Når det gjelder tidsaspektet, vil reguleringsplanen for den første delstrekningen fra Raftsundet og østover være klar for godkjenning tidligst på slutten av inneværende år. Det er de opplysninger statsråden sitter inne med. Det er maksimal fart på selve utredningsprosessen, og det er fra statsråden og departementet ikke noe ønske om, eller på noen måte noe forsøk på, ikke å følge Stortingets vedtak og få prosessen gjennomført etter den tidsplan som er bestemt.

S p ø r s m å l 2 3

Fra representanten Olaf Gjødrem til samferdselsministeren:

«Aqua-klubben på Ognå i Rogaland driv trial-opplæring for ungdom.

Vil statsråden gi dispensasjon frå medlemskap i Norges Motorsykkelforbund eller Norges Bilspportforbund slik at dei kan driva denne opplæringa utan slikt fordyrande mellomledd?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

S p ø r s m å l 2 4

Christopher Stensaker (Frp): «Kollektivfelt er i dag dårlig utnyttet. Det har fra medlemmer av Norges Handikapforbund fremkommet ønske om å benytte kollektivfelt for sine medlemmer som er avhengig av å benytte egen bil. Disse har i dag merke på bilruten som gir disse rett til å benytte merkede parkeringsplasser. En adgang til kollektivfelt for disse vil, i tillegg til å avlaste det ordinære veinett, også bedre trykghetsfølelsen for disse brukerne.

Vil statsråden treffe tiltak som åpner kollektivfeltene for handikappede?»

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Hensikten med kollektivfelt er å bedre fremkommeligheten for kollektivtrafikken. Derfor er det også mitt utgangspunkt at disse feltene først og fremst må sikres for de kollektive transportmidlene.

Spørsmålet omkring bruk av kollektivfelt er imidlertid tatt opp flere ganger, senest av representanten Terje Johansen i Stortingets spørretime den 6. mai i fjor. Bakgrunnen for spørsmålet var da fremkommelighetsproblemer for kollektivtrafikken i disse feltene og et ønske om å begrense bruken av kollektivfelt for annen trafikk.

Samferdselsdepartementet har bl.a. på bakgrunn av initiativ fra Stortinget bedt Vegdirektoratet utrede nærmere spørsmålet om bruken av kollektivfelt med sikte på en avgrensning i bruken av disse feltene. Vegdirektoratet er nå i oppstarten av et prosjekt kalt «Bruk av kollektivfelt og kameratkjøring».

På bakgrunn av dette finner jeg ikke nå grunnlag for å ta initiativ til å åpne kollektivfeltene for handikappede.

Christopher Stensaker (Frp): Jeg takker statsråden for svaret. Det gleder meg at det er arbeid på gang for å se på denne problemstillingen.

Det viser seg at det er mange kollektivfelt som i dag har stor ledig kapasitet. I tillegg ser man faktisk også at busser og drosjer benytter seg av hovedfeltet, mens kollektivfeltet ligger tomt.

Det er mange som har ønsket å bruke kollektivfeltet til private minibusser og til biler med flere personer i. Dermed kunne man utnytte veikapasiteten bedre, både når det gjelder hovedfeltet og kollektivfeltet.

Jeg er glad for at man nå iallfall ser på om det er mulig å gjøre noe med dette.

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: La meg minne om mitt første svar, der jeg understreket at kollektivfelt primært er for kollektivtrafikken. Det har stor betydning for hvem som slipper inn i disse feltene. Jeg henviste også til de utredninger som er på gang.

La meg også minne om at hastigheten som brukes i de ulike feltene, kan være avgjørende for fremkommeligheten, ikke minst når det gjelder kollektivfeltet.

Når det gjelder spørsmålet om handikappede skal gis forrang i forhold til øvrige trafikanter, er egentlig proble-

met for Samferdselsdepartementet å vurdere det motsatte akkurat i dag: Hvordan kan vi redusere bruken av kollektivfelt fra utenforstående, slik at kollektivtrafikken kan komme bedre fram? Så dette dilemmaet er stadig noe vi er nødt til å vurdere.

S p ø r s m å l 2 5

Thore Aksel Nistad (Frp): Jeg vil få stille et spørsmål til samferdselsministeren:

«NSB Agenda er de nye togsettene som neste år skal settes inn på mellomdistansetrekninger på mellom 45 minutter og 3 timer.

Vil dette nye togsettet NSB Agenda bli satt inn på Gjøvikbanen?»

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: NSB Agenda er det nye navnet på produktet for reiser på mellomdistansetrekninger der hovedtyngden av kundene reiser mellom 45 minutter og tre timer. Produktet gjelder strekningene som i dag trafikkeres med intercitytog, dvs. innenfor trianget Skien, Lillehammer og Halden, og regiontog, dvs. strekningen Gjøvik-Oslo, samt Rørosbanen, Raumabanen og delstrekninger på Nordlandsbanen.

Det er i innværende rammeavtale om statlig kjøp av persontransporttjenester mellom Samferdselsdepartementet og NSB BA for perioden 1998-2001 ikke tatt høyde for investeringer i nytt materiell for Gjøvikbanen. NSB opplyser imidlertid at de i disse dager er i ferd med å avslutte en utredning om mulighetene for investering i nytt materiell på Gjøvikbanen som vil bli tatt med i grunnlaget for utformingen av ny rammeavtale for perioden 2002-2005.

Thore Aksel Nistad (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, selv om jeg ikke er så udelt fornøyd som jeg var med svaret på det foregående spørsmålet jeg hadde.

Det er helt klart etter det statsråden sier, at det nye settet ikke er tiltenkt Gjøvikbanen. Men NSB har lovet nytt materiell, og det er da jeg lurer på: Hva er nytt materiell? NSB Agenda er det nye materiellet som NSB nå kjøper, men menes det da nytt materiell sammenlignet med det som er på banen i dag? Tar man et av de togsettene som er på en annen strekning, så blir det kanskje litt bedre enn det det er i dag. Er det innkjøp av nytt materiell statsråden tenker på, eller er det bruk av gammelt, som har gått et annet sted, men som er litt bedre enn det som er på Gjøvikbanen i dag?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Jeg kan godt skjønne at representanten ikke er like godt fornøyd her. Men vi skal huske på at NSB BA er et eget selskap, en egen struktur som i stor grad planlegger og investerer innenfor de prioriteringer som styret gjør. Det jeg svarte på og forholder meg til, er kjøp av transporttjenester mellom Samferdselsdepartementet og NSB BA, og der understreket jeg at det ikke er tatt høyde for investeringer i nytt materiell for Gjøvikbanen i tiden 1998-2001. Jeg har varslet det som NSB har signalisert, at man vil se på mulighete-

ne for investering i nytt materiell på Gjøvikbanen for perioden 2002-2005. Det betyr med andre ord at dette som representanten etterspør, vil bli vurdert i forbindelse med utformingen av ny rammeavtale.

Når det gjelder hva som er nytt – helt nytt eller delvis nytt – tror jeg vi får komme tilbake til dette direkte med NSB i en senere runde.

S p ø r s m å l 26

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg vil få stille et spørsmål til sosialministeren:

«Ifølge alkohollovens § 1-10 har den som har overtatt en salgs- eller skjenkebevilling rett til å skjenke videre på den gamle bevilling i 3 måneder for å ha en kontinuitet i driften inntil ny søknad er behandlet. Dersom en kommune ikke har klart å behandle søknaden innen 3 måneder, vil bevilling falle bort, og arbeidsplasser vil kunne bli nedlagt.

Vil statsråden foreslå å endre § 1-10 slik at driften kan fortsette inntil en søknad er behandlet i kommunen?»

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Alkohollova § 1-10 vart endra ved lov av 16. mai 1997 nr. 28. Endringane er iverksette frå 1. januar 1998. Endringane slo på dette punktet fast den tidlegare rettstilstanden om at løyve fell bort når verksemda blir overdregen, men at den nye verksemda kan driva vidare i ein overgangsperiode på tre månader dersom styresmaktene som gjev løyve, er underretta om dette. Dåverande regjering foreslo å endra lova slik at løyvet fall bort utan overgangsperiode. Eit fleirtal i Stortinget vedtok å halda oppe overgangsperioden på tre månader.

Slik eg ser det, er ordninga eit kompromiss mellom det alkoholpolitiske omsynet og bransjen. Alkoholpolitisk sett ynskjer ein full kontroll med kven som får løyve. Ein ynskjer såleis òg å hindra taktiske overdragingar, t.d. av skatteomsyn eller fordi løyvehavar opplever å stå i fare for å få løyvet inndrege som fylgje av brot på alkohollova. Omsynet til bransjen og seriøse drivarar tilseier likevel at ein kan selja eller skjenkja vidare i ein viss periode etter overdraginga.

Etter mi meinig vil ulempene med ein overgangsperiode utan klar tidsavgrensing bli for store.

Allereie i høringsrunden til lovendringane vart det frå nokre av høringsinstansane foreslått at verksemda skulle få driva vidare på det gamle løyvet inntil søknaden om nytt løyve er handsama i kommunen. I Ot.prp. nr. 7 for 1996-97 vart det argumentert mot ei slik endring. Det vart – ut frå erfaring – peika på at overgangsperiodar kan skapa ei forventing om at den nye verksemda skal kunna halda fram med salet eller skjenkinga. I løpet av overgangsperioden har den nye eigaren allereie kome inn i systemet, og tilstanden har festna seg. Ordninga kan derfor i realiteten ha den verknaden at kommunen sin friedom når det gjeld spørsmålet om tildeling av løyve, blir innskrenka.

Eg er derfor nøgd med dagens ordning. Den byggjer på ei avveging mellom omsynet til bransjen og alkoholpolitiske omsyn.

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, men det svaret som ble gitt, er nok ikke helt i tråd med det jeg spurte om.

Man viser til behandlingen i Odelstinget. Det er én sak, men sosialministeren, eller Sosialdepartementet, har også fått et brev fra Oslo kommune, som er tildeler av bevillinger. Det er jo her det ligger: Det er den enkelte kommune som tildeler de enkelte skjenkebevillinger, ikke staten eller Regjeringen.

Så jeg vil spørre statsråden nok en gang om hun på grunnlag av det brevet der Oslo kommune viser til at revisjonen av alkoholloven, bl.a. med innføring av vandelkrav, har ført til merarbeid for kommunene, flere høringsinstanser og en betydelig større saksmengde, ser de problemene som kommunen har med å få tid til å behandle søknadene innen den fastsatte tidsfristen. Og er statsråden enig i at kommunal sommel når det gjelder å behandle søknader, skal være grunnlag for at en næringsvirksomhet må legge ned eller midlertidig stanse?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Nesvik viser til eit brev frå Oslo kommune som eg ikkje har med meg, og som eg heller ikkje kan hugsa innhaldet i her eg står, men som eg sjølv sagt skal sjå nærmare på når eg er tilbake i departementet. Men la meg understreka: Føresetnaden for ein overgangsperiode er at dei styresmaktene som skal handtera saka, i dette tilfellet Oslo kommune, er underretta om dette. Det skulle òg bety at vi innanfor den tidsfristen som her er fastsett, skulle ha høve til å handsama ein søknad om bevilling vidare.

Harald T. Nesvik (Frp): Siden statsråden ikke kan erindre det, vil jeg få lov til kort å sitere følgende fra brevet:

«Kommunens utredningsplikt har ved innføringen av vandelskravene blitt mer omfattende, antall høringsinstanser har økt, og det må foretas flere og til dels mer kompliserte vurderinger.»

Videre står det følgende:

«Det har i praksis vist seg at det i Oslo i flere tilfeller kan ta mer enn tre måneder å behandle saker på en tilfredsstillende og korrekt måte. Dette ofte uten at søker kan bebreides og kommunen legger vekt på raskest mulig behandling.»

I brevet er det faktisk også et forslag til endring i loven, slik at man kan fange opp dette. Så jeg håper statsråden vil sette seg inn i dette brevet fra kommunen og se på denne saken når hun kommer tilbake til kontoret. Det må være noe som er galt når selv kommunene påpeker overfor statsråden at man på grunn av de kriteriene som foreligger fra Stortinget, har problemer med å behandle søknader ferdig innen den fastsatte tid. Når bevillingsgiver sier helt klart og tydelig at man ønsker en lengre tidsfrist, må statsråden kunne innrømme dem dette.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: No gjekk det ikkje fram av spørjaren sitt innlegg om Oslo kommune allereie har fått eit svar frå departementet, men la meg understreka to ting. For det fyrste: Den stadfestinga av

gjeldande praksis som Stortinget vedtok, og som vart sett i verk frå 1. januar 1998, skjedde etter ei grundig vurdering òg av erfaringane med praksisen så langt.

La meg i tillegg seia at eg skal sjølvstjå på innhaldet i dette brevet, og merka meg den erfaringa som Oslo kommune skriv om – det er jo Oslo som har den største erfaringa med desse sakene. Det kan òg vera at det er den kommunale sakshandsaminga på dette feltet som må styrkjast, men dei avvegningane må ein gjera i eit anna forum.

S p ø r s m å l 27

John I. Alvheim (Frp): Jeg har følgende spørsmål til den ærede sosialminister:

«Ved Flora aldersheim i Sogn og Fjordane vil de sette alarmbrikker på senile pasienter for å hindre at de forlater institusjonen slik at det må settes i gang leting. I NRK-nyhetene opplyses det at det dreier seg om brikker av samme type som de som brukes i varehandelen for å unngå tyverier.

Kan statsråden akseptere at demente pasienter behandles som varer og underlegges denne formen for tvang?»

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Eg deler langt på veg representanten Alvheims bekymring når det gjeld bruk av alarmsystem og annan teknologi i pleie- og omsorgstenestene. La meg likevel ta eit lite atterhald om måten dette temaet er presentert på i media, og fyrst svara på spørsmålet meir generelt.

Bruk av teknologi innanfor desse tenestene reiser særers vanskelege etiske dilemma. Særleg gjeld dette i høve til personar som på grunn av t.d. aldersdemens ikkje sjølve er i stand til å velja om teknologi skal brukast eller ikkje. På den eine sida kan rett bruk av teknologi medverka til å unngå at personar som ikkje klarer å ta hand om seg sjølve, kjem til skade. På den andre sida inneber det inn-grep i privatlivet deira.

Det krevst i dag rettsleg grunnlag for å bruka teknologi som grip inn i privatlivet til den einskilde, anten regelverk eller samtykke, men lovverket er ikkje spesielt tilpassa situasjonen innanfor pleie- og omsorgstenestene til aldersdemente.

Eg ynskjer ei grundig drøfting av dei etiske dilemma som reiser seg i høve til bruk av teknologi i pleie- og omsorgstenestene. I stortingsmeldinga Omsorg 2000, som eg vil leggja fram ved årsskiftet, vil desse spørsmåla bli gjevne ei brei drøfting og bli sett i samanheng med andre tiltak som kan gje eit betre tenestetilbod. I samband med det vil eg òg vurderer om dagens regelverk bør endrast for å sikra rettstryggleiken for dei aldersdemente.

Eg ser at dette ikkje er eit tilfredsstillande svar for Flora Aldersheim eller andre institusjonar med personell og pårørande som er midt oppe i ei drøfting av kva som er ei trygg omsorg for den einskilde pensjonær. Eg vil derfor syta for å avklara om bruk av slike innretningar er lovleg, som grunnlag for eit førebels standpunkt snarast råd og før stortingsmeldinga Omsorg 2000 blir lagd fram.

John I. Alvheim (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, som jeg bare er så passelig fornøyd med. Det var et typisk politikersvar; på den ene siden og på den andre siden. Men fylkesmannen skal jo ha et svar fra departementet. Det svaret kunne vi gjerne fått her nå.

Omsorg for senildemente er faktisk omsorg for syke mennesker, og ikke gjeting av dyr. Personlig mener jeg at elektronisk overvåking av senildemente må avvises, uansett gode motiver. Jeg kan selvfølgelig ha en viss forståelse for at kommunene i en presset økonomisk situasjon griper til et slikt tiltak, men det kan etter min mening ikke aksepteres. Jeg vil ikke bli særlig overrasket om det i kjølvannet av denne saken i Flora kommune avdekkes forhold der slik elektronisk overvåking allerede er etablert.

Mitt oppfølgingsspørsmål til sosialministeren blir: Vil sosialministeren sørge for å skaffe seg oversikt over om slik elektronisk overvåking av senildemente pasienter foregår i dag ved offentlige sykehjem og pleieinstitusjoner i andre kommuner?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: På representanten Alvheims spørsmål er svaret ja. Ei kartlegging er alt sett i gang frå departementet si side. Eg er som Alvheim opptatt av ei meir verdig eldreomsorg. Eg er opptatt av å sikra situasjonen for den einskilde aldersdemente betre enn i dag. Eg er opptatt av å vega omsynet til personvernet og rettstryggleiken som skal ivareta, i forhold til det å sikra ei trygg omsorg.

Brevet til fylkesmannen i Sogn og Fjordane er ikkje klart, men det vil føreåt for eit slikt svar nødvendigvis vera viktig å avklara nærare ulike sider.

John I. Alvheim (Frp): Jeg takker igjen statsråden for svaret, som var noe mer tilfredsstillende denne gangen.

Jeg forutsetter at når enkelte kommuner forsøker seg med elektronisk overvåking av senildemente, skyldes dette utilstrekkelig bemanning i våre pleieinstitusjoner. Jeg viser her til en interpellasjonsdebatt vi nylig hadde i Stortinget, hvor jeg nettopp påpekte at pleiefaktoren ved de aller fleste sykehjem er for lav i forhold til pleietyngden. Et forslag fra meg under interpellasjonsdebatten om å øke pleiefaktoren til 0,90 ble nedstemt av Stortinget. Til tross for dette tillater jeg meg nå å spørre om sosialministeren er fornøyd med den gjennomsnittlige pleiefaktor som i dag benyttes ved norske sykehjem, og som ligger på ca. 0,64.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Eg er svært godt nøgd med at det var eit einstemmig storting som i 1997 vedtok ein handlingsplan for eldreomsorga, ein handlingsplan som skal gå over fire år, og som no inneber at den enkelte kommune fokuserer på eiga omsorg, lagar handlingsplanar, fylgjer dei opp år for år. Eg syter for at departement, fylkesmann og fylkeslege har den kontakten som der er nødvendig for få til ei betre omsorg i den enkelte kommunen.

Eg trur ikkje at det berre er pleiefaktoren som er avgjerande for at vi her skal få til ei stadig betre omsorg. Det er

det totale tenestetilbudet i høve til den enkelte mottakaren sine behov for personleg hjelp, for tilrettelegging, for hjelpemiddel og for tryggleik som er avgjerande.

S p ø r s m å l 28

John I. Alvheim (Frp): Jeg skal få stille et spørsmål til den ærede helseminister:

«Fylkeslegene fører tilsyn med de offentlige og private sykehjemmene i landet, men som regel skjer slike tilsynsbesøk etter forhåndsmelding. Det er så vidt jeg har forstått, hjemmel også for å utføre ikke anmeldte tilsynsbesøk, og mitt spørsmål til statsråden blir:

Hvorfor benytter fylkeslegene seg ikke i større grad av å foreta uanmeldte tilsynsbesøk i offentlige og private sykehjem?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: I utgangspunktet er fylkeskommunenes og kommunenes ansvar for organisering og drift av helsetjenester basert på et tillitsforhold mellom staten og kommunesektoren. Rammene for virksomhetene i helsetjenesten er lov- og forskriftsverk samt tilgjengelige økonomiske og personmessige ressurser. I tillegg kommer den statlige kontrollen. Denne kontrollen er basert på at virksomhetene har etablert et internkontrollsystem, slik tilsynsloven krever.

Tilsyn er å påse at lover og forskrifter overholdes. Tilsyn kan dermed karakteriseres som en kontroll av «lovlydigheten» til virksomheten. Formålet med tilsynet er å konstatere at virksomheten foregår lovlydig, slik at samfunnets krav og pasient- eller brukerrettigheter blir ivare tatt. Tilsynet skal bidra til kvalitet og sikkerhet i helsetjenesten og til at virksomheten drives i samsvar med lover og forskrifter. Det er således ikke noe mål i seg selv å «ta» helsetjenesten i å gjøre feil. Det viktigste er at virksomhetene benytter fylkeslegenes tilsynsaktivitet til å bedre tjenestene overfor sine brukere i samsvar med de krav som samfunnet har stilt.

De fleste tilsyn med sykehus, legesentre, sykehjem osv. foregår etter en metodikk som benyttes av flere statlige tilsynsmyndigheter innen ulike samfunnssektorer. Metoden kalles systemrevisjon og bygger på internasjonalt anerkjente standarder for revisjonsvirksomhet. Den innebærer forhåndsvarsling, gjennomgang av dokumenter og intervju med ansatte på ulike nivåer. I tillegg foretas stikkprøver for å sjekke om forholdene er slik de blir beskrevet gjennom dokumenter og intervjuer. Til slutt skriver fylkeslegen en rapport. Det er et viktig poeng at fylkeslegen og den som har vært gjenstand for tilsynet, er enige om de faktiske forhold som er avdekket under tilsynet. En grundig planlegging, forutsigbarhet og god dialog mellom partene gir etter departementets og tilsynsmyndighetenes oppfatning et godt utgangspunkt for kvalitetsforbedring i helsetjenesten.

Bestemmelsene om tilsyn med helsetjenesten gir også fylkeslegene hjemmel til å komme uanmeldt. Slike tilsynsbesøk er særlig aktuelle der formålet ellers ikke kan oppnås gjennom andre metoder. Det gjelder f.eks. situasjoner der fylkeslegen blir kjent med forhold der det av

hensyn til pasientenes sikkerhet må handles raskt. I slike situasjoner vil det bli varslet bare timer i forveien. I andre sammenhenger vil fylkeslegen kunne komme uanmeldt.

Fylkeslegene har en viktig rådgiverrolle overfor kommunene og sykehjemmene og bidrar i tillegg til gjennomføringen av en rekke opptrappings- og handlingsplaner. Det er derfor viktig at fylkeslegene har et tillitsforhold til kommunene og til virksomhetene, slik som sykehjemmene. En profesjonell tilsynsutøvelse er ressurskrevende og stiller store krav til legitimitet hos fylkeslegene. Forhåndsvarslede systemrevisjoner er en viktig, men ikke den eneste metode som benyttes ved fylkeslegenes tilsynsvirksomhet. Fylkeslegene og Statens helsetilsyn driver en kontinuerlig utvikling av sine arbeidsmetoder både når det gjelder tilsyn og rådgivning.

Jeg vil absolutt se det som aktuelt at tilsynsmyndighetene også vurderer å utvikle gode metoder for uanmeldte tilsynsbesøk. Dette vil jeg ta opp med Statens helsetilsyn i forbindelse med oppfølgingen av tilsynsrapporten angående sykehjem og under planleggingen av tilsynsaktivitetene for år 2000.

John I. Alvheim (Frp): Jeg takker helseministeren for svaret. Jeg er svært godt fornøyd med siste delen av svaret, der helseministeren sier at saken nå vil bli tatt opp med de respektive myndigheter.

Det synes åpenbart for meg at uanmeldte besøk ved våre offentlige sykehjem vil ha større effekt når det gjelder å avdekke uverdige og ulovlige forhold i pleie- og omsorgssektoren. Et planlagt besøk med tre ukers forvarsel vil etter mitt syn ikke gi den samme effekten som uanmeldte besøk. Med de forhold som er avdekket i flere rapporter nylig, er det viktig at Helsetilsynet intensiverer sitt tilsyn med offentlige pleieinstitusjoner, og i større grad benytter seg av muligheten til å foreta disse besøkene uanmeldt.

Mitt oppfølgingsspørsmål har kanskje helseministeren allerede svart på, men jeg tar det likevel: Kan og vil helseministeren gi pålegg til Statens helsetilsyn om å foreta hyppigere kontroller ved norske sykehjem, inklusiv uanmeldte kontrollbesøk av et visst omfang?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det felles tilsyn som fylkeslegene nettopp har avrapportert for sykehjemmene mv., er nettopp et uttrykk for en intensivering av tilsynet med denne viktige del av tjenesten og et resultat av beslutninger om prioritering av nettopp dette i tilsynsarbeidet.

Jeg er enig i at også uanmeldte tilsynsbesøk bør være en del av metodikken som tilsynsmyndighetene bruker, og vil, som jeg sa i mitt første svar, ta det opp med Helsetilsynet i oppfølgingen av den rapporten som nå er berørt. La meg likevel si at jeg tror nok uanmeldte besøk først og fremst er aktuelle der systemrevisjon vil være meningsløst fordi det intet system er. Og det viser vel denne rapporten at det kan være grunnlag for å benytte i noe større utstrekning.

John I. Alvheim (Frp): Jeg takker igjen helseministeren for svaret. Jeg kan understreke det han sa på slut-

ten, nemlig at det synes å være slik at det mange steder ikke finnes system i det hele tatt – det er det som er noe av problemet.

Fremskrittspartiet vil i forbindelse med lov om pasientrettigheter foreslå at pasientombudene også skal ha ansvar for primærhelsetjenesten, inklusiv eldreomsorgen. Dette er ikke foreslått fra Regjeringens side, og mitt siste oppfølgingsspørsmål er: Hva er grunnen til at helseministeren i forbindelse med lov om pasientrettigheter ikke har fremmet forslag om at pasientombudene også skal ha tilsynsansvar i forhold til primærhelsetjenesten og eldreomsorgen?

Statsråd Dagfinn Høybråten: I forbindelse med arbeidet med lov om pasientrettigheter ble det gjort en vurdering av dette spørsmålet, og det mener jeg at vi har redegjort nærmere for i den proposisjonen som Stortinget har til behandling. Det har fra min side vært vurdert slik at det mest naturlige er at pasientrettighetsordningen er fokusert på spesialisthelsetjenesten og ikke også inkluderer pleie- og omsorgstjenesten, men om Stortinget skulle komme til en annen vurdering, er jeg åpen for en dialog om det. Det spørsmålet er nå til behandling her i huset, og jeg finner ikke grunnlag for å gå nærmere inn på det i denne sammenheng.

S p ø r s m å l 2 9

Signe Øye (A): Jeg skal få lov til å stille følgende spørsmål til helseministeren:

«Produsenten av den såkalte angrepillen Tetragynon, legemiddelfirmaet Schering-Plough, nekter å selge tablettene reseptfritt, slik norske helsemyndigheter ønsker.

Vil statsråden ta initiativ til at staten selv importerer og selger angrepillen uten resept?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Her i landet er Tetragynon det eneste midlet i engangspakning som er godkjent med indikasjonen postkoital antikonsepsjon, altså såkalt angrepille. Preparatet ble godkjent i Norge den 19. desember 1994 og er markedsført siden 1. november 1995.

Tetragynon ble underlagt reseptplikt da det ble godkjent. Senere revurderte imidlertid Statens legemiddelkontroll dette spørsmålet, og kom til at preparatet uten stor risiko kunne selges reseptfritt. I tråd med denne vurderingen, som hadde fått bred støtte i de medisinskfaglige miljøene, bestemte Statens legemiddelkontroll den 24. januar 1996 at Tetragynon skulle selges reseptfritt fra 1. januar 1997.

Produsenten av preparatet, Schering-Plough, var uenig i dette vedtaket, og varslet at selskapet ville trekke Tetragynon fra det norske markedet hvis det ble gjort reseptfritt. Myndighetene kan ikke pålegge en produsent å holde et legemiddel på markedet. I 1996 var det kontakt mellom den tyske produsenten og norske legemiddelmyndigheter om saken, men selskapet endret ikke standpunkt. I denne situasjonen valgte Statens legemiddelkontroll å utsette ikrafttredelsen av vedtaket om å gjøre Tetragynon-tabletter reseptfrie.

I mars 1996 henvendte Klinikken for seksuell opplysning seg til Sosial- og helsedepartementet. Klinikken fant det uheldig at legemiddelprodusenten hindret gjennomføringen av vedtaket om reseptfrihet. Klinikken foreslo at staten burde omgå produsentens negative holdning til reseptfrihet ved selv å importere og markedsføre preparatet. Sosial- og helsedepartementet vurderte dette som lite realistisk. I departementets svarbrev av 16. april 1996 til Klinikken for seksuell opplysning heter det:

«De oppgaver som skisseres i forslaget ligger normalt utenfor norske legemiddelmyndigheters ansvars- og kompetanseområde, og departementet finner det derfor ikke mulig å gå videre med forslaget.»

Jeg finner heller ikke grunn til å endre det standpunkt departementet tok under den forrige helseminister, og finner således ikke grunnlag for å ta initiativ til at staten selv skal importere og selge den såkalte angrepillen. Import og markedsføring av legemidler er en høyspesialisert og kommersiell oppgave som det offentlige verken har erfaring med eller kompetanse til å drive med.

Signe Øye (A): Jeg takker statsråden for svaret. Det er helt klart at her har ikke statsråden tenkt å foreta seg noe, dvs. at vi ikke får denne angrepillen på markedet, slik som mange mener er riktig.

Jeg må si at det er nødvendig med tiltak utover de tiltakene vi allerede har satt i gang, og vi ser at selv med de mange tiltak som vi har i dag, klarer vi ikke å få aborttallene ned. Arbeiderpartiet tror at dersom angrepillen kunne selges reseptfritt, ville det være med på å senke aborttallene vesentlig. Hvis det er slik som det er i dag, at man først må oppsøke lege og få legetime for å få denne pillen, er det klart at det er veldig mange som ikke rekker det innenfor den tidsfristen som gjelder for å ta disse pillene.

Jeg vil igjen spørre helseministeren: Mener helseministeren at det ikke er mulig for ham å ta et initiativ, slik at vi kan importere dette selv?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg er enig med representanten Øye i at utviklingen i antall aborter er slik at det er nødvendig med tiltak utover dem vi har satt i verk til nå. Nettopp derfor har Regjeringen foreslått og fått vedtatt økte bevilgninger til abort- og svangerskapsforebyggende tiltak – den største bevilgningen noen gang – på årets budsjett. Og vi har nylig fremlagt en handlingsplan for svangerskaps- og abortforebygging med en rekke nye tiltak som bl.a. prioriterer prevensjon meget høyt.

Når det gjelder spørsmålet om staten som sådan skal engasjere seg direkte i import og omsetning av et bestemt legemiddel, slik som dette forslaget går ut på, må jeg si at jeg er hjertens enig i den vurderingen som etter utredning bl.a. i Legemiddelkontrollen ble gjort under daværende statsråd Hernes i 1996, og jeg finner ikke at det har kommet fram noen nye opplysninger som skulle tilsi at vi skulle endre det standpunktet.

Signe Øye (A): Jeg takker igjen statsråden for svaret. Nå er det jo slik at det er ganske nøyaktig tre år siden vi behandlet meldingen om erfaringer med lov om svan-

gerskapsavbrudd her i Stortinget, og da var angrepillen et av de punktene som vi hadde med under behandlingen. Men den gang visste man kanskje litt mindre om angrepillen enn man gjør i dag. Derfor synes jeg at det kanskje ikke blir helt riktig bare å henvide til en tidligere statsråd og si at man mente det og det, og at det ikke har endret seg når det gjelder angrepillen.

Det var også sånn at det i Stortinget var et flertall for at vi skulle ta i bruk angrepillen reseptfritt. Det er helt klart at det er andre måter å få gjennomført dette på enn å be statsråden om det. Jeg vil igjen gi statsråden en sjanse, ellers får vi ta opp denne saken på andre måter.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det er riktig, som representanten Øye gir uttrykk for, at det i forbindelse med behandlingen i Stortinget for tre år siden ble avklart at det politiske flertallet ønsket at angrepillen skulle selges reseptfritt i Norge. Det har forvaltningen forholdt seg til. Det er fattet vedtak om det, men vedtaket er utsatt når det gjelder iverksettelse, fordi en iverksettelse ville føre til at produktet i det hele tatt ikke ville finnes på det norske markedet, og det ville være enda mer i strid med stortingsflertallets ønske.

Når det gjelder spørsmålet om hvorvidt staten skal engasjere seg direkte i import og omsetning av et bestemt legemiddel, kan jeg ikke se at det har kommet fram noen ny kunnskap, verken fra dem som har engasjert seg i dette spørsmålet, eller fra representanten Øye nå, som skulle tilsi at jeg skulle innta et annet standpunkt til dette enn det min forgjenger hadde. Det er min oppriktige vurdering av spørsmålet.

S p ø r s m å l 30

Asmund Kristoffersen (A): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til helseministeren:

«Med ca. 600 ubesatte legespesialiststillinger, de fleste ved distriktssykehusene, kreves det en rekke tiltak, blant annet rekruttering fra utlandet. Et eksempel hentet fra Odda sykehus viser store problemer med å få godkjent en velkvalifisert spesialist med deler av sin utdanning tatt utenfor EØS-området.

hvilken grad vurderes det å lette godkjenningssreglene for leger som er utdannet ved institusjoner utenfor EØS-området?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: For å kunne virke som lege i Norge kreves autorisasjon eller lisens. I henhold til EØS-avtalen har lege som er statsborger og har utdanning fra og godkjenning i et EØS-land, rett til autorisasjon som lege i Norge. Vi har en nordisk samarbeidsavtale som forenkler godkjenning av leger som ikke dekkes av EØS-avtalen. Den tredje gruppen er andre leger med utdanning og/eller godkjenning fra land utenfor EØS-området.

Allerede i 1997 ble enkelte av godkjenningssreglene endret. Adgangen til å gi lisens for utenlandske spesialister innen spesialitet som er anerkjent i Norge, ble utvidet fra 1 ½ år til 3 år. Det ble videre åpnet for å innvilge tidsbe-

grenset lisens til spesialister innen fagområder der rekrutteringssituasjonen i Norge er vanskelig over tid. I tillegg ble reglene for å gi dispensasjon fra kravene om turnustjeneste på sykehus og i kommunehelsetjenesten utvidet.

I den omtalte saken fra Odda faller ikke legen innenfor EØS-avtalens regler fordi hans utdanning er tatt utenfor EØS-området.

Departementet er kjent med problemstillingene knyttet til godkjenning av leger fra EØS-området og med utdanning fra tredjeland. Jeg er enig i at dagens godkjenningsordninger kan få uheldige konsekvenser for enkelte av søkerne. Etter departementets vurdering bør slike godkjenningsordninger i utgangspunktet forankres i internasjonale avtaler. Norge kan likevel på eget initiativ fastsette regler som gjør det enklere for leger som ikke faller inn under EØS-avtalen.

Departementet har derfor startet et arbeid med å vurdere eventuelle ensidige forenklinger. I samarbeid med medisinsk fakultet ved Universitet i Oslo vurderes eventuell forhåndsgodkjenning av enkelte medisintutdanninger i henholdsvis Ungarn og Polen. Vi vil etter sommeren ta stilling til hvorvidt flere utdanningssteder skal vurderes. I tillegg samarbeider departementet med Universitetet for å få til en forenkling gjennom en utvidet fagprøve som også skal avholdes hyppigere. Dette vil redusere behovet for forpraksis. Det vil i tillegg være aktuelt å vurdere om ordningen med tidsbegrenset lisens for spesialister kan utvides. Vi har også til vurdering forenklinger i godkjenning av leger med utdanning og/eller statsborgerskap fra land utenfor EØS-området, men med godkjenning i EØS-land.

Jeg er vel kjent med sykehusenes problemer med å få besatt spesialiststillinger. Avslutningsvis vil jeg derfor presisere at den største innsatsen når det gjelder tilgang på leger, vil vi få gjennom økt utdanningskapasitet i Norge og rekruttering av leger fra EØS-land, som automatisk vil få norsk autorisasjon – dette i kombinasjon med en stram regulering av legemarkedet som er innført fra 1. januar 1999. Stortinget er godt kjent med disse tiltakene gjennom mitt svar på en interpellasjon her i salen den 22. mars i år.

Hans J. Røsjorde hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Asmund Kristoffersen (A): Jeg takker helseministeren for et veldig ryddig og konstruktivt svar.

Jeg deler de vurderingene som ministeren nå gjorde av situasjonen. Jeg tror kanskje at dette spørsmålet nå kan ligge en stund. Men la meg likevel si det slik at når jeg valgte å ta opp dette spørsmålet i dag, var det på grunn av den situasjonen vi nå ser ved en rekke distriktssykehus, med fortsatt stor mangel på spesialister – den er faktisk økende. Da fortøner det seg for meg og andre som et paradoks at vi kanskje har for tungvinte godkjenningsordninger for leger som er velkvalifiserte faglig sett og også har de norskkunnskapene som er nødvendig for å kunne praktisere i Norge. Jeg vil med bakgrunn i statsrådets svar håpe at en nå, hvis regelverket på tross av de

lempninger som skjedde i 1997, ennå ikke er hensiktsmessig for våre formål, vurderer de endringer som må til.

Jeg har et enkelt spørsmål til slutt, som knytter seg til turnustjeneste: Kan det i den vurderingen som skal gjøres, også være aktuelt å vurdere en kortere turnustjeneste enn det legene nå har, ett og et halvt år?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg viser til det jeg sa i mitt første svar, at vi er innstilt på forenklinger utover dem som ble gjennomført i 1997. Ikke minst har jeg forventninger til den løsningen som går på å forhåndsgodkjenne enkelte læresteder utenfor EØS-området.

Vi ser også på forenkling i forhold til dette med praksis, som representanten Kristoffersen var inne på, i dialog med Universitetet, hvor en ser på en omlegging av den prøven som er aktuell i den sammenheng, og en nedkorting eller eventuelt et bortfall av forpraksis i den forbindelse.

S p ø r s m å l 3 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Ågot Valle til miljøvernministeren, vil bli besvart av helseministeren på vegne av miljøvernministeren.

Ågot Valle (SV): Jeg har dette spørsmål til miljøvernministeren, som jeg er glad for at helseministeren vil besvare:

«Kulturminnet Bryggen i Bergen, som siden 1993 har stått på UNESCOs verdensarvliste, forfaller.

Er statsråden enig i at det er en nasjonal oppgave å se til at dette viktige kulturminne fremstår i en tilstand som er landet verdig?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: La meg gå rett på sak: Vernemyndighetene har tatt et aktivt ansvar for Bryggen og for de tre øvrige norske verdensarvstedene. Dette vil vi fortsette med.

Ved ratifisering av konvensjonen for vern av verdens natur- og kulturarv i 1977 har Norge påtatt seg forpliktelser i henhold til konvensjonens formål og innhold. Som statspart står Norge ansvarlig overfor UNESCO for at de verdier som ligger til grunn for nominasjonen som verdensarv, ikke går tapt. Dette forplikter Norge som nasjon på flere måter, både i forhold til å sikre Bryggen et tilstrekkelig formelt vern og for å legge til rette for en forvaltning som kan sikre Bryggens fysiske tilstand. Svaret på spørsmålet fra representanten Valle er derfor ja. Det er en nasjonal oppgave å sikre verdenskulturminnet Bryggen, men det er ikke en oppgave for Miljøverndepartementet eller staten alene. Like viktig er det at andre aktører, som kommune, eiere og næringsliv, erkjenner sitt ansvar for verdenskulturminnet Bryggen.

UNESCO har utarbeidet retningslinjer for forvaltningen av verdenskulturminnene. Ifølge retningslinjene er det bl.a. krav om at det skal foretas en oppfølgende rapportering om objektets tilstand og utvikling hvert femte år.

I 1994 ble det gjennomført en evaluering av Bryggen som verdenskulturminne, og en ny evaluering vil bli

gjennomført i inneværende år. Som en følge av evalueringen i 1994 er det bl.a. satt i gang arbeid med sikring av arkiv- og dokumentasjonsmateriale, brannsikring og overvåking av fysisk tilstand. Når det gjelder formell sikring av Bryggen, er de fleste bygningene fredet, og Bergen kommune har varslet oppstart av reguleringsplan med sikte på regulering av området til spesialområde bevaring etter plan- og bygningsloven.

Forvaltningen har i økende grad rettet oppmerksomheten mot tilstanden til den urestaurerte delen av bygningsmassen og fundamentene. For å få en oversikt over tilstanden på Bryggen har derfor Stiftelsen Bryggen på oppdrag fra Riksantikvaren startet et arbeid med registrering av bygningsteknisk tilstand. Siktemålet er å få et godt grunnlag for å prioritere nødvendige tiltak for å planlegge fremtidig opprusting og vedlikehold av verdenskulturminnet, bl.a. med tanke på å sikre best mulig vedlikehold og restaurering etter høye krav til håndverk og arkitektoniske løsninger. Det er etablert et godt samarbeid mellom statlige vernemyndigheter, kommune og eiere omkring forvaltningen av Bryggen. Miljøverndepartementet vil bygge videre på det samarbeidet som er etablert, for å finne løsninger som sikrer Bryggen for fremtidige generasjoner.

Ågot Valle (SV): Jeg takker for svaret. Det var en god beskrivelse både av situasjonen og av arbeidet. Jeg er glad for at statsråden erkjenner at det er et nasjonalt ansvar å bevare Bryggen, som er et av våre mest betydelige kulturminner.

Statsråden refererte til det arbeidet som er initiert av Riksantikvaren. På bakgrunn av det har Stiftelsen Bryggen utarbeidet et «Prosjekt Bryggen», som det heter, som er et istandsettingsprogram for den urestaurerte delen av Bryggen. Dette er et arbeid som bare kan realiseres ved planlagt, langsiktig satsing. Foreløpige kalkyler viser at arbeidet vil koste 260 mill. kr og ta 30 år. Dette arbeidet lar seg bare gjøre dersom staten tar et betydelig ansvar. Det er helt riktig at andre også har tatt sin del av ansvaret, og skal ta sin del av ansvaret, men jeg vil anmode statsråden om å se på en fordeling mellom stat, kommune og eier som den som ble praktisert ved restaureringen av bebyggelsen på Røros – og vil gjerne ha en kommentar til det.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Regjeringen har merket seg at det trengs særlig oppmerksomhet omkring de fire norske verdenskulturminnene. Det er en egen post på statsbudsjettet for Røros, Bryggen, Urnes stavkirke og helleristningene i Alta, og det er bevilgninger herfra som er benyttet til utarbeidelse av tilstandsregistrering av bygningene på Bryggen. Den dekker også midlertidig en ekstra stilling i Hordaland fylkeskommune for å ta seg av oppgaver knyttet til forvaltningen av verdenskulturminnet.

For Bryggen, som for annen fredet og verneverdig bebyggelse, gjelder ellers prinsippet om at det er eier som har ansvaret for å holde eiendommen ved like. Bergen kommune bidrar også med midler til bebyggelsen på Bryggen. Det kostnadsoverslag og den plan som representanten viser til,

vil bli vurdert på vanlig måte. Det er et svært langsiktig arbeid det her er tale om, og innenfor rammen av de retningslinjer som gjelder for verdenskulturminner, vil departementet ta med seg dette innspillet i det videre arbeidet og vurdere de spørsmål som representanten reiste.

Ågot Valle (SV): Jeg takker også for det svaret.

Jeg vil presisere at både kommunen og eierne har tatt et betydelig ansvar til nå. Kommunen er vel den som har bevilget mest penger til bevaring og restaurering av Bryggen, og alle leieinntekter som eierne har fått, har gått til restaureringen.

Jeg er glad for at de signalene jeg har gitt her, vil bli tatt med videre, og vil presisere at det er utrolig viktig for dette langsiktige arbeidet at det blir en forutsigbarhet, at

det blir øremerkede midler til Bryggen, og at staten tar på seg en stor del av ansvaret. Det er begrenset både hva eiere kan gjøre, sjøl om de tar ansvar, og hva kommunen kan gjøre, med mindre Regjeringen går inn for en betydelig styrking av kommuneøkonomien – det må jo være en forutsetning for at kommunen skal ta en større del av ansvaret.

Presidenten: Dermed er spørretimen over.

S a k n r . 2

Referat

Presidenten: Det foreligger intet referat.

Møtet hevet kl. 14.35.
